

Technická univerzita v Liberci
Hospodářská fakulta

Studijní program: 6208 - Ekonomika a management

Studijní obor: Podniková ekonomika

Podpora rozvoje vybraného regionu se zaměřením na lidské zdroje

Support of Selected Region Development Focused on Human
Resources Factors

DP – PE – KPE - 200814

MARCELA HLADÍKOVÁ

Vedoucí práce: Ing. Kateřina Maršíková, Ph.D. (KPE)

Konzultant : doc. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D. (KPE)

Počet stran: 85

Počet příloh: 4

Datum odevzdání: 9. 5. 2008

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 - školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí diplomové práce Ing. Kateřině Maršíkové PhD. za spolupráci při realizaci této práce, za její trpělivost, cenné rady a konstruktivní připomínky.

Resumé

Námětem diplomové práce je tematika podpory rozvoje vybraného regionu se zaměřením na lidské zdroje, konkrétně podpora vzdělávání a vzdělanosti v Libereckém kraji.

Diplomová práce se dělí na část teoretickou a část praktickou. První kapitola teoretické části rozebírá regionální politiku Evropské unie, její cíle a prostředky. V následující části jsou zmíněny principy regionální politiky České republiky. Třetí kapitola se zabývá možnostmi financování rozvoje krajů jak z prostředků státu, tak z Evropské unie či jiných evropských zdrojů.

Praktická část obsahuje aplikaci regionální politiky na Liberecký kraj, konkrétně ve vymezení hospodářsky slabých oblastí. Tyto oblasti jsou z hlediska přístupu ke vzdělání a struktury vzdělanosti analyzovány v další kapitole praktické části. Rozbor je proveden pomocí tabulek a grafů. Poslední část práce se zabývá financováním rozvoje Libereckého kraje a jsou zde uvedeny konkrétní projekty realizované v Libereckém kraji, které se týkají vzdělávání.

Summary

The diploma work deals with support and development of selected region with focus on human resources particularly support of the educational work and the level of education in the Liberec County.

The diploma work consists of two parts: the theoretical one and the practical one. In first chapter of the theoretical part, an analysis of regional policy of the European Union and its goals and means are mentioned. The following part deals with the principles of regional policy in Czech Republic. The third chapter examines the options of funding the districts and their development by state as well as by funds from European Union or other similar sources.

In the practical part, the regional policy is applied specifically on the Liberec County, particularly on its economically weak areas. In the next chapter of the practical part, such areas are analyzed regarding the education availability and the educational structure. The charts and graphs are frequently used to analyze the county situation in this chapter. The closing part of the thesis examines funding of Liberec County development with some specific education-based projects stated in the area as examples.

Klíčová slova

Hospodářsky slabé oblasti

Operační programy

Regionální politika

Struktura vzdělanosti

Strukturální fondy EU

Vzdělávací instituce

Keywords

Economically weak areas

Operational Programmes

Regional policy

Educational structure

EU Structural Funds

Educational institutions

Obsah

Seznam zkratk a symbolů	11
1. Úvod	13
2. Regionální politika EU	14
2. 1 Důvody pro regionální politiku EU	15
2. 2 Cíle regionální politiky EU:	15
2. 3 Regiony pro regionální politiku	16
2. 4 Fondy EU	18
2. 4. 1 Strukturální fondy EU	19
2. 4. 2 Jiné fondy	19
2. 4. 3 Projekty financované ze strukturálních fondů	20
2. 4. 4 Operační programy	21
2. 4. 4. 1 Operační programy v České republice	21
3. Regionální politika ČR	28
3. 1 Strategie regionálního rozvoje České republiky	28
3. 1. 1 Hlavní principy SRR ČR	29
3. 1. 2 Procesy vedoucí k růstu rozvoje s ohledem na diverzifikaci regionů	30
3. 2 Hlavní faktory regionálního rozvoje ČR	31
3. 3 Státem podporované regiony	33
3. 3. 1 Hospodářsky slabé oblasti	34
4. Financování rozvoje krajů od r. 2007	34
4. 1 Finanční zdroje EU	34
4. 2 Ostatní finanční evropské zdroje	37
4. 3 Finanční zdroje z rozpočtu ČR	38
5. Hospodářsky slabé oblasti Libereckého kraje	38
5. 1 Vymezení HSO Libereckého kraje	40
5. 2 Hospodářsky slabé oblasti Jihočeského kraje	44
5. 3 Porovnání metodiky vymezení HSO Libereckého kraje a Jihočeského kraje	44
5. 4 Hospodářsky slabé oblasti jiných krajů	45

6. Analýza Libereckého kraje - porovnání hospodářsky slabých obcí	48
6. 1. Porovnání hospodářsky slabých obcí v přístupu ke vzdělání – ve skupinách dle počtu obyvatel	48
6. 1. 1 Porovnávání obcí v přístupu ke vzdělávacím zařízením	54
6. 2 Porovnání struktury vzdělanosti obyvatelstva – ve skupinách podle počtu obyvatel starších 15ti let.....	57
6. 2. 1 Porovnání struktury vzdělanosti mezi skupinami.....	63
6. 2. 2 Porovnání struktury vzdělanosti HS obcí se strukturou vzdělanosti celého LK a se strukturou bezproblémových obcí	64
6. 3. Porovnání hospodářsky slabých obcí v přístupu ke vzdělání – ve skupinách dle HSO	66
6. 3. 1 Porovnání obcí HSO v přístupu ke vzdělávacím zařízením	72
6. 4 Porovnání hospodářsky slabých obcí ve struktuře vzdělanosti – ve skupinách dle HSO	75
6. 4. 1 Porovnání struktury vzdělanosti mezi HSO	80
6. 4. 2 Porovnání struktury vzdělanosti HSO se strukturou vzdělanosti celého LK a se strukturou skupiny bezproblémových obcí	80
6. 5. Závěr analýzy.....	82
7. Využití finančních prostředků na rozvoj lidských zdrojů v Libereckém kraji.83	
7. 1 Finanční zdroje EU	83
7. 2 Jiné evropské finanční zdroje.....	89
7. 3. Finanční zdroje rozpočtu ČR.....	90
8. Závěrečné zhodnocení.....	94
9. Závěr	96
Seznam literatury	98
Seznam příloh	103

Seznam zkratk a symbolů

apod. – a podobně
a. s. – akciová společnost
atd. – a tak dále
cca - cirká
č. – číslo
ČR – Česká republika
ČSÚ – Český statistický úřad
EHP – Evropský hospodářský prostor
ERDF – Evropský fond pro regionální rozvoj
ES – Evropská společenství
ESF – Evropský sociální fond
ESVO – Evropské sdružení volného obchodu
EU – Evropská unie
FS – Fond soudržnosti
Gymn. – gymnázium
HDP – Hrubý domácí produkt
Hl. m. – hlavní město
HND – Hrubý národní důchod
HS – Hospodářsky slabý
HSO – Hospodářsky slabá oblast
ICT – Informační technologie
J – jižní
JK – Jihočeský kraj
JZ – jihozápadní
JZ ČL – Jihozápadní Českolipsko
Kč – Koruna česká
LK – Liberecký kraj
LZZ – Lidské zdroje a zaměstnanost
Malotř. – malotřídni
mil. – milion
mld. – miliarda
MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj
MŠ – Mateřská základní škola
MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
mZŠ – Malotřídni základní škola
např. – například

NNO – Nevládní neziskové organizace
NUTS – Nomenklatura územních statistických jednotek
Ob. - obyvatelé
Obyv. – obyvatelé
OP – Operační program
OP VK – Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
r. – rok
ROP – Regionální operační program
RZL – Rozvoj lidských zdrojů
Sb. – sbírky
Skup. – skupina
SOŠ – Střední odborná škola
SOU – Střední odborné učiliště
Spec. – speciální
SR – Státní rozpočet
SROP – Společný regionální operační program
SRR – Strategie regionálního rozvoje
SŠ – Střední škola
SV - severovýchod
ŠMTS – školství, mládež, tělovýchova a sport
Tab. – tabulka
TOP – Tematický operační program
t. j. – to je
tzv. – takzvaný
ÚZŠ – Úplná základní škola
VOŠ – Vyšší odborná škola
VŠ – Vysoká škola
ZŠ – Základní škola
ZUŠ – Základní umělecká škola
€ - Euro
% - procento

1. Úvod

Pro mnohé lidi je pojem „lidské zdroje“ synonymem jakési neosobní složky práce, která znamená zdroj produktivity a příjmů, ale zároveň i cíl výdajů. Za tímto zdrojem se však skrývají lidé se svými znalostmi a schopnostmi, se svými zkušenostmi a také se svou osobností či kulturními zvyky. Proto se podpora lidských zdrojů netýká jen podpory zaměstnanců z hlediska firem či institucí, ale je nutná podpora lidských zdrojů, čili těch znalostí a zkušeností, zázemí a prostředí, která musí vycházet i od jiných subjektů, jako je například státní správa nebo samospráva. Ve své diplomové práci se zabývám pohledem na rozvoj lidských zdrojů z hlediska regionální politiky státu a Evropské unie a analyzuji význam kvality a rozvoje lidských zdrojů pro celkovou úroveň a vyspělost regionu.

Vstupem České republiky do Evropské unie 1. května 2004 se subjektům na území našeho státu otevřely kromě jiných výhod možnosti čerpání finančních prostředků EU. Menší územněsprávní jednotky mohou využívat podpory prostřednictvím regionální politiky. Ta je jednou ze základních politik Evropského společenství a klade si za cíl snižování rozdílů rozvoje mezi jednotlivými regiony. V rámci regionální politiky začalo v roce 2007 nové programovací období 2007 – 2013, kdy mají jednotlivé subjekty šanci na čerpání financí EU. Ve své práci zmiňuji možnosti čerpání peněžních prostředků a způsoby realizace podpory z fondů EU.

Další část je věnována regionální politice České republiky - jaké jsou její prostředky, metody či principy. V rámci této části se krátce zabývám vymezením regionů vyžadujících podporu státu, protože z toho vychází vymezení tzv. hospodářsky slabých oblastí či mikroregionů v rámci určitého regionu.

Konkrétně je práce aplikována na Liberecký kraj. V rámci tohoto kraje jsou vymezeny Hospodářsky slabé oblasti, kterým je věnována velká pozornost. Právě tyto oblasti vyžadují více než ostatní regiony podporu ze strany ČR nebo EU. Které to jsou a jak jsou určeny, uvádím v praktické části své práce. Důležitou součástí tohoto oddílu je porovnání obcí v hospodářsky slabých oblastech z hlediska lidských zdrojů. Tato problematika je jedním z ukazatelů, které hospodářsky slabé regiony charakterizují.

Cílem mé práce je analyzovat situaci v zaostalejších regionech Libereckého kraje vzhledem k lidským zdrojům a zjistit, jakou finanční podporu pro svůj rozvoj mohou získat.

Příspěvek vznikl v rámci výzkumného projektu "Nové výzvy pro podnikatele 21. století: CSR, Lidský kapitál, Gender Studies, Environmentální management s využitím zahraničních zkušeností", který je realizován z finanční podpory specifického výzkumu na Hospodářské fakultě Technické univerzity v Liberci.

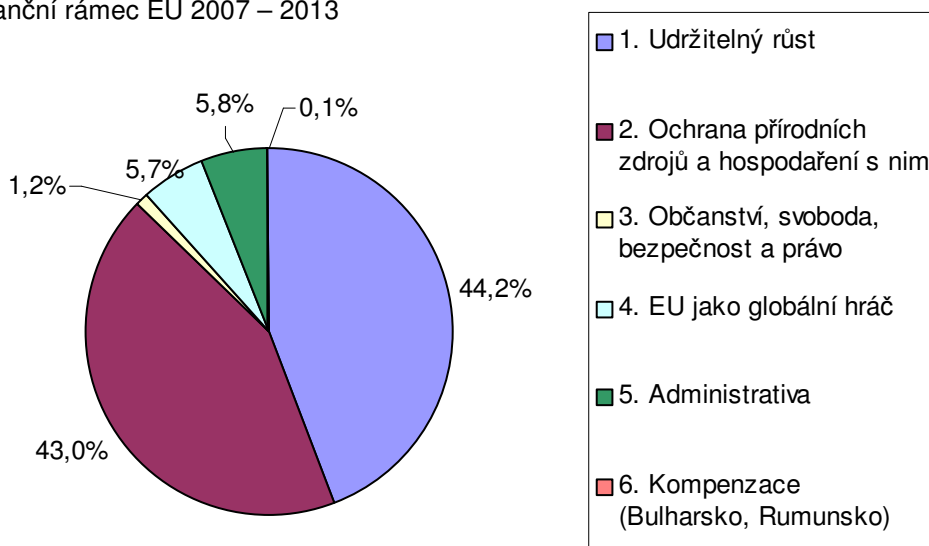
2. Regionální politika EU

Regionální politika EU bývá též nazývána jako Politika hospodářské a sociální soudržnosti Evropské unie, jež má za cíl snižovat rozdíly mezi úrovněmi rozvoje regionů a členských států EU a eliminovat zaostávání znevýhodněných regionů. Princip spočívá v tom, že bohatší státy přispívají svými prostředky na rozvoj států chudších, aby byly rozdíly setřeny, hospodářské úrovně jednotlivých států vyrovnány a tím aby se zvýšila kvalita života obyvatel všech států EU. [1]

Regionální politika je tzv. komunitární neboli koordinovanou politikou. Orgány EU politiku koordinují a harmonizují, kdežto realizace a implementace politiky spočívá v samotných členských státech.

Regionální politika prozatím zaujímala po zemědělské politice 2. místo ve výdajích ze společného rozpočtu EU. Ovšem jak je patrné z grafu 1, v dalším období (2007 – 2013) výdaje na regionální politiku převýší výdaje na zemědělství. Důraz na tuto politiku se klade především od Maastrichtské smlouvy, která považuje za základní cíl EU právě posílení ekonomické a sociální soudržnosti.

Graf 1 – Finanční rámec EU 2007 – 2013

Zdroj: vlastní zpravování, data: The Union's Financial Framework for 2007-2013 [online]. [cit. 11. 2. 2008].
Dostupné z: <http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/misc/87677.pdf>

2. 1 Důvody pro regionální politiku EU

Základními důvody pro regionální politiku jsou, jak vyplývá z výše napsaného textu, soudržnost, solidarita mezi členskými státy a blahobyt všech obyvatel EU.

Úplné vyrovnání životního standardu mezi regiony není možné, protože by narušilo diversifikaci regionů z hlediska kulturní a historické odlišnosti a také by zničilo motivaci a pohnutky ke zlepšování a rozvoji. Jedním z hlavních důvodů pro realizaci regionální politiky je jakási předvídatost a snaha o udržení soudržnosti země, kdyby došlo k situaci, v níž by vyspělejší regiony měly tendenci k odtržení.

Dalším důvodem pro fungování regionální politiky je ekonomické hledisko. Regionální nerovnosti negativně ovlivňují výkonnost ekonomiky, protože dochází k tržním selháním a v tomto ohledu může být regionální politika velice užitečná, a to ze dvou hlavních důvodů:

- 1) Napomáhá ke snižování veřejných výdajů tím, že podporuje firmy, které svou produkci budou vyrábět v konkrétním regionu a tím podpoří ekonomickou aktivitu regionu. To povede ke snížení nezaměstnanosti, čímž se sníží veřejné výdaje na podporu nezaměstnaných a tím se ušetří finanční prostředky, které mohou být účelněji vynakládány na podporu jiných oblastí.
- 2) Užitek z regionální politiky mají ale i bohaté regiony, kterým se díky rozvoji ekonomické aktivity v zaostalých regionech otevírají nové trhy a ony mají možnost uplatnit své technologie či zvýšit poptávku po svých produktech. [2]

2. 2 Cíle regionální politiky EU:

V období 2007 - 2013 sleduje regionální politika 3 cíle:

1) Konvergence

Jedná se o podporu rozvoje z hospodářského a sociálního hlediska a týká se nejméně rozvinutých regionů na úrovni NUTS II (rozdělení regionů na úrovně viz níže). To jsou regiony, které vykazují HDP na obyvatele nižší než 75% průměru HDP celé EU.

Tato podpora se týká i států, a to takových, jejichž HND na obyvatele je nižší než 90% průměru HNP všech členských států.

2) Regionální konkurenceschopnost

Tohoto cíle je dosahováno v regionech na úrovních NUTS II nebo NUTS I, které překračují limitní kritéria 1. cíle. Druhý cíl hraje klíčovou roli v zabraňování nerovnováhy, která vede k poškozování regionů, které by jinak neměly dostatek prostředků na státní podporu.

3) Evropská územní spolupráce

Tento cíl je směřován na přeshraniční spolupráci regionů na úrovni NUTS III, které se nacházejí při pozemních i námořních hranicích. Podporuje také meziregionální a nadnárodní spolupráci regionů.

Rozvržení finančních prostředků mezi cíle regionální politiky EU ukazuje tabulka 1. Vidíme, že oproti poměru ve všech státech EU zaujímá největší podíl na určených prostředcích cíl Konvergence. Pro ČR je určeno asi 8,7% ze všech prostředků určených na realizaci HSS.

Tab. 1 - Rozdělení prostředků fondů EU mezi cíle politiky HSS v období 2007-2013

Cíl	Fondy pro EU 27		Fondy pro ČR	
Konvergence	251,16 mld. € (cca 7 082,80 mld. Kč)	81,54%	25,88 mld. € (cca 730,00 mld. Kč)	96,98%
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	49,13 mld. € (cca 1 385,40 mld. Kč)	15,95%	419,09 mil. € (cca 11,73 mld. Kč)	1,56%
Evropská územní spolupráce	7,75 mld. € (cca 218,55 mld. Kč)	2,52%	389,05 mil. € (cca 10,97 mld. Kč)	1,46%
Celkem	308,04 mld. € (cca 8 686,80 mld. Kč)	100 %	26,69 mld. € (cca 752,70 mld. Kč)	100 %

Přepočteno dle směnného kurzu 1 EUR = 28,20 CZK.

Zdroj: Regionální politika EU [online]. [cit. 11. 12. 2007]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika>>

2. 3 Regiony pro regionální politiku

Vzhledem k tomu, že každý členský stát EU používá své vlastní územněsprávní členění, bylo velmi náročné provádět srovnávací statistické a ekonomické analýzy. Proto byla v roce 1988 zavedena jednotná nomenklatura územních statistických jednotek (NUTS).

Dle počtu obyvatel jsou definovány tři hlavní úrovně územněsprávního členění území, jak je vidět z tabulky 2.

Tab. 2 – Hlavní úrovně členění územní samosprávy do jednotek NUTS

Úroveň	Doporučený minimální počet obyvatel	Doporučený maximální počet obyvatel
NUTS I	3 000 000	7 000 000
NUTS II	800 000	3 000 000
NUTS III	150 000	800 000

Zdroj: Regionální politika EU [online]. [cit. 11. 12. 2007]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika>>

Česká republika byla před vstupem do EU dělena na kraje adekvátní stupni NUTS III, proto po vstupu do EU musela být mezi stát a kraje zavedena ještě jedna úroveň, odpovídající úrovni NUTS II, a to tzv. regiony soudržnosti. Právě na úroveň NUTS II je totiž směřována podpora z fondů EU v cíli Konvergence a částečně též Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. NUTS II spolu s NUTS III jsou zobrazeny níže v obrázku 1.

Kromě tří úrovní NUTS ještě existují dvě nižší úrovně regionálního členění, které však již nejsou důležité pro uplatňování politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU. Jedná se o tzv. místní administrativní jednotky (LAU). Toto podrobnější rozdělení ukazuje tabulka 3.

Tab. 3 – Územněsprávní členění území České republiky

Úroveň	Název	Počet jednotek
NUTS I	Stát	1
NUTS II	Regiony soudržnosti (sdružené kraje)	8
NUTS III	Kraje	14
LAU I (NUTS IV)	Okresy	76 + 15 pražských obvodů
LAU II (NUTS V)	Obce	6 249

Zdroj: Regionální politika EU [online]. [cit. 11. 12. 2007]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika>>

(NUTS II)

Kraje se sdružují do regionů NUTS 2 takto:

NUTS 2 Střední Čechy - je tvořen územím Středočeského kraje

NUTS 2 Severozápad - je tvořen územím krajů Karlovarského a Ústeckého

NUTS 2 Jihovýchod - je tvořen územím krajů Vysočina a Jihomoravského

NUTS 2 Moravskoslezsko - je tvořen územím kraje Moravskoslezského

Fondy EU jsou nástroji pro uplatňování regionální politiky EU. Regionální politika disponuje dvěma strukturálními fondy a Fondem soudržnosti.

2. 4. 1 Strukturální fondy EU

Strukturální fondy EU jsou určené na pomoc chudším a znevýhodněným regionům, tj. např. venkovským a problémovým oblastem ve městě, upadajícím průmyslovým oblastem, územím s geografickým nebo přírodním znevýhodněním (jako jsou ostrovy nebo hornaté oblasti), řídce osídleným oblastem a pohraničním regionům.

Existují dva strukturální fondy:

1) Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF):

Tento fond je určen pro odstranění nerovnováhy mezi regiony nebo sociálními skupinami především v oblasti sociální a hospodářské soudržnosti. Byl založen v roce 1975 a je největším z Evropských fondů. Je určen pro financování investičních projektů. Konkrétně jsou z něj podporovány projekty jako např. výstavba silnic a železnic, odstraňování ekologických zátěží, budování stokových systémů, podpora inovačního potenciálu podnikatelů a začínajících podnikatelů, rozvoj a obnova sportovních areálů využitelných pro cestovní ruch, rekonstrukce kulturních památek, využívání obnovitelných zdrojů energie, výsadba regenerační zeleně, sanace bytových domů, posilování infrastruktury pro poskytování zdravotní péče, zavádění elektronické veřejné správy, podpora spolupráce podnikatelů v příhraničních regionech, apod.

2) Evropský sociální fond (ESF):

ESF je nejdůležitějším finančním nástrojem EU pro realizaci strategických hospodářských cílů souvisejících se zaměstnaneckou politikou prostřednictvím konkrétních opatření. Byl zřízen v roce 1958 a podporuje neinvestiční projekty. Jedná se např. o rekvalifikaci nezaměstnaných, speciální programy pro znevýhodněné skupiny obyvatel, tvorbu vzdělávacích programů pro zaměstnance, rozvoj institucí služeb zaměstnanosti, rozvoj vzdělávacích programů včetně distančních forem vzdělávání, zlepšování podmínek pro využívání ICT pro žáky i učitele, stáže studentů, pedagogů a vědeckých pracovníků v soukromém a veřejném sektoru apod.

2. 4. 2 Jiné fondy

Regionální politiky se kromě jiných týká Fond soudržnosti (FS). Je na rozdíl od strukturálních fondů určený na pomoc v rozvoji chudších států, nikoli regionů. Podobně jako u ERDF jsou z něj podporovány investiční (infrastrukturní) projekty, ale jen se zaměřením na projekty dopravní

infrastruktury většího rozsahu (dálnice a silnice I. třídy, železnice, vodní doprava, řízení silniční, železniční, říční, námořní a letecké dopravy) a ochranu životního prostředí.

Vznikl v roce 1993 a pomáhá těm členským státům, jejichž HDP na obyvatele leží pod 90% průměrem všech států EU. Jeho úkolem je snížit jejich hospodářskou a sociální zaostalost a stabilizovat ekonomiku země. [1]

2. 4. 3 Projekty financované ze strukturálních fondů

Rozvoj dopravy a dopravní infrastruktury

Např. výstavba a opravy silnic, železnic, dálnic, říční dopravy, budování veřejné dopravy, nákup dopravních prostředků městské hromadné dopravy apod.

Rozvoj lidských zdrojů

Např. rekvalifikační kurzy pro nezaměstnané, zvyšování kvality výuky cizích jazyků, inovace vzdělávacích programů, vzdělávání pracovníků výzkumu a vývoje, podpora dalšího vzdělávání apod.

Ochrana životního prostředí

Např. výstavba čistíren odpadních vod, rozvodů pitné vody, výsadba zeleně, instalace větrných elektráren, podpora odděleného sběru odpadů, podpora environmentálního vzdělávání apod.

Zlepšování kvality služeb poskytovaných veřejnou správou a samosprávou

Např. výstavba datových sítí pro potřeby služeb veřejné správy, zvyšování výkonnosti, kvality a transparentnosti veřejné správy apod.

Rozvoj měst a obcí, přeshraniční spolupráce

Např. úpravy veřejných prostranství, podporování zájmových a volnočasových aktivit, přeshraniční spolupráce v oblasti rozvoje mezilidských vztahů, podpora společenských a kulturních aktivit, regenerace bytových domů apod.

Podpora podnikání, vědy a výzkumu

Např. podpora při zakládání podniků, nákupu technologií, podpora patentových aktivit, vědeckovýzkumných institucí a vysokých škol, podpora rozvoje poradenství v oblasti ekotechnologií a environmentálních systémů, podpora marketingu apod.

Rozvoj cestovního ruchu

Např. rozvoj kapacit ubytovacích zařízení, podpora skanzenů, muzeí apod., budování cyklostezek a cyklotras, prezentace turistických destinací apod. [3]

2. 4. 4 Operační programy

Cíle strukturálních fondů jsou dosahovány prostřednictvím projektů, které jsou realizovány pomocí operačních programů (OP). Operační programy jsou tematicky a regionálně vymezené – dle toho se rozdělují na tematické (TOP) nebo regionální (ROP) – a charakterizují cíle, kterých má být pomocí realizovaných projektů dosaženo.

Každý OP má pevně danou strukturu. Je potřeba je rozdělit na tzv. prioritní osy, které určují dílčí cíle a konkrétní oblasti podpory, vzhledem k rozdělení prostředků.

Operační programy jsou časově vymezeny, jejich čerpání je možné pouze v konkrétně stanovených letech, momentálně je to období let 2007 až 2013.

2. 4. 4. 1 Operační programy v České republice

Česká republika může právě v období 2007 až 2013 čerpat z fondů EU přibližně 750 mld. Kč, které ovšem musí doplnit svými zdroji ve výši alespoň 132 mld. Kč.

Celkem bude v České republice v období 2007 – 2013 využíváno 26 operačních programů, jež jsou rozděleny mezi výše zmíněné tři cíle regionální politiky.

1) Cíl konvergence

Do tohoto cíle spadají všechny regiony soudržnosti kromě Regionu soudržnosti kromě regionu Hlavní město Praha. Pro splnění tohoto cíle je vyčleněno asi 730 mld. Kč, což je asi 97% nabízených prostředků pro Českou republiku.

Tohoto cíle má být dosahováno prostřednictvím osmi tematických operačních programů (TOP) a sedmi regionálních operačních programů (ROP). [4]

TOP pro cíl Konvergence:

a) OP Podnikání a inovace

Hlavním cílem tohoto OP je zvýšit konkurenceschopnost českého hospodářství a vyrovnat produktivnost českého průmyslu i služeb výkonnosti průmyslově vyspělých států Evropy.

Dílčí cíle spočívají např. v podpoře malého a středního podnikání, zvyšování inovací, inovační činnosti a technologií, posílení provázanosti sektoru průmyslu se sektorem vývoje a výzkumu, efektivnějšímu využívání lidských zdrojů v průmyslu a posilování rozvoje informačních a poradenských služeb pro podnikání. [5]

OP Podnikání a inovace je financován z Evropského fondu pro regionální rozvoj a jeho řídicím orgánem je Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. [6]

b) OP Životní prostředí

Jeho hlavním cílem je zvýšení kvality životního prostředí, a tím i zdraví obyvatel.

Dílčími cíli jsou např. zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování hrozby povodní, zvyšování kvality ovzduší a snižování emisí, zkvalitnění nakládání s odpady, péče o jednotlivé složky krajiny i o krajinu jako celek, zefektivňování využití obnovitelných zdrojů energie a také zvýšení environmentálního povědomí obyvatel.

OP Životní prostředí je financován z Evropského fondu pro regionální rozvoj a také z Fondu soudržnosti a jeho hlavní řídicí institucí je Ministerstvo životního prostředí ČR. [7]

c) OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Hlavním cílem OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost je modernizace a zkvalitnění vzdělávání a podpora celoživotního vzdělávání, s cílem přispět ke zvýšení flexibility obyvatelstva a konkurenceschopnosti ekonomiky ČR.

Jako dílčí cíle lze uvést rozvoj systému počátečního vzdělávání se zaměřením na zvýšení uplatnění absolventů na trhu práce a podporu jejich motivace k dalšímu vzdělávání, rozvoj terciárního vzdělávání se zaměřením na kreativitu a flexibilitu absolventů a posílení prostředí vhodného pro výzkum a vývoj.

OP Vzdělávání je financován z Evropského sociálního fondu a v ČR je za něj zodpovědné Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. [8]

d) OP Výzkum a vývoj pro inovace

Operační program Výzkum a vývoj pro inovace se snaží využít potenciálu vysokých škol a výzkumných institucí a podporovat jejich spolupráci se soukromým sektorem.

Dosahuje toho především prostřednictvím budováním laboratoří, výzkumných ústavů, vybavování vědeckých pracovišť novými technologiemi nebo rekonstrukcí či rozšiřováním vysokých škol.

OP Výzkum a vývoj pro inovace je financován z Evropského fondu pro regionální rozvoj a hlavní řídicí institucí v naší zemi je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. [9]

e) OP Doprava

Hlavním cílem OP Doprava je zlepšení infrastruktury a zvýšení provázanosti různých typů dopravních cest prostředků.

Prostředky k dosažení tohoto cíle jsou např. vylepšení silniční a dálniční sítě TEN-T (tzv. transevropské dopravní sítě), modernizace železniční sítě jak v rámci TEN-T, tak mimo ni, zkvalitnění silnic 1. třídy mimo TEN-T, rozvoj pražského metra, vnitrozemské a kombinované přepravy.

OP Doprava je financován z Evropského fondu pro regionální rozvoj a z Fondu soudržnosti. Za jeho realizaci v ČR je zodpovědné Ministerstvo dopravy ČR. [10]

f) OP Lidské zdroje a zaměstnanost

Tento OP si klade za cíl zvýšit zaměstnanost a zaměstnatelnost obyvatel ČR do r. 2013 do takové míry, jaká je průměrně v deseti nejlepších zemích EU. Má 6 prioritních os: adaptabilita, aktivní politiky trhu práce, sociální integrace a rovné příležitosti, veřejná správa a veřejné služby, mezinárodní spolupráce, technická pomoc.

Pro OP Lidské zdroje a zaměstnanost je určeno z fondů EU asi 1, 84 mld. €, což odpovídá asi 52 mld. Kč a k tomu musí ČR dodat ze svých zdrojů dalších 0,32 mld. Kč, přičemž finance EU plují z Evropského sociálního fondu.

Zodpovědným orgánem je zde Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. [11]

g) OP Technická pomoc

OP Technická pomoc je podpůrným programem pro ostatní OP, protože jim zajišťuje technickou podporu při provádění aktivit a hlavně při jejich řízení a koordinování. Také se snaží zvyšovat povědomí veřejnosti o operačních programech, pomoci EU a jejím využití.

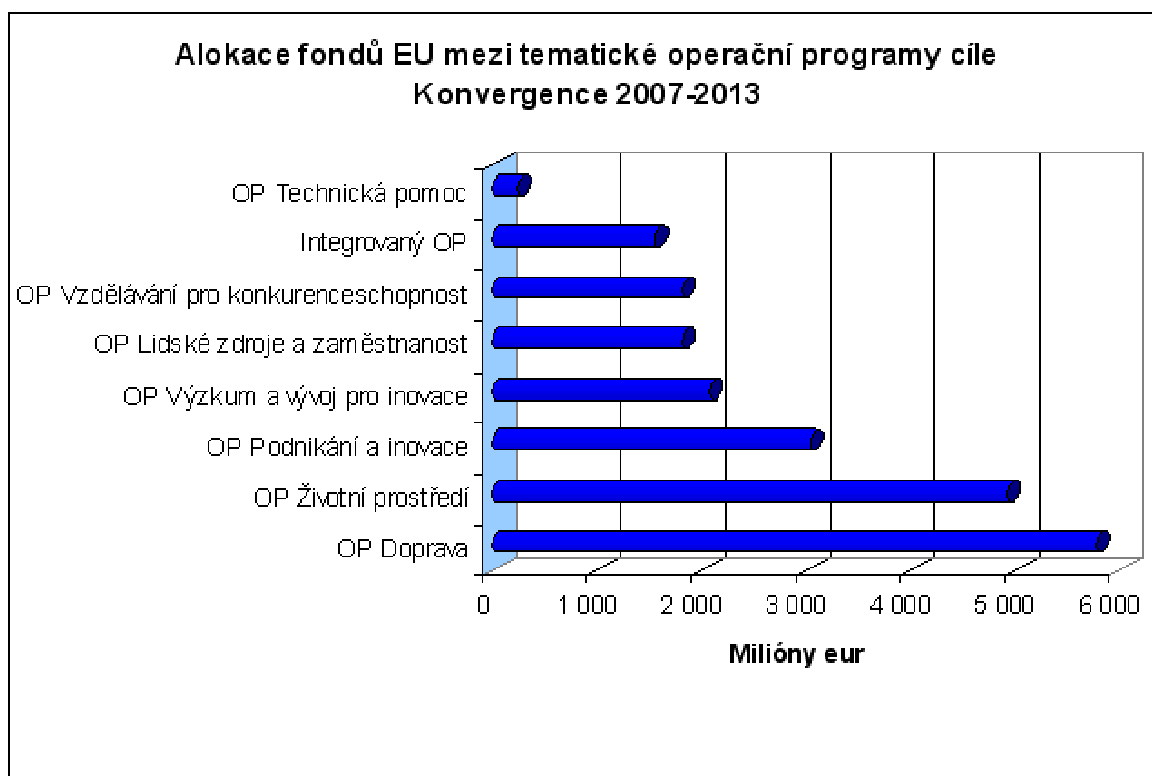
Tento OP je financován z Evropského fondu pro regionální rozvoj a hlavním orgánem je Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [12]

h) Integrovaný OP

Hlavním cílem integrovaného OP je zvýšení kvality života obyvatelstva a zvýšení přitažlivosti ČR jako vhodného území pro investice, a to prostřednictvím posilování veřejných služeb - zvyšování jejich dostupnosti a kvality, zefektivnění infrastruktury veřejné správy, prostřednictvím podpory cestovního ruchu, zlepšování životního prostředí ve smyslu blízkého okolí bydliště, atd.

Integrovaný OP je financován z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Řídícím orgánem je Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [13]

Graf 2 - Prostředky z fondů EU v ČR pro TOP v cíli Konvergence

Zdroj: Tematické operační programy – Fondy Evropské unie [online]. [cit. 12. 1. 2008]. Dostupné z:
<<http://www.strukturalni-fondy.cz/sektorove-op>>

ROP pro cíl Konvergence:

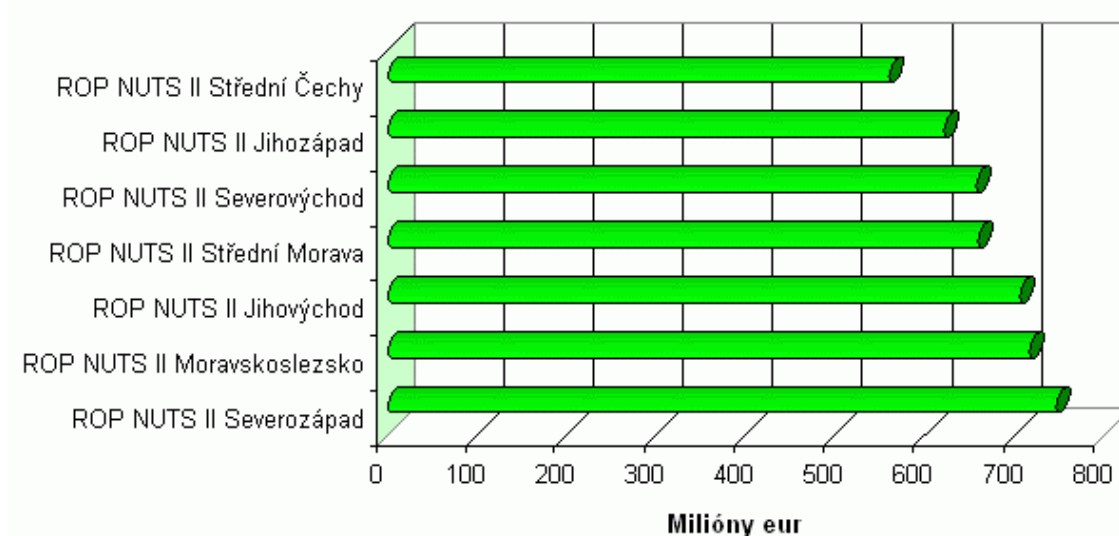
- ROP NUTS II Severozápad
- ROP NUTS II Moravskoslezsko
- ROP NUTS II Jihovýchod
- ROP NUTS II Severovýchod
- ROP NUTS II Střední Morava
- ROP NUTS II Jihozápad
- ROP NUTS II Střední Čechy

Hlavním cílem ROP je zvýšit konkurenceschopnost regionů, jejich přitažlivost pro investory a posílit jejich rozvoj.

Dílčími cíli jsou např. modernizace technické infrastruktury, ale zároveň péče o životní prostředí, aby se posílila přitažlivost regionu jak pro návštěvníky, tak pro investory, dále např. podpora rozvoje malého a středního podnikání, vybudování vhodného prostředí pro tvorbu inovací, posilování cestovního ruchu regionu, zlepšení životních podmínek obyvatel jak ve městech, tak na venkově, atd.

Každý region soudržnosti má Regionální radu, jež samostatně řídí a je odpovědná za realizaci konkrétního ROP. [14]

Graf 3 - Prostředky z fondů EU v ČR pro ROP v cíli Konvergence

Zdroj: Regionální operační programy – Fondy Evropské unie [online]. [cit. 12. 1. 2008]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-op>

2) Cíl regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

Do tohoto cíle spadá region soudržnosti Hl. m. Praha a připadá na něj cca 11,73 mld. Kč. Cíl je realizován prostřednictvím dvou OP.

a) OP Praha Konkurenceschopnost

Z tohoto OP se podporují investiční projekty zaměřené např. na zlepšení veřejné dopravy a dopravní dostupnosti, podporují se inovace, zkvalitnění informačních a komunikačních technologií a zvýšení kvality životního prostředí v Praze.

Je financován z Evropského fondu pro regionální rozvoj a za jeho realizaci jsou zodpovědný Magistrát hl. m. Prahy. [15]

b) OP Praha Adaptabilita

OP Adaptabilita je určen na podporu neinvestičních projektů v Praze. Týká se zejména vzdělávání, sociální integrace, podpory nezaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů ve výzkumu a vývoji.

Je financován z Evropského sociálního fondu a řídicím orgánem je opět magistrát hl. m. Prahy. [16]

3) Cíl Evropská územní spolupráce

V tomto cíli je obsažena podpora přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spolupráce regionů. V České republice pod něj spadají všechny regiony a podporu lze čerpat z devíti OP. Na cíl Evropská územní spolupráce je v ČR určeno téměř 11 mld. Kč.

a) OP Přeshraniční spolupráce

Tento OP je zaměřen na posílení spolupráce v oblasti hospodářské, kulturní i komunální a jeho smyslem je poskytovat podporu v oblasti vzdělávání a sociální integrace, rozvoje cestovního ruchu a dopravní dostupnosti přeshraničního regionu, zkvalitňovat životní prostředí a služby územní samosprávy na obou stranách.

Je financován z Evropského fondu pro regionální rozvoj.

- OP Přeshraniční spolupráce ČR – Bavorsko
- OP Přeshraniční spolupráce ČR – Polsko
- OP Přeshraniční spolupráce ČR – Rakousko
- OP Přeshraniční spolupráce ČR – Sasko
- OP Přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko [17]

b) OP Mezuregionální spolupráce

Tento OP je určen k posílení spolupráce mezi veřejnými orgány a institucemi s charakterem veřejných orgánů na regionální úrovni z hlediska výměny a přenosu zkušeností. Hlavními oblastmi spolupráce jsou inovace a znalostní ekonomika, životní prostředí a ochrana před riziky. OP meziregionální spolupráce se účastní všechny státy EU, spolu s Norskem a Švýcarskem, je financován také z Evropského fondu pro regionální rozvoj. [18]

c) OP Nadnárodní spolupráce

Zaměřuje se na výměnu a přenos zkušeností v oblasti spolupráce mezi veřejnými orgány a institucemi s charakterem veřejných orgánů. Hlavními oblastmi spolupráce jsou inovace, dopravní dostupnost, životní prostředí a zvyšování atraktivity měst a regionů.

Podílí se na něm ČR, Rakousko, Polsko, část Německa, Maďarsko, Slovinsko, Slovensko, část Itálie a z nečlenských zemí část Ukrajiny. Je financován z Evropského fondu pro regionální rozvoj. [19]

d) Síťový operační program ESPON 2013 (všechny členské státy, Norsko, Švýcarsko, Lichtenštejnsko, Island, kandidátské státy EU)

Tento OP je zaměřen na průběžné získávání a aktualizování informací o územním rozvoji, vztahujících se k rozhodnutím, jež jsou přijímána na politické úrovni.

Účastní se ho všechny členské státy EU spolu s tzv. partnerskými státy (Norsko, Švýcarsko, Lichtenštejnsko, Island) a kandidátskými státy EU. [20]

e) Síťový operační program INTERACT II (všechny členské státy)

Program INTERACT II je zaměřen zejména na přeshraniční spolupráci. Soustředí se na rozvoj a dodání služeb a technickou asistenci.

Cíli programu jsou zlepšení efektivnosti územní spolupráce, zkvalitnění územní spolupráce a podpora implementace programů přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce, poskytnutí prostoru regionům k diskuzi o strategiích pro přeshraniční a nadnárodní regionální rozvoj a zajištění přenosu inovací. [21]

3. Regionální politika ČR

Regionální politika je prostředkem vlády, jímž sleduje cíl rozvoje regionů se zaměřením na jejich soudržnost a zároveň konkurenceschopnost. Regionální politika je „šitá na míru“ každému regionu zvlášť tak, aby se mohl rozvíjet dle svých možností, schopností a specifíků. [22]

Základními úrovněmi v realizaci regionální politiky ČR jsou:

- 1) regiony soudržnosti nesoucí označení NUTS 2 – statistické oblasti
- 2) kraje (NUTS 3) – vyšší územní samosprávné celky
- 3) okresy – regionální jednotky pro stanovení regionů se soustředěnou podporou státu
- 4) správní obvody obcí s rozšířenou působností (SO ORP) – správní okrsky
- 5) obce – obecní a městské úřady [23]

3.1 Strategie regionálního rozvoje České republiky

Základním nástrojem regionální politiky je Strategie regionálního rozvoje České republiky pro období let 2007 – 2013. Za tuto strategii je zodpovědné Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, které je dle zákona č. 2/1969, § 14 „ústředním orgánem státní správy ve věcech regionální politiky, včetně regionální podpory podnikání, politiky bydlení, rozvoje domovního a bytového fondu a pro věci nájmu bytů a nebytových prostor, územního plánování a stavebního řádu, investiční politiky a cestovního ruchu.“¹

Strategie regionálního rozvoje (dále SRR ČR) zajišťuje propojení nástrojů regionální politiky ČR s regionální politikou Evropské Unie a také s ostatními politikami ovlivňujícím rozvoj daného území, obzvláště se zabývá problémy rozvoje městských i venkovských oblastí. [22] Obsahuje především rozbor současného stavu rozvoje regionů, charakterizuje silné a slabé stránky rozvoje, rozpracovává strategické cíle regionálního rozvoje, vymezuje státem podporované regiony a doporučuje správním orgánům postupy při realizaci rozvoje v odvětvích jejich působnosti. [23]

SRR ČR byla schválena usnesením vlády ČR 17. května 2006 a vychází ze Strategie udržitelného rozvoje ČR a ze Strategie hospodářského růstu. Strategie navazuje na Národní rozvojový plán a Národní strategický referenční rámec. [22]

SRR ČR je postavena na dvou základních dvou okruzích zjištěných informací:

¹ Úplná znění - zákony, vyhlášky, předpisy, nařízení aj. [online]. [cit. 10. 11. 2007]. Dostupné z: <<http://www.pravnik.cz/uplna-zneni/uz-82.htm>>

- 1) SWOT analýza rozvoje ČR ukáže jeho slabé a silné stránky, vnější příležitosti i hrozby. Tyto jsou pro každý region velmi odlišné a jak vnitřní předpoklady (specifické problémy a schopnosti), tak vnější faktory rozdíly mezi regiony stále prohlubují. Každý region je na vnější vlivy schopný jiným způsobem a v jiném čase reagovat.
- 2) Existují dvě různých pojetí překonávání regionálních disparit:
 - a) Udržení a využití rozmanitostí jednotlivých regionů, které mohou mít na rozvoj pozitivní vliv. Vychází z toho, že odlišný přístup vede k větší pružnosti, která se dá využít a tak dosahovat dlouhodobé rovnováhy rozvoje.
 - b) Naopak co největší snižování rozdílů mezi regiony, které s sebou přináší větší univerzálnost, ale zároveň opomíjí silné stránky regionu.

Pro ČR se jeví jako výhodnější první směr, který využívá pozitivních rysů k větší adaptabilitě, přesto však směřuje ke snížení regionálních disparit, protože využíváním potenciálu regionu vede k jeho růstu a prosperitě.

3. 1. 1 Hlavní principy SRR ČR

SRR ČR vychází z pěti hlavních principů:

- 1) **Solidarita**
Jedná se o vzájemnou soudržnost slabších a znevýhodněných regionů se silnějšími. Prostředky na vynaložení tohoto cíle musí přinést užitek nejen oblastem podporovaným, ale i podporujícím.
- 2) **Růst**
Trvale udržitelný a dynamický růst v environmentální a hospodářské oblasti je zásadním předpokladem pro rychlé odstraňování překážek bránících rozvoji a tím i pro plné využívání potenciálu regionů.
- 3) **Soudržnost**
Soudržnost na území celého státu vychází ze zásady solidarity a je podmíněna vyrovnáváním nefunkčních disparit. Pro splnění tohoto cíle je potřeba vystavět či dostavět infrastruktury v jednotlivých regionech, ať už se jedná o správní, dopravní, technické, sociální, informační či vzdělávací a environmentální.

4) Udržitelnost

Princip udržitelného rozvoje je výchozím bodem pro regionální politiku a spočívá ve vyrovnaném vztahu mezi ekonomickými, sociálními a environmentálními složkami regionálního rozvoje.

5) Konkurenceschopnost

Využívání pozitivně působících možností a výhod regionů je podporováno stále posilovanou konkurenceschopností jednotlivých regionů.

3. 1. 2 Procesy vedoucí k růstu rozvoje s ohledem na diverzifikaci regionů

1) Aktivizace kulturních a přírodních zdrojů využití

Základním krokem k tomuto procesu je zmapování místního přírodního a rozvojového potenciálu a jeho účinné uplatnění. K tomu je potřeba maximálně rozvíjet schopnosti regionů vstřebávat kapitál. Souvisí s tím oživení místních tradic a jejich využití pro hospodářský růst v rámci turismu nebo ochrany a prosazování kulturního dědictví.

2) Využívání výhod

Podpora konkurence regionů a jejich aktivit vede k odstranění nežádoucích disparit. Konkurence je založena na zdůrazňování přínosů a pozitivních efektů vlastností regionu ve srovnání s ostatními.

3) Šíření inovací

4) Soudržnost, infrastruktura

Pomocí vkladů kapitálu do rozvoje infrastruktury regionu se posiluje ekonomické a sociální sjednocení daného území. To je dáno stávajícími výhodami v dostupnosti jednotlivých částí území a jejich vazbách a efektivní dělbou práce v rámci regionu.

5) Přeshraniční a mezuregionální spolupráce

Nabízí se možnost spolupráce v rámci prostoru střední Evropy nebo spolupráce s dalšími evropskými regiony a organizacemi na mezinárodní úrovni.

6) Ustálení sídelní struktury regionů a oživení venkova

Cílem tohoto procesu je podporovat dojíždění za prací a omezovat tím stěhování obyvatel do velkých aglomerací a tím zabránit vyliďňování malých obcí a venkova. Dodat do venkovských prostorů moderní technologie, využívat informatiky a modernizovat

zemědělskou výrobu a tím zvyšovat prestiž venkovské krajiny a její environmentální hledisko.

7) Různorodý rozvoj lidských zdrojů v regionech

Rozvoj lidských zdrojů lze zajistit zvyšování vzdělanosti, kvalifikace, sociální a prostorové mobility, motivace obyvatel a jejich zapojení do rozvojových projektů.

8) Kvalita a transparentnost veřejné správy

Veřejná správa by měla být vůči obyvatelům otevřená a dobře dostupná jak na regionální, tak na lokální úrovni. Součástí dobrého fungování veřejné správy je otevřená a účelná komunikace soukromého, veřejného i neziskového sektoru.

9) Životní prostředí

Zvyšováním kvality života a šetrné využívání životního prostředí povede k růstu regionu v souladu s principy udržitelného rozvoje.

3.2 Hlavní faktory regionálního rozvoje ČR

Základem pro účinnou a efektivní regionální politika je rozbor a identifikace takových faktorů, které mají klíčový dopad na regionální rozvoj. Tyto faktory bývají často velmi proměnlivé, proto se jejich analýze přikládá velká váha. Není důležité pouze rozpoznat jednotlivé faktory, ale také určit souvislosti mezi nimi a pochopit, čím a jak na sebe navzájem působí.

Tyto faktory by se daly rozdělit do několika skupin:

- 1) Přírodní zdroje a přírodní prostředí (činitele regionálního rozvoje, jež působí dlouhodobě)
- 2) Hmotné faktory v podobě produkčního potenciálu a infrastruktury
- 3) Nemateriální činitele (inovace a jejich šíření, využívání informačních technologií, know-how, instituce, atp.)
- 4) Lidské zdroje (se svými dovednostmi a schopnostmi, zkušenostmi a vzděláním)

Každý faktor musí být prozkoumán zvlášť a musí na něj být soustředěna nerozdělená pozornost. Proto přestože hlavní zodpovědnost za provádění regionální politiky má Ministerstvo pro místní rozvoj, v každé oblasti má za vývoj zodpovědnost příslušný orgán, příslušné ministerstvo.

Jak je patrné v tabulce 4, regionální politika ČR bere v úvahu široké spektrum faktorů, které ji ovlivňují. Vzhledem k rozsahu a zaměření této práce okomentuji stručně faktor oblasti „Lidé“ Vzdělanost a školství grafem č. 4, který vyobrazuje vzdělanostní strukturu ČR. Údaje pocházejí z r. 2001, čili jsou obtížně porovnatelné s údaji, které udává ČSÚ k jednotlivým regionům.

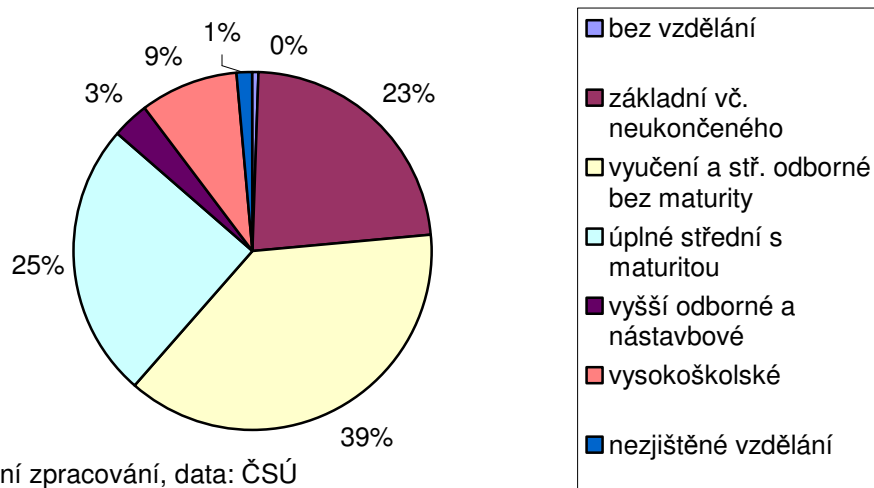
Tab. 4 – Hlavní oblasti podpory a faktory regionálního rozvoje

Hlavní oblast rozvoje	Faktory regionálního rozvoje
Lidé	Demografie a migrace
	Vzdělanost a školství
	Zaměstnatelnost
	Sociální struktura a integrace
	Sociální problémovost
	Sociální infrastruktura
Osídlení	Sídelní struktura
	Bydlení
Ekonomika regionů	HDP
	Nezaměstnanost
	Průměrné mzdy
	Podniky a podnikání
	Zahraniční investice a export
	Výzkum, vývoj, inovace
Technická a dopravní	Dopravní infrastruktura a dopravní toky
	Technická infrastruktura
Krajinný potenciál a ochrana	Krajinný potenciál
	Životní prostředí
Využití kulturního potenciálu	Kulturní potenciál
	Kulturní infrastruktura a služby
	Výchova
	Dobrovolné aktivity
	Památky
	Veřejný prostor
	Podpora
	Přeshraniční spolupráce
Cestovní ruch	
Veřejná správa	

Zdroj: vlastní zpracování, data z: Hlavní faktory regionálního rozvoje [online]. [cit. 15. 11. 2007].

Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/rozvoj-regionu/hlavni-faktory-regionalniho-rozvoje-cr/1001179/46055/>

Graf 4 – Struktura vzdělanosti ČR dle výsledků sčítání lidu z roku 2001

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Nejvíce obyvatel v ČR má vzdělání na středoškolské úrovni – 39% obyvatel je vyučeno nebo má středoškolské vzdělání bez maturity. Jedna čtvrtina obyvatel má úplně středoškolské vzdělání s maturitou. Téměř čtvrtina obyvatel absolvovala pouze základní školu. Podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí tvoří 9%, příliš rozšířené není vyšší odborné vzdělání – to má pouze 3% obyvatel.

3.3 Státem podporované regiony

Jak vyplývá z předchozího textu, cílem regionální politiky je přispívat ke snižování rozdílů v rámci regionu a zabezpečovat rozvoj regionu. V zákoně č. 248/2000 Sb. § 4, o podpoře regionálního rozvoje, byly Ministerstvem pro místní rozvoj vymezeny tři typy regionů, jež pro svůj rozvoj potřebují podporu státu:

1) Regiony se soustředěnou podporou státu

a) Strukturálně postižené regiony

Tyto regiony jsou charakteristické útlumem výrobních struktur a růstem nezaměstnanosti, k jejich určení slouží ukazatele trhu práce a rozvoje podnikání. Pro povzbuzení rozvoje takto postižených regionů je zapotřebí podporovat nové podnikatelské aktivity, vzdělání obyvatel, včetně celoživotního vzdělávání a technickou infrastrukturu v oblasti výzkumu a vývoje.

b) Hospodářsky slabé regiony

Jedná se o území, u nichž je patrný nižší stupeň rozvoje než je průměrná úroveň v ČR, k jejich vymezení se používají ukazatele trhu práce, hospodářské úrovně regionu, struktury a úrovně příjmů obcí a obyvatel. Zde by se měla věnovat pozornost investicím do vzdělání, podpoře malých a středních podniků, posílení infrastruktury, např. dopravní, informační apod.

c) Venkovské regiony

Venkovské regiony se vyznačují nízkou hustotou zalidnění, poklesem počtu obyvatel a vyšším podílem zaměstnanosti v zemědělství, k jejich určení slouží ukazatele týkající se vývoje počtu obyvatel a struktury zaměstnanosti. Při zvyšování rozvoje venkovských regionů by se mělo podporovat např. propojení mezi městskými a venkovskými oblastmi, infrastruktura (dopravní, telekomunikační a služeb), ochrana kultury a přírody nebo zlepšení životních podmínek pro obyvatelstvo.

- 2) Ostatní regiony, jejichž podporování státem je žádoucí z jiných důvodů

Jedná se např. o pohraniční regiony, bývalé vojenské prostory, regiony postižené přírodními pohromami, regiony s velmi poškozeným životním prostředím, území s nezaměstnaností vyšší než je průměrná v ČR, atd.

3. 3. 1 Hospodářsky slabé oblasti

Významné rozdíly v demografické, sociální, ekonomické oblasti s negativními dopady na životní prostředí můžeme sledovat nejen mezi jednotlivými kraji či okresy, ale i mezi nižšími územními celky. Podle § 9 výše zmíněného zákona mohou i jednotlivé kraje vymezit regiony, které je třeba podporovat. [24] Vymezení jednotlivých krajů bude předmětem praktické části práce. Jak vyplývá z porovnání v praktické části práce, k řešení této problematiky přistupují regiony ČR různě a metodiky jejich vymezení i chápání problémů se značně liší.

4. Financování rozvoje krajů od r. 2007

Financování rozvoje kraje může mít rozmanité podoby. Zdrojů peněžních prostředků je opravdu mnoho a věnovat se jim by bylo námětem pro celou diplomovou práci. Proto stručně uvádím tři nejdůležitější zdroje se zaměřením na ty, které se dotýkají rozvoje lidských zdrojů, konkrétně vztahující se ke vzdělávání.

4. 1 Finanční zdroje EU

- 1) Fondy EU

Kraje mohou využít ke svému rozvoji finanční prostředky z fondů EU, a to jak ze strukturálních fondů – Evropský fond pro regionální rozvoj pro investiční záměry a Evropský sociální fond pro neinvestiční projekty, tak i z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Ze strukturálních fondů mohou kraje čerpat prostřednictvím operačních programů, o kterých se v této práci již pojednávalo.

- 2) Komunitární programy

Kromě fondů EU mohou kraje využít finanční podporu přímo z rozpočtu EU. Nástroji pro čerpání financí přímo z rozpočtu EU jsou komunitární programy, které mají sloužit k posílení spolupráce mezi členskými zeměmi EU v oblasti konkrétních politik.

Většinou se jedná o neinvestiční projekty. Řízení finančních toků těchto programů zajišťuje Ministerstvo financí. [25] Jednotlivé programy jsou však řízeny příslušným ministerstvem dle oboru činnosti. Vzhledem k zaměření DP uvedu programy, pro které je gestorem Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (neboli je pověřeno výkonem činnosti, je jednatelem v zajišťování programů). [26]

a) Vzdělávací programy EU

Tyto komunitární programy jsou zaměřeny na podporování rozvoje systému vzdělávání v členských zemích a na prohlubování spolupráce mezi vzdělávacími institucemi nejen mezi zeměmi EU, ale i ve vztahu k třetím zemím. Jejich cílem je podporovat vzájemné vztahy mezi členskými státy prostřednictvím vzdělávání a přispívat k naplňování cílů společné vzdělávací politiky EU.

Stručný přehled v současnosti vytvořených a realizovaných vzdělávacích programů EU:

- PROGRAM CELOŽIVOTNÍHO UČENÍ – zahrnuje v sobě 4 odvětvové programy:
 - COMENIUS - zaměřený na předškolní a školní vzdělávání až do úrovně ukončení středního vzdělání
 - ERASMUS - zaměřený na vysokoškolské vzdělávání a odborné vzdělávání na vysokoškolské úrovni
 - LEONARDO DA VINCI - zaměřený na odborné vzdělávání a odbornou přípravu
 - GRUNDTVIG – program zaměřený na vzdělávání dospělých a celoživotní učení
 - Průřezový program – zaměřuje se na 4 hlavní oblasti: spolupráce a inovace politik, podpora studia jazyků, informační a komunikační technologie, šíření a využívání výsledků v oblasti celoživotního učení
 - Jean Monnet – tento program se soustředí na podporu institucí a výukové a výzkumné činnosti v oblasti studií evropské integrace na úrovni vysokoškolských institucí

- ERASMUS MUNDUS – jeho hlavním cílem je podpora rozvoje evropských magisterských programů, zviditelnit vysokoškolské vzdělávání a zvýšit jeho atraktivitu a hlavně kvalitu. Snaží se zvýšit přitažlivost evropského vysokoškolského vzdělání především pro studenty a pracovníky třetích zemí.
- TEMPUS – jedná se o program prohlubující spolupráci vysokoškolských institucí s institucemi v partnerských zemích [27]

b) Program Mládež v akci

Tento program se zaměřuje na volnočasové aktivity mládeže, čili nepřímo na jejich vzdělávání. Snaží se podporovat např. mezinárodní výměny mládeže, dobrovolnou službu nebo aktivity zaměřené na rozvoj kvalifikace pracovníků s mládeží. Jeho cíle jsou např. posilování zapojení mladých lidí do společnosti, rozvoj aktivit mladých lidí, rozvoj kompetencí neziskových organizací působících v oblasti mládeže a podpořit rozvoj evropské spolupráce mládeže. To vše úzce souvisí se vzdělaností obyvatel EU, protože otevřenější občané mají větší předpoklady se učit nové věci, poznávat novou kulturu a to má dopad na zaměstnatelnost a sociální adaptaci mladých lidí. Program Mládež v akci také podporuje neformální dobrovolné vzdělávání. [28]

c) 7. rámcový program ES pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace

Tento rámcový program je základním nástrojem EU pro financování výzkumu. Má za cíl reagovat na potřeby Evropy v oblasti zaměstnanosti a konkurenceschopnosti. Je rozdělen do čtyř základních programů: Spolupráce, Lidé, Myšlenky a Kapacity. Prostřednictvím programu Lidé je realizována akce „Marie Curie“, která se týká např. školení začínajících výzkumných pracovníků, celoživotního vzdělávání a profesního růstu. [29]

3) Program vlády Vlámka

Tento program se zakládá na dohodě „Program spolupráce na léta 2006 –2007 mezi Českou republikou a Vlámskem“. Tento program je součástí projektu pomoci Vlámka novým členským zemím EU. Byl prodloužen do roku 2008 a budou z něj ještě podporovány projekty týkající se např. podpory vzdělávání a výměny zkušeností zaměřené na posilování veřejné správy a samosprávy, podpory výměny zkušeností ve zdravotnictví se zaměřením na uznávání kvalifikací, podpory vzdělávacích programů v oblastech životního prostředí. [30]

4. 2 Ostatní finanční evropské zdroje

Kromě fondů EU mohou kraje čerpat finanční prostředky i z fondů nečlenských států.

Mezi takové zdroje prostředků patří:

1) Finanční mechanismus EHP/Norska

Tento mechanismus funguje na principu Dohody o připojení ČR do Evropského hospodářského prostoru (EHP). V rámci této dohody byla sjednána spolupráce mezi ČR a zeměmi Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), k nimž patří Island, Lichtenštejnsko a Norsko. Tyto státy se zavázaly přispívat v letech 2004 až 2009 zemím přistupujícím do EHP, a to poskytováním grantů na investiční projekty a projekty rozvoje a ochrany kulturního dědictví, životního prostředí, zdravotnictví, aj.

Součástí tohoto mechanismu je také Dohoda o norském finančním mechanismu, což je zvláštní norský finanční nástroj.

Celkem je pro ČR vymezeno asi 111 mil. Euro pro pětileté období. [31]

2) Finanční pomoc Švýcarska

V roce 2007 byla podepsána dohoda mezi ČR a Švýcarskem o spolupráci na snížení hospodářských a sociálních rozdílů v EU vzhledem k novým členským státům. Finanční pomoc by měla směřovat především do regionů, a to ve čtyřech hlavních oblastech:

- a) bezpečnost, stabilita, reformy
- b) životní prostředí a infrastruktura
- c) podpora soukromého sektoru
- d) lidský a sociální rozvoj

Do roku 2011 by mělo do ČR proudit ze Švýcarska cca 110 mil. švýcarských franků, což je v přepočtu asi 1, 711 mld. Kč. [32]

3) Mezinárodní visegrádský fond

Jedná se o iniciativu Maďarska, Polska, Slovenska a České republiky. Jeho hlavním cílem je prohlubovat spolupráci mezi smluvními státy a rozvíjet společné vztahy v oblasti kultury, vědeckých a vzdělávacích projektů, výměn mládeže nebo propagace turistiky. [33]

Jeho součástí je také tzv. Visegrádský stipendijní program, který umožňuje studentům získat stipendium pro absolvování magisterského nebo doktorského studijního programu nebo za účelem vědecké a výzkumné práce. [34]

4. 3 Finanční zdroje z rozpočtu ČR

Co se týká regionální politiky spravované Ministerstvem pro místní rozvoj, soustředí se finanční prostředky rozpočtu ČR zejména na podporu úprav bývalých vojenských areálů k obecnímu využití, podporu obnovy venkova a na obnovu obecního a krajského majetku postiženého živelní nebo jinou pohromou. V souvislosti se vzděláním se MMR zaměřuje na podporu výzkumu a vývoje, do čehož se zapojují vzdělávací instituce. [35]

Finanční prostředky pro podporu vzdělávání jsou vesměs zajišťovány prostřednictvím Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. To z rozpočtu ČR, kapitoly 333, zabezpečuje financování jednotlivých školských úseků.

Největší objem finančních prostředků je vynaložen v oblasti regionálního školství. V rámci tohoto úseku jsou poskytovány finanční prostředky na tzv. přímé náklady na vzdělávání pro školy a školská zařízení zřizované obcemi a svazky obcí a kraji, dále jsou dotovány neinvestiční záměry soukromého a církevního školství a plně je zajišťováno financování přímo řízených organizací.

Druhou nejdůležitější složkou kapitoly 333 státního rozpočtu jsou výdaje na dotace vysokého školství. V souvislosti s tím MŠMT poskytuje účelové a institucionální prostředky na výzkum a vývoj. [36]

5. Hospodářsky slabé oblasti Libereckého kraje

V rámci práce na aktualizaci Programu rozvoje Libereckého kraje na období 2007 - 2013 bylo Zastupitelstvem Libereckého kraje schváleno vymezení Hospodářsky slabých a podprůměrných oblastí. Hospodářsky slabé oblasti jsou zobrazeny na obrázku 2. Vymezení spočívá v porovnání výsledné hodnoty konkrétních ukazatelů (viz níže) s průměrnou hodnotou Libereckého kraje. Území Libereckého kraje bylo rozděleno do tří skupin:

1) Hospodářsky průměrné oblasti

Jedná se o území, jejichž výsledná bodová hodnota je nižší než průměrná za LK.

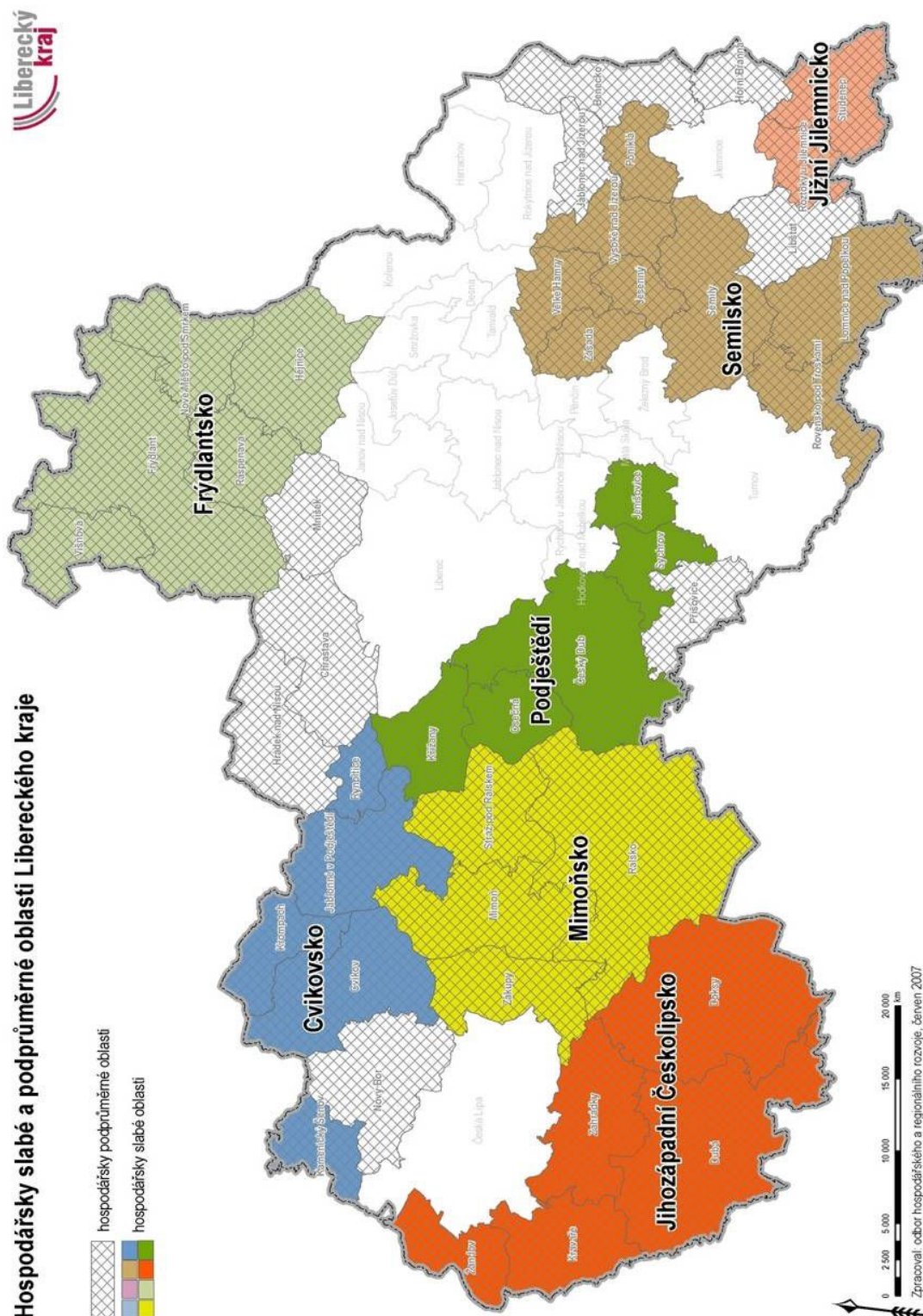
2) Hospodářsky slabé oblasti

Výsledná bodová hodnota ukazatelů je nižší než stanovená bodová hranice.

3) Ostatní oblasti

V těchto oblastech bodová hodnota převyšuje průměrnou bodovou hodnotu LK.

Obr. 2 - Mapa hospodářsky slabých a podprůměrných oblastí Libereckého kraje

Zdroj: Liberecký kraj [online]. [cit. 12. 3. 2008]. Dostupné z: http://www.kraj-lbc.cz/public/orlk/novehsoxxx_5f71ce2745.jpg

5.1 Vymezení HSO Libereckého kraje

Při vymezení HSO byly používány tzv. generelové jednotky, což jsou mikroregiony v rámci kraje – každá generelová jednotka má své středisko a k němu přidělené spádové území. Jejich centrem je obec, která má základní střediskové funkce jako vzdělávací a zdravotnické zařízení a k této obci jsou přičleněny ostatní, jež tvoří spádovou oblast. Každá generelová oblast byla posuzována podle jedenácti kritérií, přičemž každému z nich je určena váha.

1) Intenzita bytové výstavby

Tento ukazatel vypovídá o celkové přitažlivosti území. Čím vyšší je intenzita bytové výstavby, tím je oblast atraktivnější pro trvalé bydlení z hlediska dopravní dostupnosti, občanské vybavenosti a služeb i pracovních příležitostí, a tím jsou i lepší podmínky pro hospodářský rozvoj. Ukazatel byl sestrojen jako podíl počtu dokončených bytů a průměrný počet trvale bydlících obyvatel v obci za období 2000 – 2005. Ukazateli byla přiřazena váha 7.

2) Index vzdělanosti

Ukazatel vzdělanosti vypovídá o kvalitě obyvatelstva ve vztahu k zaměstnatelnosti a ovlivňuje životní styl obyvatel.

Index vzdělanosti byl sestrojen jako podíl dvou veličin a to: první veličinou je součet počtu obyvatel se SŠ bez maturity, dvakrát počtu obyvatel s maturitou, třikrát počtu obyvatel s vyšším odborným vzděláním a čtyřikrát počtu obyvatel s vysokoškolským vzděláním, druhou veličinou je počet obyvatel nad 15 let. Čím je ukazatel vyšší, tím lepší jsou předpoklady pro rozvoj území. Ukazateli byla přiřazena váha 8 a vychází z údajů za rok 2001.

3) Index ekonomického zatížení

Tento ukazatel vypovídá o poměru ekonomicky závislých osob na ekonomicky činném obyvatelstvu. Čím vyšší je ukazatel, tím panují horší podmínky pro hospodářský rozvoj. Ukazateli byla přiřazena váha 10 a vychází z údajů za rok 2001.

4) Počet pracovních příležitostí

Ukazatel vypovídá o situaci nabídky a poptávky po pracovních místech vzhledem k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu. Vypočítá se jako podíl počtu ekonomicky aktivních obyvatel mínus počet obyvatel vyjíždějících za prací plus počet dojíždějících za prací do obce a počtu ekonomicky aktivních obyvatel. Ukazatel má váhu 14 a je vypočítán na základě údajů z roku 2001.

5) Míra nezaměstnanosti

Ukazatel vypovídá o tom, jaký podíl obyvatel žije v důsledku nezaměstnanosti s nízkým příjmem a tím jaké je v obci riziko sociálních, psychologických či zdravotních problémů. Ukazatel je sestrojen jako podíl průměrného počtu evidovaných nezaměstnaných za 12 měsíců a ekonomicky aktivních obyvatel, vyjádřený v procentech. Čím je míra nezaměstnanosti vyšší, tím je obec hospodářsky slabší. Ukazatel má váhu 15 a je vypočítán z údajů z let 2000 až 2006.

6) Intenzita podnikatelské aktivity

Ukazatel vypovídá o podílu podnikatelských subjektů a počtu obyvatel. Čím vyšší je intenzita podnikání v obci, tím lepší jsou předpoklady pro hospodářský rozvoj. Ukazateli byla přidělena váha 15 a vychází z dat roku 2004.

7) Daňové příjmy

Tento ukazatel se skládá ze čtyř daňových položek, vypočítá se jako součet daně z příjmů, daně ze zboží a služeb, majetkové daně a místních a správních poplatků. Čím vyšší jsou daňové příjmy obce na obyvatele, tím lepší podmínky má pro svůj rozvoj. Ukazatel má váhu 7 a je založen na údajích za rok 2004.

8) Dopravní obslužnost

Tento ukazatel sleduje dopravní spojení veřejnou dopravou jak z, tak do obce. Týká se počtu spojů vlaků a autobusů zastavujících v obci ve středu a v sobotu. Tento ukazatel vypovídá o možnosti dojíždět nebo vyjíždět za prací, za vzděláním nebo za službami (úřady, lékaři). Také je to významný faktor pro rozvoj cestovního ruchu, trvalé obyvatelnosti nebo udržování kvality životního prostředí. Ukazateli byla přiřazena váha 13 a vychází z června 2006.

9) Technická infrastruktura

Ukazatel vypovídá o atraktivitě obce z hlediska výstavby nových domů či bytů pro bydlení nebo nových objektů pro podnikání. Je sledován ze tří hledisek technické infrastruktury, a to zda je obec připojena na vodovodní síť, na kanalizaci a plynovod. Při sledování těchto tří typů byly k dispozici dva soubory dat, a to z let 2001 a 2005, ukazateli byla přiřazena váha 3 – každý typ infrastruktury 1 a je sestrojen jako podíl počtu domů napojených na konkrétní síť a celkového počtu domů v obci.

10) Občanská vybavenost

Tento ukazatel vypovídá o přístupu obyvatel ke zdravotnickým a vzdělávacím zařízením. Konkrétně byla sledována existence zdravotnických pracovišť a existence škol v obci. Čím vyšší ukazatel je, tím atraktivnější je obec pro nové obyvatele a tím jsou lepší

podmínky pro její hospodářský rozvoj. Celkovému ukazateli byla přidělena váha 7 a vychází z dat z roku 2005.

11) Hustota zalidnění

Tento ukazatel vypovídá o rozdílech mezi rozlohou a počtem obyvatel v obci. Tato problematika souvisí s přerozdělováním daní. Čím nižší je hustota zalidnění, tím méně finančních prostředků má obec k dispozici pro údržbu a rozvoj. Ukazatel má váhu 1 a vychází z údajů roku 2005. [37]

Tab. 5 - Hospodářsky slabé oblasti LK

Hospodářsky slabé oblasti	Generelová jednotka	Obce
Frýdlantsko	Frýdlant	Bulovka, Dětrichov, Dolní Řasnice, Frýdlant, Habartice, Heřmanice, Horní Řasnice, Krásný Les, Kunratice, Pertoltice
	Hejnice	Bílý Potok, Hejnice, Lázně Libverda
	Nové Město p. Smrk.	Jindřichovice p. S., Nové Město p. S.
	Raspenava	Raspenava
	Višňová	Černousy, Višňová
Jihozápadní Českolipsko	Doksy	Bezděz, Doksy, Luka, Okna, Skalka u Doks, Tachov, Ždírec
	Dubá	Blatce, Dubá, Chlum, Tuhaň, Vrchovany
	Kravaře	Blíževedly, Kravaře, Stvolínky
	Zahrádky	Holany, Jestřebí, Provodín, Zahrádky
	Žandov	Horní Police, Žandov
Jižní Jilemnicko	Roztoky u Jilemnice	Kruh, Roztoky u Jilemnice, Svojek
	Studenec	Bukovina u Čisté, Čistá u Horek, Horka u St. Paky, Levínská Olešnice, Martinice v Krkonoších, Studenec
Mimoňsko	Mimoň	Brniště, Mimoň, Noviny p. Ralskem, Pertoltice p. Ralskem, Velký Valtinov
	Ralsko	Ralsko
	Stráž pod Ralskem	Dubnice, Hamr na Jezeře, Stráž pod Ralskem
	Zákupy	Bohatice, Velenice, Zákupy
Podještědí	Český Dub	Bílá, Cetenov, Český Dub, Hlavice, Proseč pod Ještědem, Světlá pod Ještědem, Všelibice

	Jenišovice	Frýdštejn, Jenišovice
	Křižany	Křižany, Zdislava
	Osečná	Janův Důl, Osečná
	Sychrov	Čtveřín, Lažany, Paceřice, Radimovice, Sychrov, Vlastibořice, Žďárek
Semilsko	Jesenný	Bozkov, Jesenný, Roztoky u Semil
	Lomnice n. Popelkou	Bradlecká Lhota, Lomnice nad Popelkou, Nová Ves nad Popelkou, Stružinec, Syřenov, Veselá
	Poniklá	Jestřabí v Krkonoších, Poniklá
	Rovensko p. Troskami	Holenice, Ktová, Rovensko p. T., Tatobity, Troskovice, Žernov
	Semily	Benešov u Semil, Bystrá nad Jizerou, Háje nad Jizerou, Chuchelna, Příkrý, Semily, Slaná, Záhoří
	Velké Hamry	Plavy, Velké Hamry, Zlatá Olešnice
	Vysoké nad Jizerou	Roprachtice, Vysoké nad Jizerou
	Zásada	Držkov, Jílové u Drž., Loužnice, Radčice, Vlastiboř, Zásada
Cvikovsko	Cvikov	Cvikov, Kunratice u Cvikova, Svor
	Jablonné v Podještědí	Jablonné v Podj., Janovice v Podj.
	Kamenický Šenov	Kamenický Šenov, Nový Oldřichov, Prysk
	Krompach	Krompach, Mařenice
	Rynoltice	Rynoltice

Zdroj: vlastní zpracování, data: Liberecký kraj [online]. [cit. 21. 3. 2008]. Dostupné z: <<http://www.kraj-libc.cz/index.php?page=1876>>

Tabulka 5 ukazuje přehled všech obcí zařazených do HSO. Dále o nich budu mluvit jako o HS obcích. Je jich celkem 127 v sedmi HSO.

V další části následuje srovnání metodiky vymezení HSO Libereckého kraje s ostatními kraji. Více jsem se zaměřila na Jihočeský kraj, u kterého porovnám hlediska vymezení s hledisky LK. U ostatních krajů se zaměřím se na to, jestli kraj zohledňuje ve svých kritériích informace týkající se vzdělávání.

5.2 Hospodářsky slabé oblasti Jihočeského kraje

Metodika vymezení HSO v Jihočeském kraji je značně odlišná od metodiky Libereckého kraje. Jako základní územní jednotky pro vymezení HSO byly použity obvody obcí s pověřenými obecními úřady (celkem 38). Jihočeský kraj použil 6 ukazatelů pro vymezení HSO:

1) Přírůstek stěhování na 1000 obyvatel

Ukazatel vychází z průměrných dat za roky 2001 až 2005 a vypovídá o atraktivitě území pro stěhování nových obyvatel. Tomuto ukazateli byla přiřazena váha 0,1.

2) Hustota dopravních sítí

Tento ukazatel je považován za nepřímý, vzhledem k ekonomické aktivitě území – kde je ekonomická činnost vyšší, bude dopravní síť hustší a opačně – kde je hustší dopravní síť, je větší pravděpodobnost přilákání nových ekonomických aktivit. Tento ukazatel je vážen hodnotou 0,2.

3) Souhrnné hodnocení nezaměstnanosti

Tento ukazatel tvoří 3 složky, a to nezaměstnanost, dlouhodobá nezaměstnanost a tlak na pracovní místa, každý z nich má svou váhu – nezaměstnanost 0,4, dlouhodobá nezaměstnanost 0,3 a ukazateli tlak na pracovní místa byla přiřazena váha 0,3.

4) Průměrná hrubá měsíční mzda v Kč

Tímto ukazatelem je myšlena výše průměrné měsíční mzdy přepočtené na plně zaměstnané, byla mu přiřazena váha 0,1.

5) Podíl zaměstnanosti v zemědělství, lesnictví a rybolovu na celkové zaměstnanosti v roce 2001

Ukazatel je podílem počtu zaměstnanců v zemědělství, lesnictví a rybolovu a celkové zaměstnanosti. Byla mu určena váha 0,2.

6) Hustota obyvatelstva k 31.12.2005

Ukazatel vyjadřuje počet obyvatel na 1 km². Bude vážen hodnotou 0,1. [38]

5.3 Porovnání metodiky vymezení HSO Libereckého kraje a Jihočeského kraje

Prvním významným rozdílem mezi způsobem určení HSO Libereckého a Jihočeského kraje spočívá v množství kritérií. LK si určil jedenáct kritérií, podle kterých posuzoval každou obec.

JK měl takových ukazatelů jen šest. Z toho vyplývá, že LK zvolil podrobnější metodiku hodnocení obce.

Další rozdíl spočívá ve volení jednotlivých vah – zatímco JK přiděloval váhy 0,1 – 0,5, LK určoval váhy 1 – 15, čili ve větším rozsahu důležitosti.

Oba kraje se shodly na dvou kritériích, a to na hustotě zalidnění (v JK hustota obyvatelstva) a na kritériu nezaměstnanosti (s tím, že JK má tento ukazatel podrobnější). Liberecký kraj bral v úvahu navíc např. technickou infrastrukturu, občanskou vybavenost, daňové příjmy, podnikatelskou aktivitu, pracovní příležitosti a index vzdělanosti. Jihočeský kraj myslel oproti LK také na zaměstnanost v zemědělství a podobných odvětvích. Liberecký kraj nebral v úvahu příjmy obyvatel. Podobným ukazatelem může být přírůstek stěhování a intenzita bytové výstavby.

Protože JK bral jako základní územní jednotku obec s pověřeným úřadem, vymezil méně HS obcí, které sdružil do 3 oblastí. Liberecký kraj má 7 HSO, které ještě dělí na generelové jednotky a pak až HS obce, kterých je 127.

5. 4 Hospodářsky slabé oblasti jiných krajů

Metodika vymezování HSO v rámci krajů se region od regionu velmi liší. Týká se to už jen pojmenování problematických oblastí. Kromě HSO se nazývají Hospodářsky slabé nebo problémové regiony, Zaostalé a slabé území, Problémový venkov či Problémové území.

Co se týká kritérií vymezení, některé kraje přijaly metodiku vymezení HSO na národní úrovni, jiné si vytvořily kritéria vlastní, aplikované na místní podmínky.

Tab. 6 – Stručný přehled kritérií vymezení HSO jednotlivých krajů

Kraj	Počet kritérií	Přehled kritérií	Hledisko vzdělanosti
Jihočeský	6	přírůstek osídlení, hustota dopravních sítí, souhrnné hodnocení zaměstnanosti, průměrná hrubá měsíční mzda, podíl zaměstnanosti zemědělství, lesnictví a rybolovu, hustota obyvatelstva	ne
Jihomoravský	6	index vývoje počtu obyvatel, počet podnikatelů na 1000 obyvatel, míra dlouhodobé nezaměstnanosti, cena zemědělské půdy, podíl	ne

		trvale obydlených domů postavených před r. 1945, hustota zalidnění	
Karlovarský	1	míra nezaměstnanosti vyšší než celorepublikový průměr	ne
Královehradecký	5	hustota obyvatelstva, saldo migrace, index stáří, míra vzdělanosti obyvatelstva, vybavenost technickou infrastrukturou	ano
Liberecký	11	intenzita bytové výstavby, index vzdělanosti, index ekonomického zatížení, počet pracovních příležitostí, míra nezaměstnanosti, intenzita podnikatelské aktivity, daňové příjmy, dopravní obslužnost, technická infrastruktura, občanská vybavenost, hustota zalidnění	ano
Moravskoslezský	4	výše nezaměstnanosti, dopravní dostupnost, daňová výtěžnost obce, stav životního prostředí	ne
Olomoucký	5	podíl zaměstnanosti v zemědělství, hustota osídlení, úbytek obyvatel, věkové složení obyvatelstva, index stáří	ne
Pardubický	6	míra nezaměstnanosti, daňová výtěžnost, relativní počet podnikatelů, index stáří, hustota obyvatelstva, migrace	ne
Plzeňský	8	hustota obyvatel, míra nezaměstnanosti, index stáří, migrační pohyb obyvatel, daňová výtěžnost, zaměstnanost v zemědělství, stupeň napojení obyvatel na vodohospodářskou infrastrukturu, stupeň vzdělanosti	ano
Středočeský	10	dotčenost oblasti pobýtem vojsk, míra nezaměstnanosti, vybavenost technickou infrastrukturou, přítomnost ekologických zátěží, stav životního prostředí, dopravní obslužnost, střet zájmů ochrany životního prostředí a bývalých rozvojových aktivit, území s jediným zaměstnavatelem, míra úbytku obyvatel, stav vodovodních a kanalizačních sítí	ne
Ústecký	6	souhrnné hodnocení nezaměstnanosti, daňové příjmy na 1 obyvatele, průměrná mzda v okrese, podíl zaměstnanosti v zemědělství, lesnictví a rybolovu, vývoj zaměstnanosti v zemědělství,	ne

		lesnictví a rybolovu, hustota osídlení	
Vysočina	3	podnikatelská aktivita, míra nezaměstnanosti, vývoj počtu obyvatel v 90. letech	ne
Zlínský	1	míra nezaměstnanosti k 31. 12. 2002 (vyšší než 9%)	ne

Zdroj: vlastní zpracování, data: RYDVALOVÁ, P. a ŽIŽKA, M. *Klíčové faktory problematického vývoje regionů v české republice*. [Výzkumná zpráva.] Liberec: Technická univerzita v Liberci – Katedra podnikové ekonomiky, 2007.

Z tabulky 6 je patrné, že nejvíce ukazatelů zvolil Liberecký kraj, který tím hodnotil zkoumanou oblast z velice širokého úhlu. Naopak dva kraje (Karlovarský a Zlínský) hodnotili území jen dle jednoho kritéria a tím byla vyšší míra nezaměstnanosti. Nejčastějšími kritérii jsou míra nezaměstnanosti, hustota osídlení a daňová výtěžnost (daňové příjmy).

Co se týká hlediska vzdělání, to berou v úvahu jen 3 kraje, a to Královehradecký, Liberecký a Plzeňský. Ani Středočeský kraj, který má po LK nejvíce (10) kritérií vymezení, nezahrnuje do svého rozhodování přímo hledisko vzdělání (jak z hlediska struktury vzdělanosti, tak z pohledu občanské vybavenosti).

Hledisko vzdělanosti obyvatel je však velmi důležité, protože na něm závisí jak míra zaměstnanosti/nezaměstnanosti, protože platí přímý vztah, že čím lepší má člověk vzdělání, tím je vyšší pravděpodobnost stabilního pracovního poměru. Míra vzdělanosti má tím pádem i vliv na daňovou výtěžnost, protože čím je více zaměstnaných nebo čím vyšší mzdy v kraji jsou, je vyšší daňový příjem.

Přístup ke vzdělávacím zařízením ovlivňuje rozvoj kraje z hlediska přírůstku obyvatel, bytové výstavby a také podnikatelské aktivity. Pokud mají obyvatelé obce přístup ke vzdělávacímu zařízení, jsou ochotnější se tam přestěhovat obyvatelé noví a tím pádem jsou firmy ochotny tam investovat a najímat zaměstnance.

6. Analýza Libereckého kraje - porovnání hospodářsky slabých obcí

V libereckém kraji je celkem 215 obcí. Z toho 127 jich je klasifikováno jako hospodářsky slabých. Vzhledem k tématu této práce budu porovnávat jednotlivé obce dle přístupu ke vzdělání a struktuře vzdělanosti.

Aby mělo porovnávání vyšší vypovídací hodnotu, rozdělím si jednotlivé obce do několika skupin a to ze dvou hledisek. Při porovnávání přístupu ke vzdělání bude prvním hlediskem počet obyvatel – budu porovnávat obce s přibližně stejným počtem obyvatel; při porovnávání vzdělanostní struktury obyvatelstva bude prvním kritériem pro rozdělení do skupin počet obyvatelstva nad 15 let. Druhým kritériem rozdělení bude pro obě srovnání geografická poloha obce – dle hospodářsky slabých oblastí, do kterých obce patří.

6. 1. Porovnání hospodářsky slabých obcí v přístupu ke vzdělání – ve skupinách dle počtu obyvatel

Rozdělení obcí do skupin, jejich počet a seznam je v tabulce 7. Skupin je celkem devět.

Tab. 7 – Rozdělení obcí do skupin dle počtu obyvatel

Skup. č.	Počet obyvatel	Počet obcí	Názvy obcí
1	1 – 249	38	Blatce, Bohatice, Bradlecká Lhota, Bukovina u Čisté, Bystrá nad Jizerou, Cetenov, Heřmanice, Hlavičky, Holenice, Horní Řasnice, Janovice v Podještědí, Janův Důl, Jestřabí v Krkonoších, Jílové u Držkova, Krompach, Ktová, Lažany, Loužnice, Luka, Příkrý, Radčice, Radimovice, Roztoky u Semil, Skalka u Doks, Svojkov, Sychrov, Syřenov, Tachov, Troskovice, Velenice, Velký Valtinov, Veselá, Vlastiboř, Vlastibořice, Vrchoviny, Žďárek, Ždírec, Žernov
2	250 – 499	27	Bezděz, Černousy, Čtveřín, Habartice, Hamr na Jezeře, Holany, Horka u Staré Paky, Chlum, Jesenný, Krásný Les, Kruh, Kunratice, Lázně Libverda, Levínská Olešnice, Mařenice, Noviny pod Ralskem, Okna, Pateřice, Pertoltice, Pertoltice pod Ralskem, Proseč pod Ještědem, Prysk, Roprachtice, Stvolínky, Tatobity, Tuhaň, Zdislava
3	500 – 749	25	Bílý Potok, Blíževedly, Bozkov, Čistá u Horek, Dětrichov,

			Dolní Řasnice, Držkov, Dubnice, Háje nad Jizerou, Horní Police, Jindřichovice pod Smrkem, Křižany, Kunratice u Cvikova, Martinice v Krkonoších, Nová Ves nad Popelkou, Nový Oldřichov, Provodín, Rynoltice, Slaná, Stružinec, Svor, Všelibice, Záhoří, Zahrádky, Zlatá Olešnice
4	750 – 999	11	Benešov u Semil, Bílá, Bulovka, Frýdštejn, Chuchelna, Jenišovice, Jestřebí, Kravaře, Roztoky u Jilemnice, Světlá pod Ještědem, Zásada
5	1000 – 1999	11	Brniště, Dubá, Osečná, Plavy, Poniklá, Ralsko, Rovensko pod Troskami, Studenec, Višňová, Vysoké nad Jizerou, Žandov
6	2000 – 2999	5	Český Dub, Hejnice, Raspenava, Velké Hamry, Zákupy
7	3000 – 3999	2	Jablonné v Podještědí, Nové Město pod Smrkem
8	4000 – 4999	3	Cvikov, Kamenický Šenov, Stráž pod Ralskem
9	Nad 5000	5	Doksy, Frýdlant, Lomnice nad Popelkou, Mimoň, Semily

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

1. skupina – Obce s počtem obyvatel od 1 do 249

V této skupině mají pouze čtyři obce nějaké školské zařízení, a to Hlavičky, Příkrý, Svojk a Sychrov. V Hlavičkách, které mají 206 obyvatel, se nachází mateřská škola a malotřídní základní škola. V obci Příkrý, ve které žije 245 lidí, mají děti možnost navštěvovat mateřskou školu, stejně tak v obci Svojk, která má 171 obyvatel. V Sychrově se nachází malotřídní ZŠ, kterou mohou využít děti některých ze 189 obyvatel.

Vyjádřeno procentuálně, pouze asi 10 % hospodářsky slabých obcí s počtem obyvatel do 249 osob má přístup k nějakému vzdělávacímu zařízení. Pouze 7,7% obcí vlastní mateřskou školu a 5,1% obcí může dětem svých obyvatel poskytnout základní vzdělání 1. stupně.

2. skupina – Obce s počtem obyvatel od 250 do 499

Mezi obcemi druhé skupiny se nachází 13 obcí, které jsou svým obyvatelům schopny poskytnout nějaké vzdělání, což je téměř 50%. Jsou to tyto obce (v závorce počet obyvatel): Habartice (491), Holany (471), Jesenný (499), Krásný Les (451), Kruh (493), Kunratice (394), Lázně Libverda (453), Levínská Olešnice (350), Noviny pod Ralskem

(263), Okna (284), Paceřice (267), Pertoltice (259), Prysk (421), Tatobity (499). Ve všech těchto obcích jsou k dispozici mateřské školy a v sedmi z nich mají malotřídní základní školu (Habartice, Jesenný, Krásný Les, Kunratice, Okna, Prysk, Tatobity). To je z počtu 27 obcí téměř jedna čtvrtina. Ve většině z obcí s přístupem k mateřské nebo malotřídní základní škole žije více než 350 obyvatel. Jedna obec, a to Holany se 471 obyvateli, poskytuje dětem svých občanů úplné základní vzdělání. V obci Lázně Libverda se nachází speciální škola.

3. skupina – Obce s počtem obyvatel od 500 do 749

V této kategorii má již téměř každá obec nějaké vzdělávací zařízení. Dvacet tři obce mají mateřskou školu (všechny kromě Držkova a Všelibic). Šestnáct obcí má k dispozici malotřídní základní školu, což tvoří 64% obcí v této skupině. Úplnou ZŠ nabízí čtyři obce, což je 16% obcí. Jsou to tyto: Háje nad Jizerou (642 ob.), Horní Police (667), Křižany (706), Rynoltice (741). Vidíme, že všechny tyto obce mají kolem 700 obyvatel, čili je zde jasný trend úměrnosti počtu škol a počtu obyvatel v obci.

4. skupina – Obce s počtem obyvatel od 750 do 999

Tab. 7 – Obce dělené dle počtu obyvatel ve skupině 4

název obce	počet obyvatel 2005	mateřské školy	malotřídní ZŠ	úplné ZŠ	speciální škola
Benešov u Semil	826	1	1	0	1
Bílá	803	1	0	0	0
Bulovka	856	1	1	0	0
Frýdštejn	866	0	0	0	0
Chuchelna	907	1	1	0	0
Jenišovice	873	1	0	1	0
Jestřebí	790	1	0	1	0
Kravaře	789	1	0	1	0
Roztoky u Jilemnice	902	1	0	1	0
Světlá pod Ještědem	846	1	1	0	0
Zásada	837	1	0	1	0

Zdroj: vlastní zpracování, data: Český statistický úřad (ČSÚ)

Jak je patrné z tabulky 7, téměř každá obec v této skupině má k dispozici mateřskou školu (deset z jedenácti, nemá ji pouze Frýdštejn), čtyři obce – Benešov u Semil, Bulovka,

Chuchelna, Světlá pod Ještědem - nabízejí vzdělání v malotřídní ZŠ. Ve 45% obcí v této kategorii mají děti možnost se vzdělávat na úplné ZŠ. Jsou to: Jenišovice, Jestřebí, Kravaře, Roztoky u Jilemnice, Zásada.

5. skupina – Obce s počtem obyvatel od 1000 do 1999

Skoro všechny obce v této skupině (kromě Ralska) mají na svém území mateřskou školu, jak ukazuje tabulka 8. V této kategorii dochází k nárůstu úplných ZŠ oproti malotřídním ZŠ. Malotřídní školy jsou v této kategorii zastoupeny jen 27% (jmenovitě se malotřídní ZŠ nachází v Brništi s 1363 obyvateli, v Plavech s 1072 a v Žandově s 1904 obyvateli). Úplné ZŠ se nachází v 64% obcí – Dubá (1749 obyv.), Osečná (1018), Poniklá (1222), Rovensko pod Troskami (1225), Studenec (1750), Višňová (1290), Vysoké nad Jizerou (1341). V této kategorii se již objevuje přístup ke vzdělání na střední úrovni – ve Vysokém nad Jizerou se nachází Integrovaná střední škola, která nabízí jak odborné střední vzdělání, tak učební obory.

Tab. 8 – Obce dělené dle počtu obyvatel ve skupině 5

název obce	počet obyvatel 2005	mateřské školy	malotřídní ZŠ	úplné ZŠ	SOU	SOŠ	ZUŠ
Brniště	1363	1	1	0	0	0	0
Dubá	1749	1	0	1	0	0	0
Osečná	1018	1	0	1	0	0	0
Plavy	1072	1	1	0	0	0	0
Poniklá	1222	1	0	1	0	0	0
Ralsko	1894	0	0	0	0	0	0
Rovensko pod Troskami	1225	1	0	1	0	0	0
Studenec	1750	1	0	1	0	0	0
Višňová	1290	1	0	1	0	0	0
Vysoké nad Jizerou	1341	1	0	1	1	1	0
Žandov	1904	1	1	0	0	0	1

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

6. skupina – Obce s počtem obyvatel od 2000 do 2999

Z tabulky 9 je patrné, že v této kategorii má již všech pět obcí mateřskou školu, ve Velkých Hamrech, kde žije 2815 obyvatel jsou dokonce dvě. V této obci se nachází také malotřídní ZŠ, jinak ve všech obcích jsou ZŠ poskytující úplné vzdělání. V Hejnicích

mohou studenti studovat na středním odborném učilišti, v Raspenavě se nachází 2 speciální školy. V Českém Dubu mohou děti rozvíjet svůj talent na Základní umělecké škole.

Tab. 9 – Obce dělené dle počtu obyvatel ve skupině 6

název obce	počet obyvatel 2005	mateřské školy	malotřídní ZŠ	úplné ZŠ	SOU	speciální škola	ZUŠ
Český Dub	2778	1	0	1	0	0	1
Hejnice	2756	1	0	1	1	0	0
Raspenava	2838	1	0	1	0	2	0
Velké Hamry	2815	2	1	1	0	0	0
Zákupy	2796	1	0	1	0	0	0

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

7. skupina – Obce s počtem obyvatel od 3000 do 3999

Tab. 10 – Obce dělené dle počtu obyvatel ve skupině 7

název obce	počet obyvatel 2005	mateřské školy	malotřídní ZŠ	úplné ZŠ	speciální škola	ZUŠ
Jablonné v Podještědí	3728	2	0	1	2	1
Nové Město pod Smrkem	3920	1	0	1	0	1

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Obě obce v této skupině mají přístup k úplnému základnímu vzdělání a také ke vzdělání v umělecké oblasti, které zajišťují ZUŠ, jak ukazuje tabulka 10. V Jablonném v Podještědí jsou dvě mateřské školy a oproti Novému Městu pod Smrkem má dvě speciální školy.

8. skupina – Obce s počtem obyvatel od 4000 do 4999

Tab. 11 – Obce dělené dle počtu obyvatel ve skupině 8

název obce	počet obyvatel 2005	mateřské školy	malotřídní ZŠ	úplné ZŠ	SOŠ	ZUŠ
Cvikov	4439	3	0	1	0	1
Kamenický Šenov	4014	2	1	1	1	0
Stráž pod Ralskem	4079	1	0	1	0	0

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

V této kategorii se nachází tři obce, z nichž každá má přístup k předškolnímu a základnímu vzdělávání. Tabulka 11 ukazuje, že ve Cvikově jsou tři mateřské školy, v Kamenickém Šenově 2, ve Stráži pod Ralskem jen jedna mateřská škola, přestože má větší počet obyvatel než Kamenický Šenov. Všechny tři obce mají úplnou základní školu, Kamenický Šenov má navíc malotřídní ZŠ. V této obci je přístup také přístup ke středoškolskému vzdělání, SOŠ zde nabízí čtyřleté studijní obory zakončené maturitní zkouškou. Jen v jedné obci je přístup k ZUŠ.

9. skupina – Obce s počtem obyvatel 5000 a více

Tab. 12 – Obce dělené dle počtu obyvatel ve skupině 9

název obce	počet obyvatel 2005	mateř. školy	malotř. ZŠ	úplné ZŠ	SOU	Gymn.	SOŠ	Speciální škola	ZUŠ
Doksy	5103	3	1	1	2	0	0	1	1
Frýdlant	7500	1	0	1	2	1	1	4	1
Lomnice nad Popelkou	5896	3	0	1	1	0	1	2	1
Mimoň	6742	3	1	2	0	1	0	1	1
Semily	8924	3	0	3	1	1	1	2	1

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

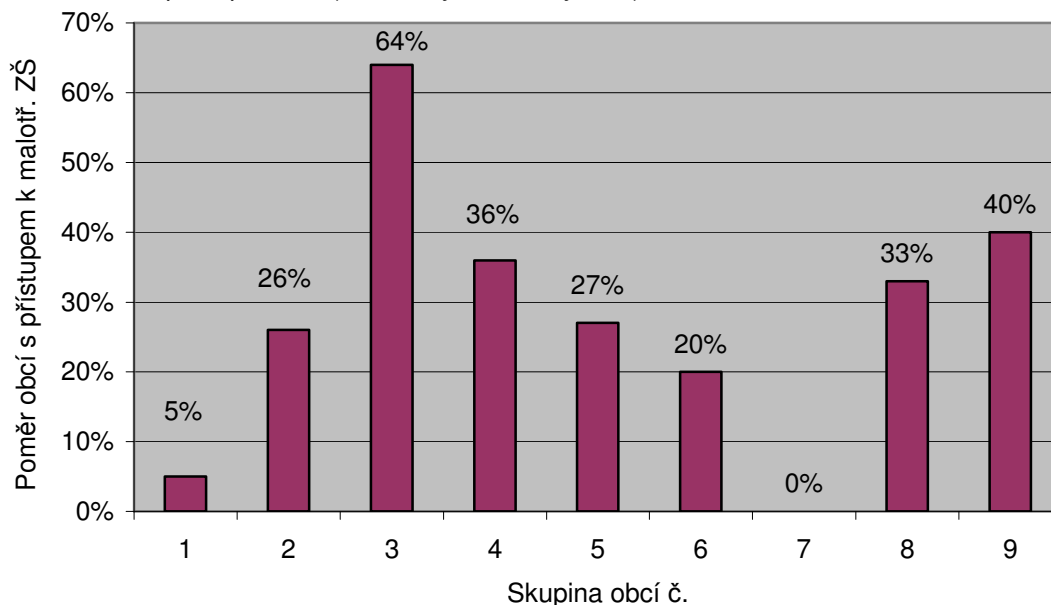
Tabulka 12 ukazuje, že v této kategorii obcí mají obyvatelé již slušný přístup ke vzdělávacím zařízením všech typů kromě jazykových škol, VOŠ nebo VŠ. Ve většině obcí je více mateřských škol, kromě Frýdlantu - tam je jen jedna, přestože je v pořadí druhý, co do počtu obyvatel. Všechny obce mají úplnou ZŠ, dvě mají krom toho ještě malotřídní ZŠ (Doksy, Mimoň).

Kromě Mimoně je ve všech také přístup ke školám nabízejícím učební obory, ve třech obcích (Frýdlant, Lomnice nad Popelkou a Semily) mohou studenti dosáhnout maturitního vzdělání. Ve Frýdlantu, Mimoně a Semilech jsou víceletá gymnázia, všechna nabízejí osmileté studium, dvě z nich čtyřleté. V každé obci se nachází speciální škola, ve Frýdlantu dokonce čtyři, každá škola má přístup ke vzdělání v uměleckém směru.

6. 1. 1 Porovnávání obcí v přístupu ke vzdělávacím zařízením

S růstem počtu obyvatel v obcích roste také jejich přístup k nejnižšímu stupni vzdělání. V příloze 1 je umístěn graf „Přístup skupin obcí k mateřským školám“, z něž vidíme, že již od třetí skupiny má většina obcí přístup k mateřské škole (cca 90%), od obcí se 2000 a více obyvateli je pokrytí mateřskými školami absolutní.

Graf 5 – Přístup skupin obcí (rozdělených dle obyvatel) k malotřídním ZŠ

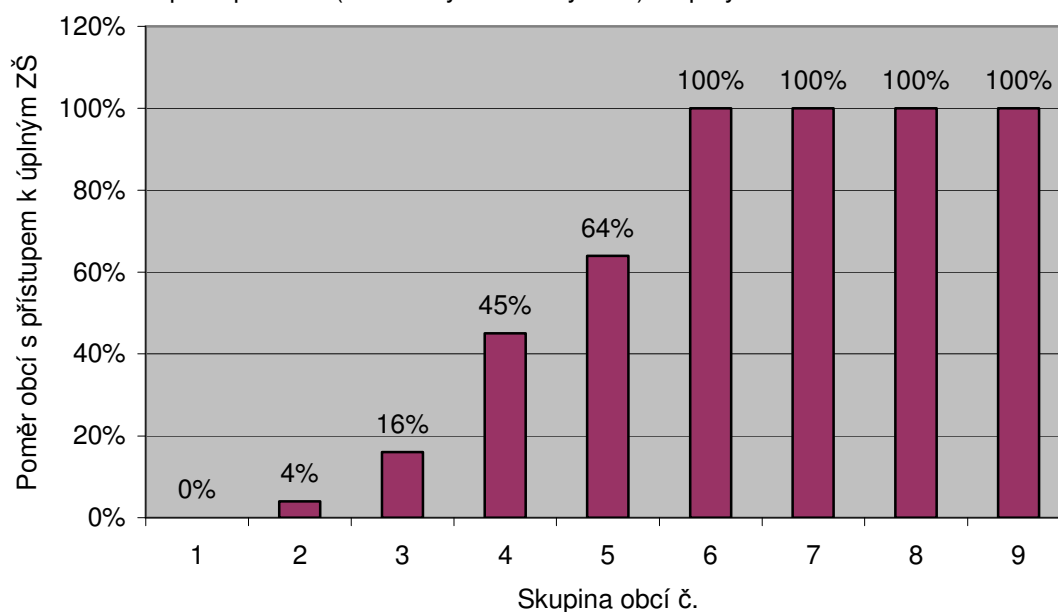

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Přístup obcí k malotřídním ZŠ je velmi různorodý, jak je patrné z grafu 5. Podíl obcí s mZŠ nelze zhodnotit samostatně, musíme přihlídnout ke spojitosti s úplnými ZŠ. Až do třetí skupiny (počet obyvatel od 500 do 749) mají obce přístup vesměs jen k malotřídním ZŠ a tomu odpovídá i nízký počet obcí s přístupem k úplným ZŠ. Od 4. skupiny obcí vzrůstá počet obcí, které mají přístup ke vzdělávacím zařízením nabízejícím úplné základní vzdělání a s tím klesá význam malotřídních ZŠ, čímž klesá i podíl obcí s přístupem k mZŠ. Dvě obce zařazené 7. skupiny (mají od 3000 do 3999 obyvatel) dokonce nemají žádnou malotřídní ZŠ, každá má však přístup k úplné ZŠ. Z posledních dvou skupin obcí má asi třetina malotřídní ZŠ. Protože se jedná o větší obce, slouží mZŠ možná k pokrytí okrajových nebo přidružených částí.

U úplných ZŠ můžeme na grafu 6 vidět souvislost počtu obyvatel obcí s jejich přístupem ke vzdělávacím zařízením poskytujícím vzdělání na úplné základní úrovni. Obce se 2000 a více obyvateli mají všechny přístup k úplným ZŠ.

Graf 6 – Přístup skupin obcí (rozdělených dle obyvatel) k úplným ZŠ

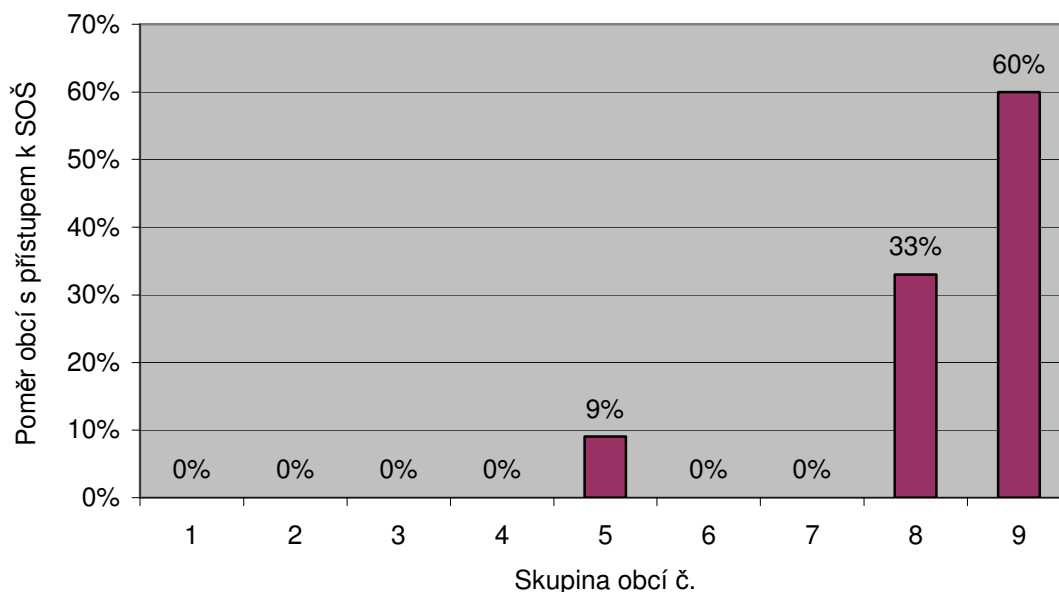

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Devět procent obcí s obyvateli mezi 1000 a 2000 má přístup ke vzdělávacímu zařízení poskytujícímu vyučení nebo střední vzdělání bez maturity. U obcí s obyvateli mezi 2000 a 3000 je jedna pětina těch, které mají nějakou formu SOU. Významný přístup k SOU mají obce poslední skupiny, tzn. s 5000 a více obyvateli - tam je osmdesátiprocentní podíl přístupu ke střednímu odbornému učení. Graf „Přístup skupin obcí ke středním odborným učilištím“ znázorňující přístup obcí k SOU je umístěn v příloze č. 1.

Střední odborné školy poskytující střední vzdělání s maturitou se poprvé objevují v 5. skupině, což jsou obce s počtem obyvatel od 1000 do 1999. Tam má 9% obcí nějakou formu SOŠ, stejně jako u SOU. Jak je patrné z grafu 7, zastoupení těchto typů vzdělávacích zařízení je významnější až u posledních dvou skupin, a to u obcí se 4000 a více obyvateli. V 8. skupině je to jen jedna obec ze tří (Kamenický Šenov), která má 4014 obyvatel. Ve skupině obcí s 5000 a více obyvateli mají SOŠ tři obce z pěti, čímž tvoří šedesátiprocentní podíl.

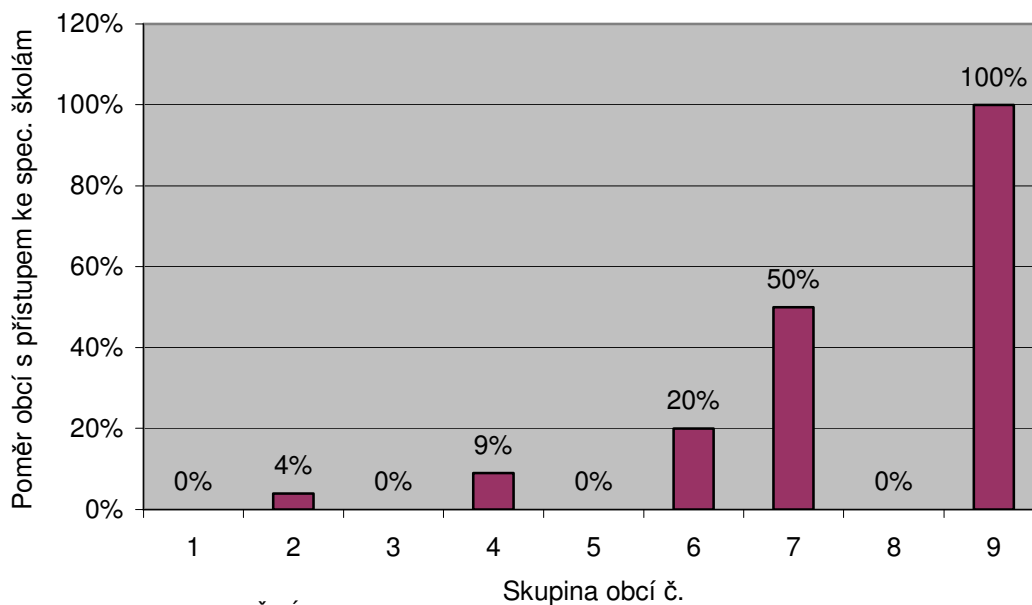
Graf 7 – Přístup skupin obcí (rozdělených dle obyvatel) ke středním odborným školám

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Graf 8 znázorňuje přístup obcí ke speciálním školám. Podíl přístupu je tím větší, čím více má obec obyvatel. Ve skupině obcí s obyvateli od 250 do 499 tvoří podíl obcí se spec. školami 4%, u obcí od 750 do 999 obyvatel to je 9%. U obcí s obyvateli mezi 2000 a 3000 má spec. školu jedna pětina obcí, u obcí 7. skupiny je to polovina a u poslední skupiny obcí (5000 obyv. a více) má přístup ke spec. škole každá obec.

Graf 8 – Přístup skupin obcí (rozdělených dle obyvatel) ke speciálním školám

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Co se týká přístupu obcí ke gymnáziím, to je zobrazeno v grafu „Přístup skupin obcí ke gymnáziím“ v příloze č. 1. Přístup ke gymnáziím se objevuje až v poslední skupině, což jsou obce s obyvateli 5000 a více. Tam má gymnázium 60% obcí.

Přístup k uměleckým školám mají až obce v 5. skupině, což jsou obce s počtem obyvatel od 1000 do 1999, kde podíl obcí s přístupem k ZUŠ tvoří 9%. O 11% obcí má přístup v další skupině, tzn. obce od 2000 do 2999 obyvatel, u obcí s obyvateli počtem 4000 – 4999 má přístup jedna třetina obcí. U skupin s počtem obyvatel od 3000 do 3999 a s 5000 a více mají přístup k ZUŠ všechny obce, jak je zobrazeno v grafu „Přístup skupin obcí k uměleckým školám“ v příloze 1.

Z výše uvedených srovnání je patrné, že obyvatelé téměř všech obcí mají přístup k základnímu vzdělání, u vyšších stupňů nebo u specializovaných škol je většinou přístup obcí tím vyšší, čím větší je počet obyvatel. Nejhorší jsou na tom obce s přístupem ke gymnáziím, byla to jen jedna skupina.

Výsledky porovnání jsou však ovlivněny rozdělením obcí do skupin. Pokud by bylo rozdělení v jiném poměru, zvláště u skupin s vyšším počtem obyvatel, rozdělení poměru by vyšlo možná rovnoměrněji, např. u SOŠ nebo u gymnázií.

Nicméně i tak je jasné, že zvláště menší HS obce by potřebovaly podporu k posilování vzdělávacích zařízení.

6.2 Porovnání struktury vzdělanosti obyvatelstva – ve skupinách podle počtu obyvatel starších 15ti let

V tomto porovnávání je rozdělení skupin jiné než u předchozího srovnávání. Jedná se o jiné hledisko srovnání, ve kterém se musí brát v úvahu pouze obyvatelé starší 15 let. Pokud by zůstalo rozdělení obcí do skupin stejné jako v předchozím případě, byly by obce ve skupinách zastoupeny velmi nerovnoměrně. Proto jsem zvolila jiný rozsah v rozdělení, aby počet obcí v jednotlivých skupinách zůstal podobný jako v předchozím dělení. Rozdělení obcí do skupin, kterých je osm, znázorňuje níže umístěná tabulka 13.

Tab. 13 – Rozdělení obcí do skupin dle obyvatel 15+

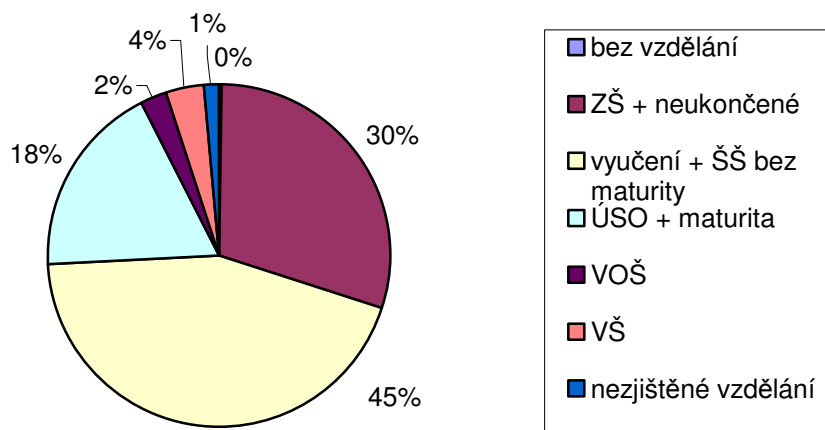
Skupina č.	Počet obyvatel nad 15 let	Počet obcí	Názvy obcí
1	1 – 199	37	Blatce, Bohatice, Bradlecká Lhota, Bukovina u Čisté, Bystrá nad Jizerou, Cetenov, Heřmanice, Holenice, Horní Řasnice, Janovice v Podještědí, Janův Důl, Jílové u Držkova, Krompach, Ktová, Lažany, Loužnice, Luka, Pertoltice, Příkrý, Radčice, Radimovice, Roztoky u Semil, Skalka u Doks, Svojek, Sychrov, Syřenov, Tachov, Troskovice, Velenice, Velký Valtinov, Veselá, Vlastiboř, Vlastibořice, Vrchovany, Žďárek, Žďírec, Žernov
2	200 - 399	25	Bezděz, Černousy, Čtveřín, Habartice, Hamr na Jezeře, Hlavice, Holany, Horka u Staré Paky, Chlum, Jestřabí v Krkonoších, Krásný Les, Kunratice, Lázně Libverda, Levínská Olešnice, Mařenice, Noviny pod Ralskem, Okna, Paceřice, Pertoltice pod Ralskem, Proseč pod Ještědem, Prysk, Roprachtice, Stvolínky, Tuhaň, Zdislava
3	400 – 599	27	Bílý Potok, Blíževedly, Bozkov, Čistá u Horek, Dětrichov, Dolní Řasnice, Držkov, Dubnice, Háje nad Jizerou, Horní Police, Jesenný, Jindřichovice pod Smrkem, Kravaře, Kruh, Křižany, Kunratice u Cvikova, Martinice v Krkonoších, Nová Ves nad Popelkou, Nový Oldřichov, Provodín, Slaná, Svor, Tatobity, Všelibice, Záhoří, Zahrádky, Zlatá Olejnice
4	600 – 799	13	Benešov u Semil, Bílá, Bulovka, Frýdštejn, Chuchelna, Jenišovice, Jestřebí, Osečná, Roztoky u Jilemnice, Rynoltice, Stružinec, Světlá pod Ještědem, Zásada
5	800 – 1399	7	Brniště, Plavy, Poniklá, Ralsko, Rovensko pod Troskami, Višňová, Vysoké nad Jizerou
6	1400 – 2199	5	Dubá, Studenec, Velké Hamry, Zákupy, Žandov
7	2200 – 3999	8	Cvikov, Český Dub, Hejnice, Jablonné v Podještědí, Kamenický Šenov, Nové Město pod Smrkem, Raspenava, Stráž pod Ralskem
8	4000 a více	5	Doksy, Frýdlant, Lomnice nad Popelkou, Mimoň, Semily

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

1. skupina – Obce s počtem obyvatel nad 15 let od 1 do 199

V této skupině je začleněno 37 obcí a celkem 5014 obyvatel.

Graf 9 - Struktura vzdělanosti obcí do 200 obyvatel obyvatelstva nad 15 let

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Graf 9 popisuje strukturu vzdělanosti všech obcí v první skupině, tedy u obcí do 200 obyvatel starších 15 let. Mezi obyvateli převažují občané s vyučením nebo se středním vzděláním bez maturity, tito lidé tvoří dokonce 45%. Druhou největší skupinou v souboru jsou lidé se základním vzděláním i nedokončeným (to mohou být například žáci 9. tříd ZŠ), tvoří 30%. Lidé s vysokoškolským vzděláním tvoří v této skupině 4%.

2. skupina – Obce s počtem obyvatel nad 15 let od 200 do 399

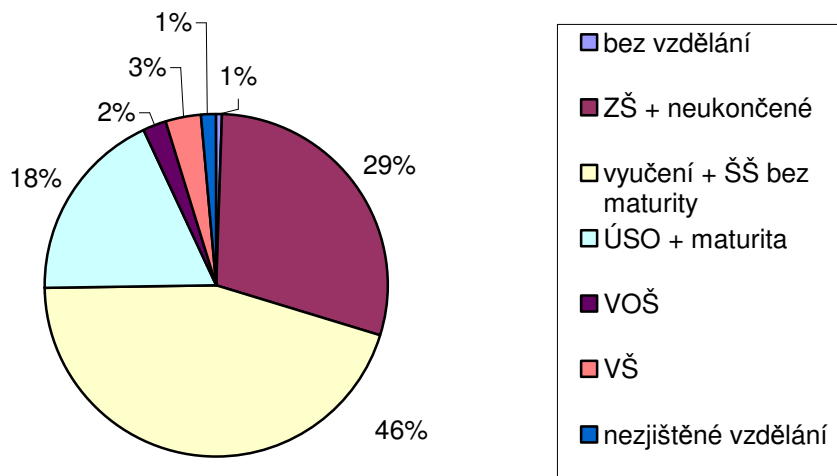
Do této skupiny spadá 25 obcí, které mají dohromady 6717 obyvatel.

V této skupině je velmi podobná struktura vzdělanosti obyvatelstva jako ve skupině první. Největší procento zaujímají lidé se středním vzděláním – vyučení a bez maturity tvoří 43%, s úplným středním vzděláním a maturitou 16%. Početnou skupinou jsou stejně jako v první skupině lidé se základním vzděláním (dokončeným i nedokončeným) s 33%. Vysokoškolsky vzdělaní obyvatelé tvoří 3%. Struktura je graficky zobrazena v grafu „Struktura vzdělanosti obyvatelstva nad 15 let obcí od 200 do 400 obyvatel“ příloze 2.

3. skupina – Obce s počtem obyvatel nad 15 let od 400 do 599

Do skupiny č. 3 bylo zařazeno 27 obcí, s celkem 13086 obyvateli.

Graf 10 - Struktura vzdělanosti obyvatel nad 15 let obcí od 400 do 600 obyvatel

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

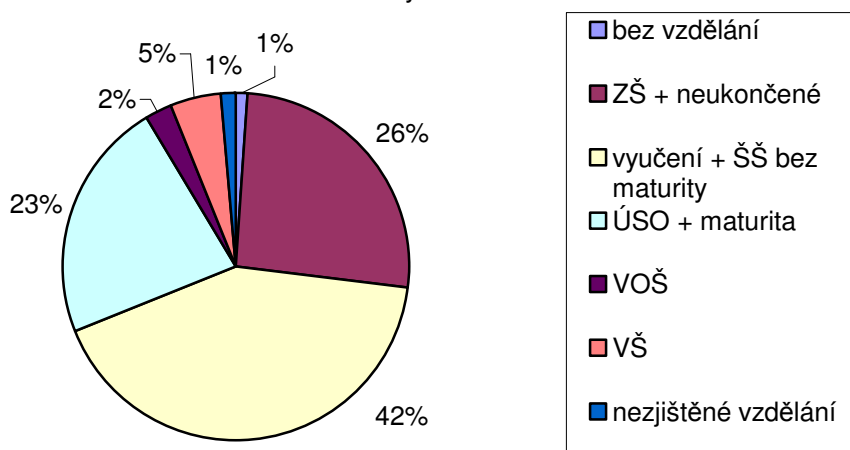
Jak je obrazně vyjádřeno v grafu 10, v této skupině je opět velmi podobná struktura skupinám předchozím, nejvíce lidí je vyučeno nebo má vystudovanou střední školu bez maturity, téměř třetina obyvatel má pouze základní vzdělání a 18% vystudovalo střední školu s maturitním vysvědčením či podobnou úrovní vzdělání. Vysokoškolsky vzdělaní obyvatelé tvoří opět 3%.

4. skupina – Obce s počtem obyvatel nad 15 let od 600 do 799

Tato skupina čítá 8854 obyvatel ve 13 obcích.

I v této skupině zaujímají největší podíl obyvatelstva, a to 42%, lidé s vystudovaným SOU nebo SOŠ bez maturity. Dohází zde však ke zmenšení poměru obyvatel se základním vzděláním a naopak zvýšení počtu obyvatel s úplným středním vzděláním a s maturitou. Také je zde vyšší poměr obyvatel s vysokoškolským vzděláním, a to o 2% více než v předchozí skupině. Grafické zobrazení této vzdělanostní struktury viz níže, graf 11.

Graf 11 - Struktura vzdělanosti obyvatel nad 15 let obcí od 600 do 800 obyvatel

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

5. skupina – Obce s počtem obyvatel od 800 do 1399

Do této skupiny patří 7 obcí s 7197 obyvateli.

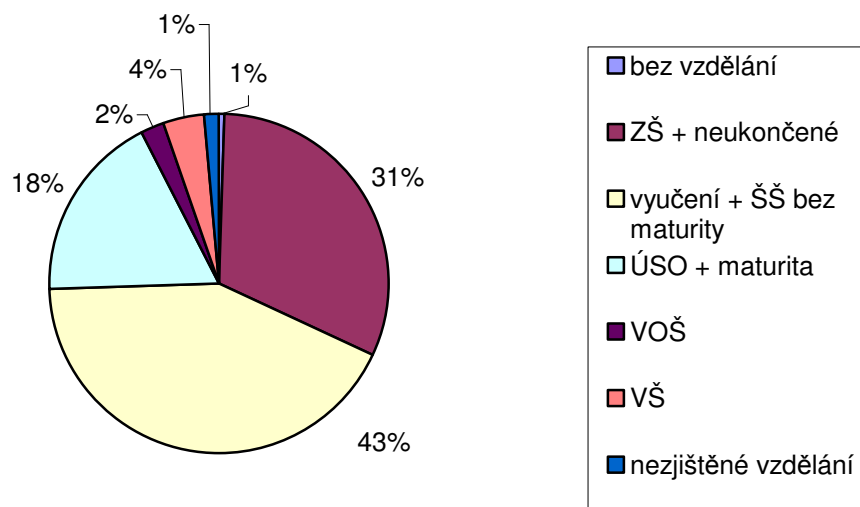
Graf „Struktura vzdělanosti obyvatel nad 15 let obcí s 800 až 1400 obyvateli“ v příloze 2 ukazuje, že i v této skupině mají největší podíl na struktuře vzdělanosti obyvatelé vyučení či se střední školou bez maturity. Druhou největší skupinou jsou opět lidé se základním vzděláním, v této skupině je jich dokonce více než v předchozí, a to o 3%. V pořadí třetí nejpočetnější skupinou jsou lidé s úplným středním vzděláním, je jich ale o 4% méně než ve skupině předchozí. Počet vysokoškolsky vzdělaných lidí poklesl o jedno procento oproti předchozí skupině, takto vzdělání zde zaujímají 4% podíl, stejně jako ve skupině s nejnižším počtem obyvatel starších 15 let.

6. skupina – Obce s počtem obyvatel nad 15 let od 1400 do 2199

V této skupině je začleněno 5 obcí s 8613 obyvateli.

Počet lidí vyučených a se ŠŠ bez maturity se udržuje na přibližně stejné úrovni i u obcí s vyšším počtem obyvatel starších 15 let. Jak je patrné z grafu 12, zvýšil se podíl obyvatel se základním vzděláním, a to o 2%. O 1% poklesl podíl úplně středoškolsky vzdělaných a nezměnil se podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí.

Graf 12 - Struktura vzdělanosti obyvatel starších 15 let obcí s 1400 až 2199 obyvateli

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

7. skupina – Obce s počtem obyvatel nad 15 let od 2200 do 3999

Do této skupiny spadá 8 obcí s celkovým počtem obyvatel 23364.

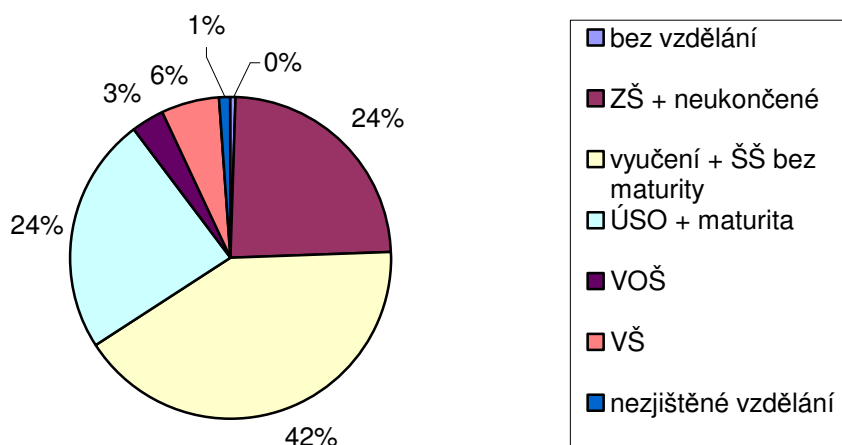
Ani u této skupiny obcí nelze pozorovat výrazné změny ve struktuře vzdělanosti, největší podíl zauímají lidé vyučení a se středním vzděláním bez maturity (45%, stejně jako na úrovni obcí skupiny 1, druzí v pořadí opět obyvatelé se základním vzděláním (29%) a třetí středoškolsky vzdělaní s maturitou (19%). Podíl vysokoškolsky vzdělaných občanů se nezměnil, jak je patrné z grafu „Struktura vzdělanosti obyvatelstva staršího 15 let obcí s 2200 až 3999 obyvateli“ v příloze 2.

8. skupina – Obce s počtem obyvatel nad 15 let se 4000 a více obyvateli

Do této skupiny patří 5 obcí, ve kterých žije 28729 obyvatel.

V poslední skupině vzrostl oproti ostatním podíl obyvatel s úplným středoškolským vzděláním a s maturitou, těchto lidí je téměř jedna čtvrtina, jak zobrazuje graf 13. Projevilo se to na poklesu lidí se středním odborným vzděláním a s vyučením (42%) a také na poklesu lidí se základním vzděláním (24% - nejmenší míra ze všech skupin). Také vysokoškoláků je zde více, až 6%, jak je vidět z grafu 13.

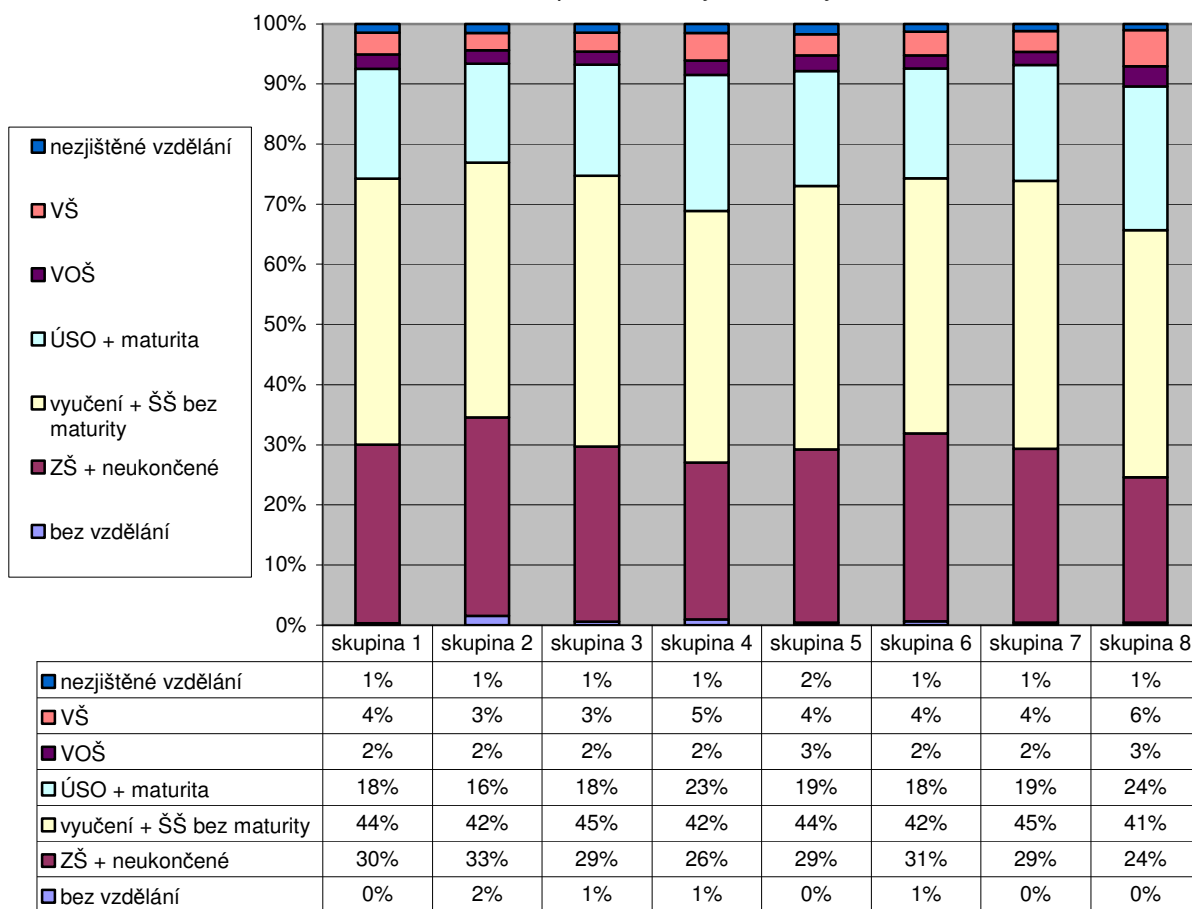
Graf 13 - Struktura vzdělanosti obyvatel starších 15 let obcí 4000 a více obyvatel

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

6. 2. 1 Porovnání struktury vzdělanosti mezi skupinami

Graf 14 - Struktura vzdělanosti všech skupin rozdělených dle obyvatel 15+

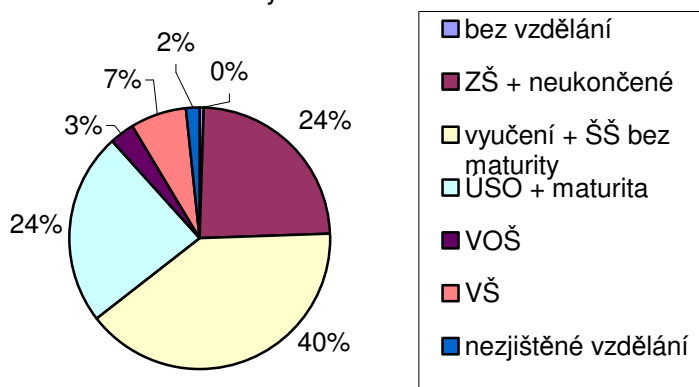
Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Z výše umístěného grafu 14 vyplývá, že struktura vzdělanosti se s růstem počtu obyvatel starších let příliš nemění. Výraznější změna je až u poslední skupiny obcí, a to se 4000 a více obyvateli 15+. Vysoké podíly obyvatel s nižším než středním vzděláním potvrzují myšlenku, že jedním ze znaků HS obcí je nízká vzdělanost obyvatelstva. To dokáží také následující grafy.

6.2.2 Porovnání struktury vzdělanosti HS obcí se strukturou vzdělanosti celého LK a se strukturou bezproblémových obcí

Skutečně mají HS obce horší strukturu vzdělanosti než ostatní obce? To ukáží následující grafy. Porovnáme hodnoty HS obce s hodnotami za všechny obce LK a s hodnotami ostatních obcí v LK (nevymezených jako HS).

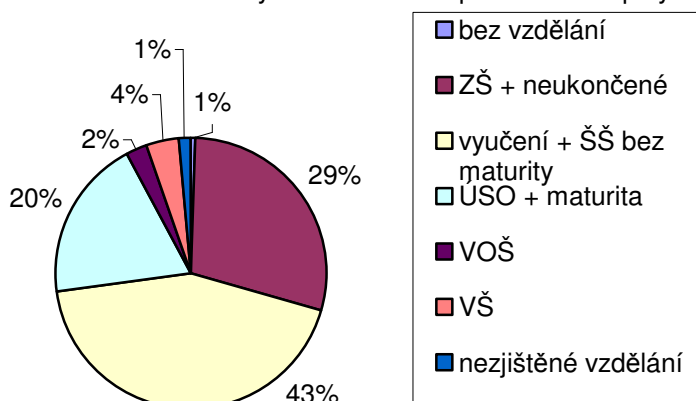
Graf 15 – Struktura vzdělanosti obyvatel starších 15 let v obcích celého LK

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Graf 15 zobrazuje strukturu vzdělanosti všech obyvatel starších 15 let v celém Libereckém kraji. Porovnání s HS obcemi viz níže.

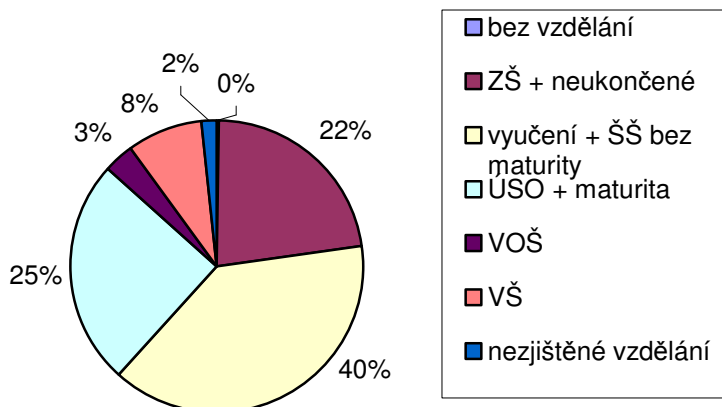
Graf 16 - Struktura vzdělanosti obyvatel nad 15 let průměrné skupiny HS obcí

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Z výsledků vzdělanosti v jednotlivých skupinách obcí rozdělených dle počtu obyvatel 15+ byla stanovena „průměrná skupina“ – ta má podíly na vzdělanosti vypočtené zprůměrováním hodnot jednotlivých skupin. Strukturu vzdělanosti průměrné skupiny graficky vyjadřuje graf 16.

Graf 17 - Struktura vzdělanosti obyvatel nad 15 let obcí bez hospodářských problémů

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

V grafu 17 je vyjádřena struktura vzdělanosti obcí Libereckého kraje, které nebyly vymezeny jako hospodářsky slabé. Jsou v nich tedy zahrnuty i obce hospodářsky průměrné, které mohou výsledky mírně zkreslovat.

V porovnání se vzdělanostní strukturou obcí LK je jasně patrné, že obyvatelé HS obcí mají nižší úroveň vzdělanosti. Mají větší poměr obyvatel se základním vzděláním o 5%, s neúplným středoškolským vzděláním a vyučením o 3% a naopak nižší poměr vzdělaných na úplné střední úrovni, a to o 4%. Rozdíl 3% je zde také u lidí s vysokou školou a to v neprospěch HS obcí. Skupina lidí s vyšším odborným vzděláním u průměrné skupiny HS obcí má také nižší podíl, a to o 1%.

Poslední charakteristika je stejná i ve vztahu k ostatním obcím (neklasifikovaným jako HS). Stejný rozdíl vůči oběma skupinám spočívá také v poměru obyvatel bez vzdělání. U HS obcí je 1% lidí bez vzdělání. Oproti ostatním obcím mají HS obce vyšší podíl obyvatel s odborným středoškolským vzděláním a s vyučením, o 3%, stejně jako vůči celému kraji. Vyšší rozdíl je u lidí se základním či nedokončeným základním vzděláním, a to dokonce o 7%. Rozdíl 5% je patrný u skupiny obyvatel s úplným středoškolským vzděláním. Podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel je u ostatních obcí o 4% větší než u HS obcí.

6. 3. Porovnání hospodářsky slabých obcí v přístupu ke vzdělání – ve skupinách dle HSO

Skupiny jsou zde rozděleny podle geografické polohy tak, jak byly vymezeny Úřadem LK. Je jich sedm, rozdělení viz tabulku 5 - Hospodářsky slabé oblasti LK.

1. skupina – Frýdlantsko

V této skupině je zařazeno 18 obcí s 24419 obyvateli. V regionu Frýdlantska se nachází 14 mateřských škol, 8 malotřídních ZŠ, 5 úplných ZŠ, 3 střední odborná učiliště, jedno gymnázium, jedna střední odborná škola, 7 speciálních škol a 2 základní umělecké školy. Mateřská škola se nachází téměř v každé obci, k nějaké formě základní školy má přístup asi 72% obcí. Poměrně vysoké zastoupení je zde u speciálních škol, a to hlavně díky Frýdlantu, kde jsou čtyři. Celkový počet vzdělávacích zařízení v HSO Frýdlantsko je vyobrazen v tabulce 14.

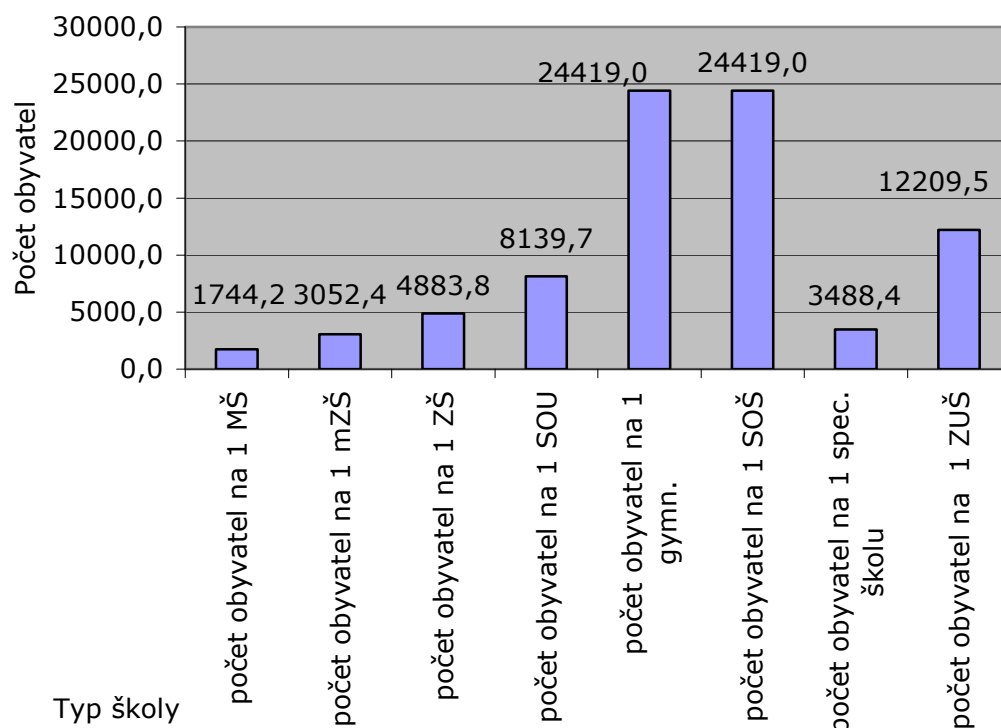
Tab. 14 – Počet vzdělávacích zařízení na Frýdlantsku

počet obyvatel 2005	mateřské školy	malotřídní ZŠ	úplné ZŠ	SOU	Gymnázium	SOŠ	Speciální škola	ZUŠ
24419	14	8	5	3	1	1	7	2

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

V grafu 18 je zobrazení poměru obyvatel na jednu školu určitého typu. Na jednu mateřskou školu připadá asi 1750 obyvatel, na úplnou ZŠ téměř 5000. Jedno střední odborná učiliště pokryje přes 8000 obyvatel, střední odborná škola je v oblasti jen jedna, proto je zde tak velký podíl obyvatel.

Graf 18 - Poměr obyvatel na školu na Frýdlantsku

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

2. skupina – Jihozápadní Českolipsko

V oblasti JZ Českolipska bydlí 15515 obyvatel ve 21 obcích. Nachází se zde 13 mateřských škol v 11 obcích a co se týká poměru obyvatel na mateřskou školu, region JZ Českolipska je na tom lépe než region Frýdlantský, jak je vidět z tabulky 15. Naopak o něco horší oproti Frýdlantsku je poměr obyvatel na jednu malotřídní ZŠ, ty jsou v regionu JZ Českolipska čtyři. Úplných ZŠ je ve 2. skupině šest, což je o jednu více než v regionu Frýdlantska, ale protože má JZ Českolipsko méně obyvatel než Frýdlantsko, je rozdíl poměru obyvatel na jednu ZŠ výrazný. V regionu JZ Českolipska není žádné gymnázium ani střední odborná škola, pouze střední odborná učiliště, a to dvě v jednom městě (v Doksech). Speciální škola je zde jen jedna (také v Doksech), tudíž poměr obyvatel na speciální školu je výrazně větší než u Frýdlantska. Základní umělecké školy jsou dvě, v Doksech a Žandově, čili geograficky dále od sebe, přístup k nim má tak více obyvatel.

Tab. 15 – Poměr obyvatel na určitý typ školy v JZ Českolipsku

počet obyvatel na 1 MŠ	počet obyvatel na 1 mZŠ	počet obyvatel na 1 ZŠ	počet obyvatel na 1 SOU	počet obyvatel na 1 spec. školu	počet obyvatel na 1 ZUŠ
1193,5	3878,8	2585,8	7757,5	15515,0	7757,5

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

3. skupina – Jižní Jilemnicko

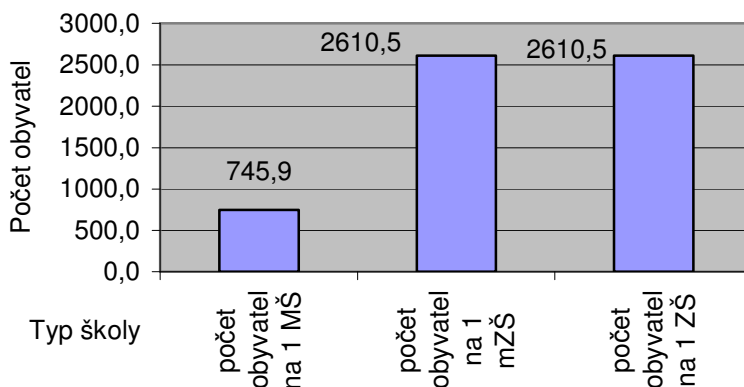
Tato skupina má pouze 9 obcí, v nichž žije celkem 5221 obyvatel. Obyvatelům je k dispozici sedm mateřských škol, dvě malotřídní ZŠ a dvě úplné ZŠ, což znázorňuje tabulka 16. Vzhledem k nízkému počtu obyvatel bude poměr obyvatele na jednu školu nižší než v případě prvních dvou skupin. Jak je patrné i z grafu 19, na jednu MŠ připadá asi 750 obyvatel, což je zatím nejnižší poměr v přístupu. Vůči oběma typům ZŠ je stejný poměr obyvatel, a to asi 2600, což v případě malotřídní MŠ je také zatím nejnižší číslo v porovnání k ostatním skupinám a v případě úplných ZŠ je to podobné jako u JZ Českolipska.

Tab. 16 – Počet vzdělávacích zařízení na J Jilemnicku

počet obyvatel 2005	mateřské školy	malotřídní ZŠ	úplné ZŠ
5221	7	2	2

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Graf 19 – Poměr obyvatel na školu na Jižním Jilemnicku

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

4. skupina – Mimoňsko

V HSO Mimoňsko žije 18872 obyvatel ve 12 obcích. Tabulka 17 zobrazuje počet vzdělávacích zařízení v regionu - obyvatelům je k dispozici 8 mateřských škol, 3 malotřídní ZŠ, 4 úplné ZŠ, jedno gymnázium, 1 speciální škola, 1 základní umělecká škola. Oproti ostatním již uvedeným regionům má Mimoňsko nejvyšší poměr obyvatel na mateřskou školu, dokonce více než 3krát větší než u Jižního Jilemnicka. Nejvyšší poměr ze zatím uvedených regionů má Mimoňsko také v poměru obyvatel na malotřídní ZŠ, průměrně asi 2krát více obyvatel připadá na jednu malotřídní ZŠ, jak je patrné z tabulky 18. Co se týká úplných ZŠ, je poměr obyvatel srovnatelný s regionem Frýdlantska. Dvě ze čtyř úplných ZŠ jsou v Mimoni. Vzhledem k počtu obyvatel se nachází Mimoňsko mezi JZ Českolipskem a Frýdlantskem. Tyto regiony mají každý alespoň nějaký druh středoškolského vzdělání, to však na Mimoňsku chybí.

Tab. 17 – Počet vzdělávacích zařízení na Mimoňsku

počet obyvatel 2005	mateřské školy	malotřídní ZŠ	úplné ZŠ	SOU	Gymnázium	SOŠ	Speciální škola	ZUŠ
18872	8	3	4	0	1	0	1	1

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Tab. 18 – Poměr obyvatel na určitý typ školy na Mimoňsku

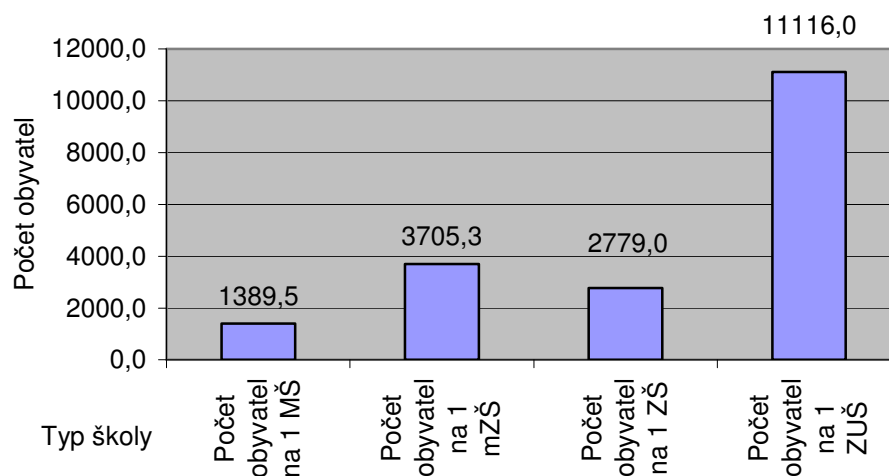
poměr obyvatel na 1 MŠ	poměr obyvatel na 1 mZŠ	poměr obyvatel na 1 ZŠ	poměr obyvatel na 1 gymnázium	poměr obyvatel na 1 speciální školu	poměr obyvatel na 1 ZUŠ
2359,0	6290,7	4718,0	18872,0	18872,0	18872,0

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

5. skupina – Podještědí

Oblast Podještědí zahrnuje 20 obcí, ve kterých žije 11116 obyvatel. Ti mají přístup k osmi mateřským školám, třem malotřídním ZŠ a čtyřem úplným ZŠ. Žáci mají přístup k základnímu uměleckému vzdělání. V této oblasti se nenachází žádná škola na středním stupni. V porovnání k ostatním regionům je druhý v poměru obyvatel na jednu MŠ, a to po Jižním Jilemnicku. Co se týká poměru obyvatel na jednu malotřídní ZŠ, je číslo srovnatelné s regionem JZ Českolipska, stejně tak v porovnání úplných ZŠ, zde se však blíží spíše opět k Jižnímu Jilemnicku. Jak je patrné z grafu 20, nižší podíl v přístupu obyvatel k základnímu vzdělání v Podještědí je u úplných ZŠ.

Graf 20 – Poměr obyvatel na školu v Podještědí

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

6. skupina - Semilsko

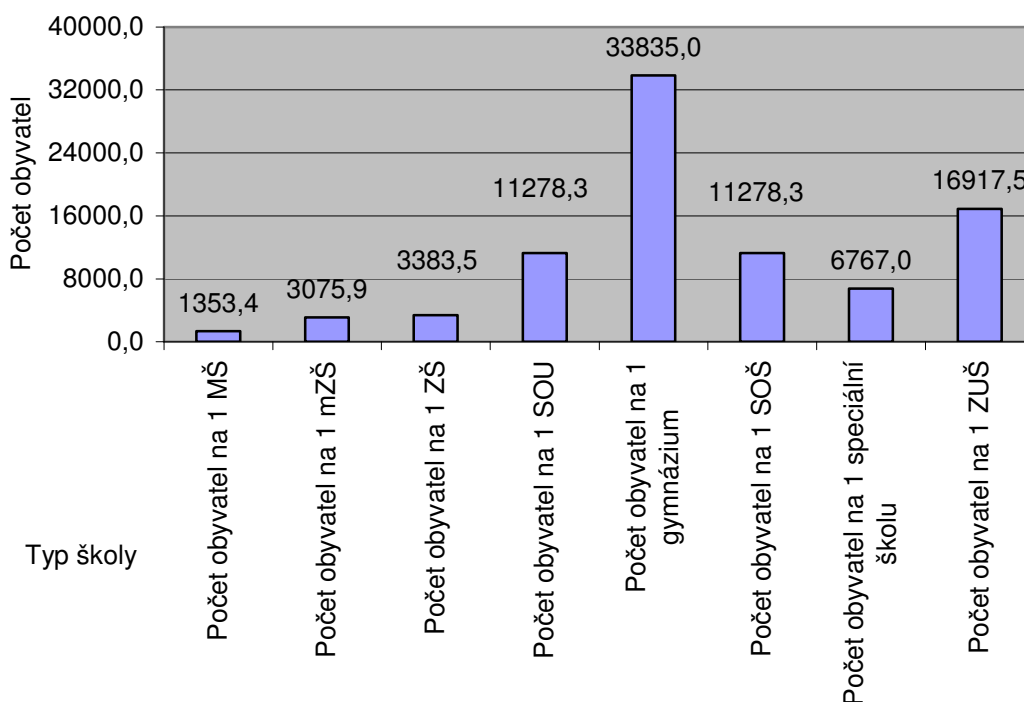
Tab. 19 – Počet vzdělávacích zařízení na Semilsku

počet obyvatel 2005	materšské školy	malotřídní ZŠ	úplné ZŠ	SOU	Gymnázium	SOŠ	Speciální škola	ZUŠ
33835	25	11	10	3	1	3	5	2

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Semilsko je největší z hospodářsky slabých oblastí LK, čítá 36 obcí s celkovým počtem 33835 obyvatel. Co se týká absolutních hodnot, je na tom Semilsko nejlépe z ostatních regionů u úplných ZŠ a u MŠ. Počet vzdělávacích zařízení v oblasti ukazuje tabulka 19. Relativní hodnoty zobrazené v grafu 21 však vykazují podobný přístup ke vzdělání jako v jiných HSO. Velmi podobný jako u Podještědí je přístup obyvatelstva Semilsku k mateřským školám. Co se týká přístupu k malotřídním ZŠ, je Semilsko o málo horší než Frýdlantsko, před nimi je jen Jižní Jilemnicko. V přístupu k úplným ZŠ se region Semilsku nachází někde uprostřed mezi hodnotami jiných HSO. Střední školy jsou ve třech obcích, a to v Semilech, Vysokém nad Jizerou a Lomnici nad Popelkou; jsou sdruženy vždy v jednu instituci, která zajišťuje jak učební, tak studijní obory s maturitou. Kromě Frýdlantska je to jediná HSO, ve které je k dispozici úplné středoškolské vzdělání. V celém regionu se nachází pouze jedno gymnázium. Poměrně slušný přístup je na Semilsku ke speciálním školám, u ZUŠ je poměr obyvatel poměrně vysoký, jsou zde jen dvě.

Graf 21 – Poměr obyvatel na školu na Semilsku

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

7. skupina – Cvikovsko

Cvikovsko je počtem obcí srovnatelné s Mimoňskem a počet obyvatel je skoro stejný jako na JZ Českolipsku. Cvikovsko má 11 obcí, v nichž žije 15765 obyvatel. V porovnání s JZ Českolipskem má horší poměr obyvatel na 1 mateřskou školu, absolutně vyjádřeno má o jednu MŠ méně než JZ Českolipsko, jak je vidět z tabulky 20. Malotřídních ZŠ má však jednu více, proto poměr vychází lépe, hůře je na tom ovšem s úplnými ZŠ. V regionu Cvikovska je jedna SOŠ, která se nachází v Kamenickém Šenově, oproti JZ Českolipsku nabízí tato škola obory s maturitou. Speciální školy jsou zde dvě, což je lepší oproti JZ Českolipsku, stejný mají počet základních uměleckých škol. Poměr obyvatel, který je zobrazen v tabulce 21, je na 1 ZUŠ více než 2krát menší než např. na Semilsku.

Tab. 20 – Počet vzdělávacích zařízení na Cvikovsku

počet obyvatel 2005	mateřské školy	malotřídní ZŠ	úplné ZŠ	SOU	Gymnázium	SOŠ	Speciální škola	ZUŠ
15765	12	5	4	0	0	1	2	2

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

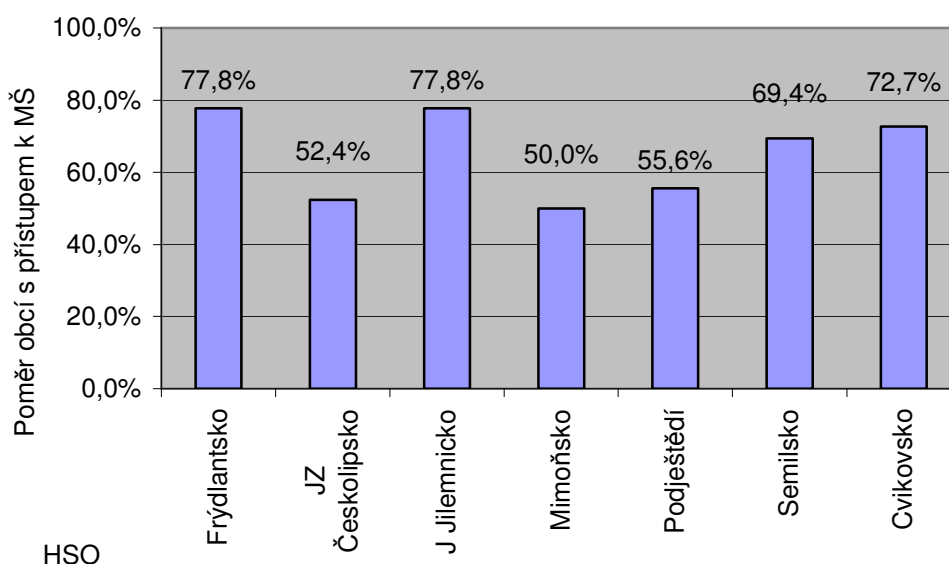
Tab. 21 – Poměr obyvatel na určitý typ školy

Počet obyvatel na 1 MŠ	Počet obyvatel na 1 mZŠ	Počet obyvatel na 1 ZŠ	Počet obyvatel na 1 SOŠ	Počet obyvatel na 1 speciální školu	Počet obyvatel na 1 ZUŠ
1313,8	3153,0	3941,3	15765,0	7882,5	7882,5

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

6. 3. 1 Porovnání obcí HSO v přístupu ke vzdělávacím zařízením

Graf 22 – Porovnání přístupu obcí HSO k mateřským školám

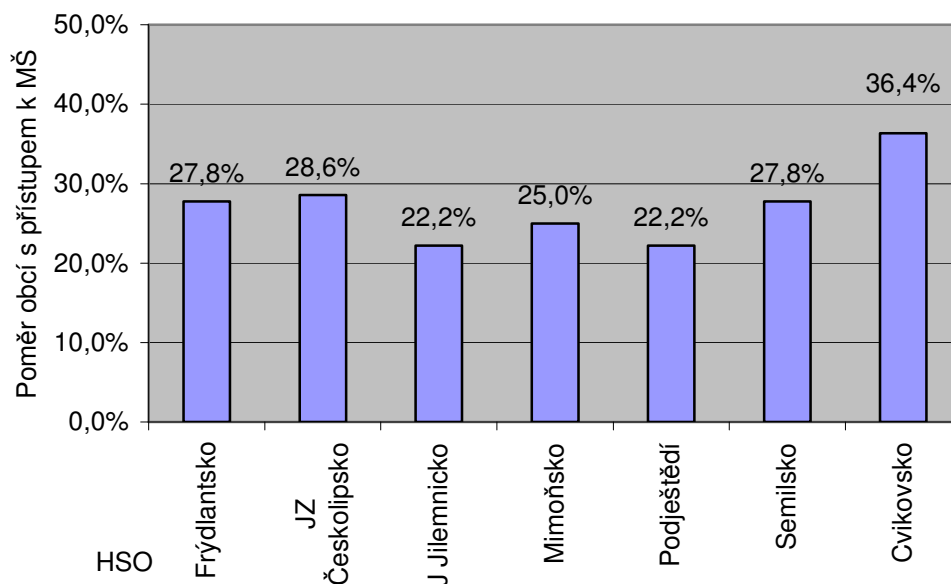
Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Co se týká MŠ, je přístup obcí HSO vyšší než 50% - tzn., že více než 50% obcí z každé HSO má přístup k mateřské škole. Nejvyšší podíl přístupu je na Jižním Jilemnicku a Frýdlantsku, a to 77,8%, jak je patrné z grafu 22.

U malotřídních ZŠ je přístup k těmto vzdělávacím zařízením ve všech HSO nižší než 50%, pohybuje se v rozmezí asi 25%. Nejnižší podíl obcí s přístupem k mZŠ je na JZ Českolipsku, kde má malotřídní ZŠ 19% obcí v HSO. Nejvyšší podíl má Cvikovsko, a to 45,5%. Grafické vyjádření těchto hodnot ukazuje graf „Porovnání přístupu obcí HSO k malotřídním ZŠ“ v příloze 3.

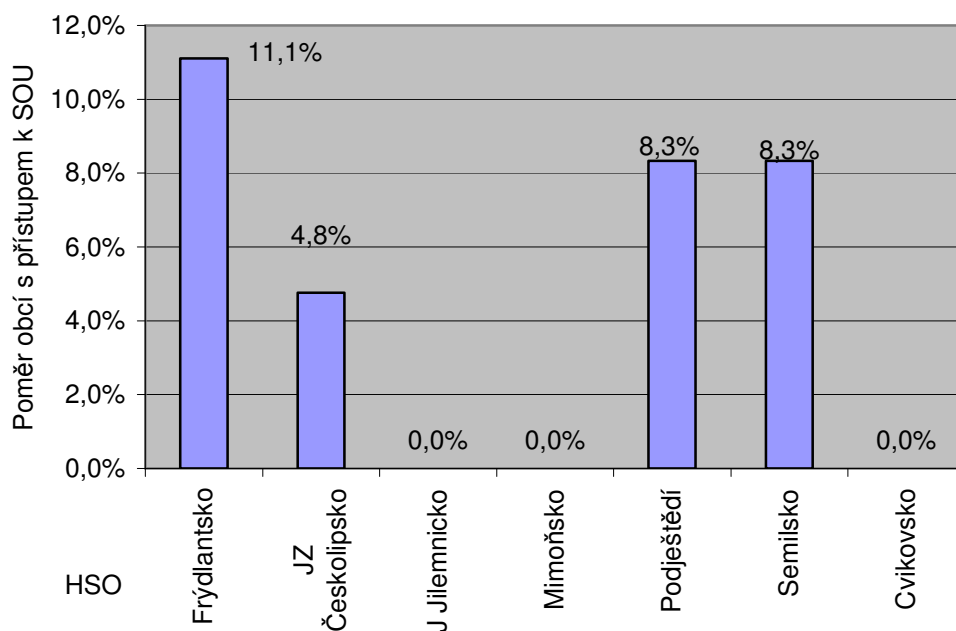
V porovnání úplných ZŠ je podíl obcí s přístupem ještě nižší než u malotřídních ZŠ, ale je vyrovnanější mezi HSO, jak je patrné z grafu 23. Přibližně se podíly pohybují kolem 25%, jen na Cvikovsku mají obce přístup větší – tvoří 36,4% HS obcí v oblasti.

Graf 23 - Porovnání přístupu obcí HSO k úplným ZŠ

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

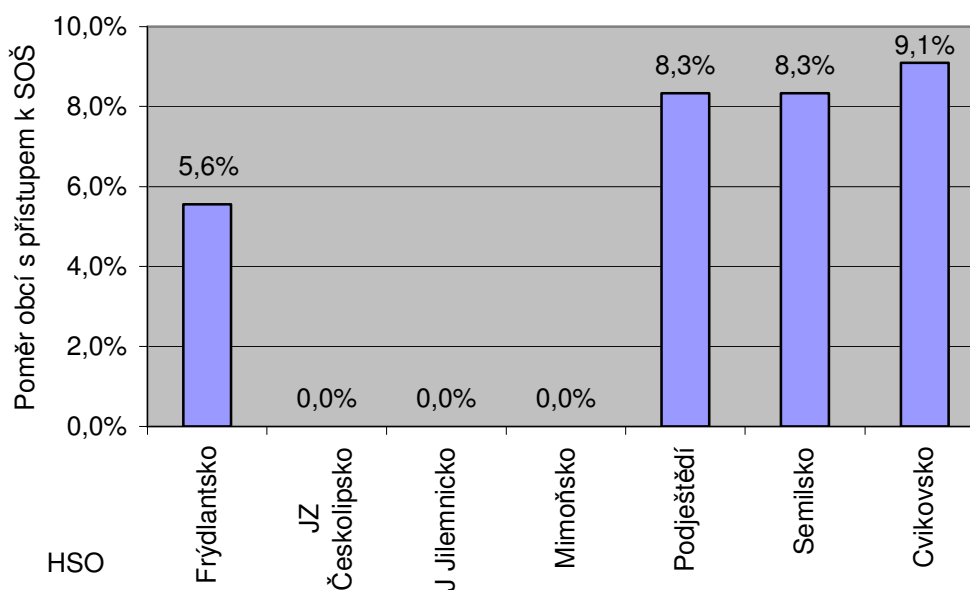
Graf 24 - Porovnání přístupu obcí HSO ke SOU

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Přístup ke středním odborným učilištím nemají všechny HSO, jak názorně ukazuje graf 24. Nejvyšší podíl obcí s přístupem k SOU má Frýdlantsko, kde tyto obce tvoří asi 11%. V Jižním Jilemnicku, Mimoňsku a Cvikovsku nemají vůbec žádné vzdělávací zařízení, které by poskytovalo střední odborné vyučení nebo středoškolské vzdělání bez maturity. Podještědí a Semilsko mají poměr obcí s přístupem k SOU stejný, a to 8,3%.

Graf 25 - Porovnání přístupu obcí HSO ke SOŠ

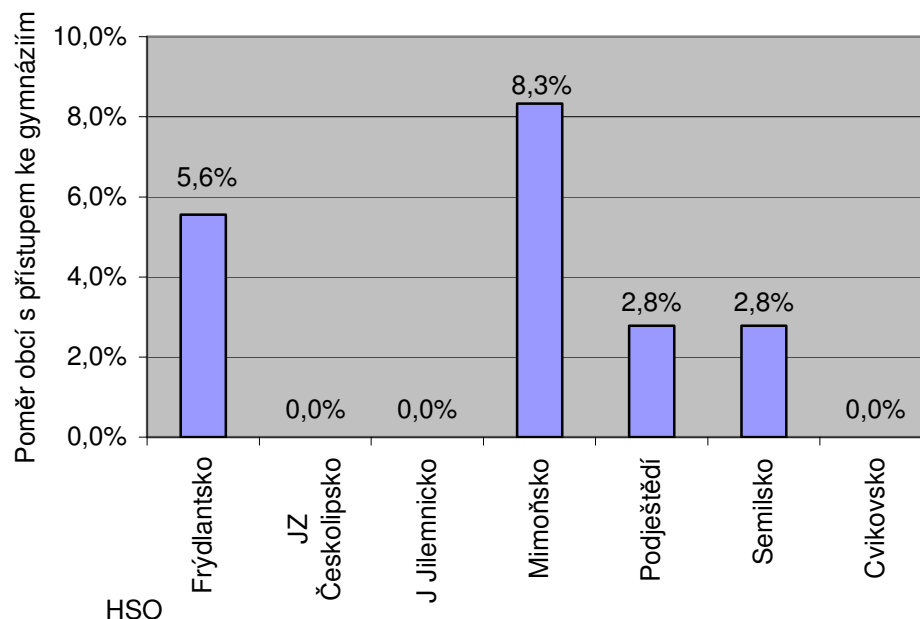

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Jak je vidět z grafu 25, ke středním odborným školám také nemají přístup tři ze sedmi HSO – jsou to JZ Českolipsko, Jižní Jilemnicko a Mimoňsko. Poslední dvě zmiňované HSO nemají ani SOU, tudíž zde je patrný nedostatek středoškolsky vzdělávací zařízení. Nejvyšší podíl přístupu k SOŠ má Cvikovsko (9,1%), následuje Podještědí a Semilsko s 8,3% a poslední je Frýdlantsko, kde má 5,6% obcí přístup k SOŠ.

Nejvyšší podíl obcí s přístupem ke gymnáziu je v Mimoňsku, jak je vidět v grafu 26. Vyrovnává tak nedostatek SOU a SOŠ. Kde však není nedostatek vyrovnán, jsou obce v Jižním Jilemnicku. Tam není žádné gymnázium, stejně jako na Cvikovsku a v JZ Českolipsku. Obce Frýdlantska mají stejný přístup ke gymnáziím jako ke SOŠ, a to 5,6%. Podještědí a Semilsko mají podíl obcí s přístupem ke gymnáziím 2,8%.

Graf 26 - Porovnání přístupu obcí HSO ke gymnáziím

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Jak je patrné z grafu „Porovnání přístupu obcí HSO ke speciálním školám“ v příloze 3, speciální školy nejsou zastoupeny pouze v Jižním Jilemnicku, jinak je v každé HSO nějaká speciální škola. Nejnižší podíl je na JZ Českolipsku, a to 4,8%. Mimoňsko, Podještědí a Cvikovsko mají podobný podíl obcí (8 - 9%), více speciálních škol mají na Semilsku a nejvíce na Frýdlantsku (16,7%).

ZUŠ nemají opět pouze na Jižním Jilemnicku, největší podíl obcí s přístupem k ZUŠ je na Cvikovsku (18,2%). Mezi těmito extrémy mají HSO přístup do 10% - Podještědí a Semilsko 5,6%, Mimoňsko a JZ Českolipsko 8,3 a 9,5%, Frýdlantsko má přes 11% obcí s přístupem k ZUŠ. Grafické vyjádření přístupu obcí k ZUŠ se nachází v příloze 3 – graf „Porovnání přístupu obcí HSO k ZUŠ“.

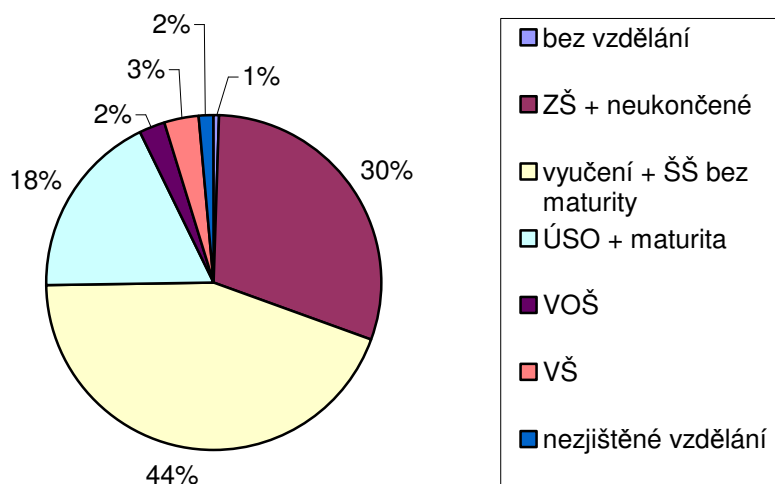
6.4 Porovnání hospodářsky slabých obcí ve struktuře vzdělanosti – ve skupinách dle HSO

Skupiny jsou zde rozděleny podle geografické polohy tak, jak byly vymezeny Úřadem LK. Je jich sedm, rozdělení viz tabulku 5 - Hospodářsky slabé oblasti LK.

1. skupina – Frýdlantsko

V 18 obcích v HSO Frýdlantsko žije 19724 obyvatel starších 15 let. Jak ukazuje graf 27, 44% z nich má výuční list nebo absolvovalo střední školu bez maturity. Téměř třetina obyvatel starších 15 let má pouze základní vzdělání (ukončené či neukončené) a jen 18% obyvatel 15+ absolvovalo střední školu s maturitou nebo se jim dostalo úplného středního vzdělání na gymnáziu. Vysokoškolsky vzdělaní obyvatelé tvoří asi 3% zkoumané skupiny.

Graf 27 - Struktura vzdělanosti obyvatel obcí HSO Frýdlantsko

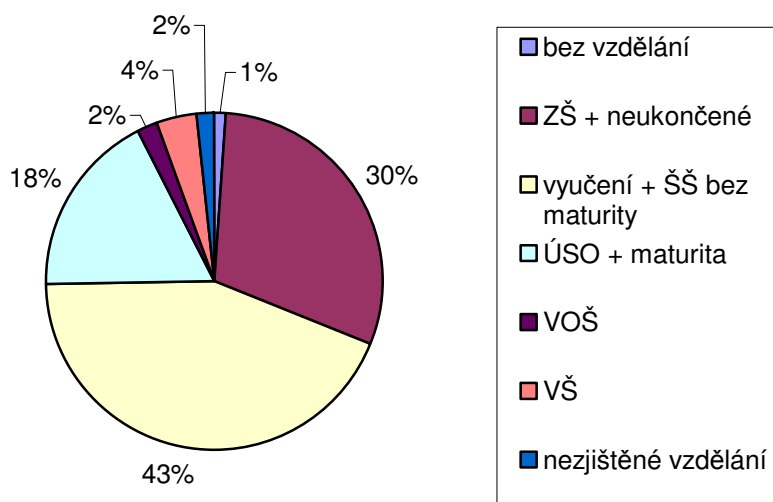
Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

2. skupina – Jihozápadní Českolipsko

Do této HSO spadá 21 obcí s 12608 obyvateli nad 15 let. Úroveň vzdělání zdejších obyvatel je téměř totožná úrovni obyvatel na Frýdlantsku, jak je patrné z grafu 28.

Opět téměř polovina obyvatel starších 15 let má pouze vyučení nebo SŠ bez maturity, poměr obyvatel se oproti Frýdlantsku snížil o 1%. Ostatní podíly zůstávají zachovány kromě podílu vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, kteří zde tvoří 4%, čili o jedno procento více než u Frýdlantska.

Graf 28 - Struktura vzdělanosti obyvatel obcí HSO JZ Českolipsko

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

3. skupina – Jižní Jilemnicko

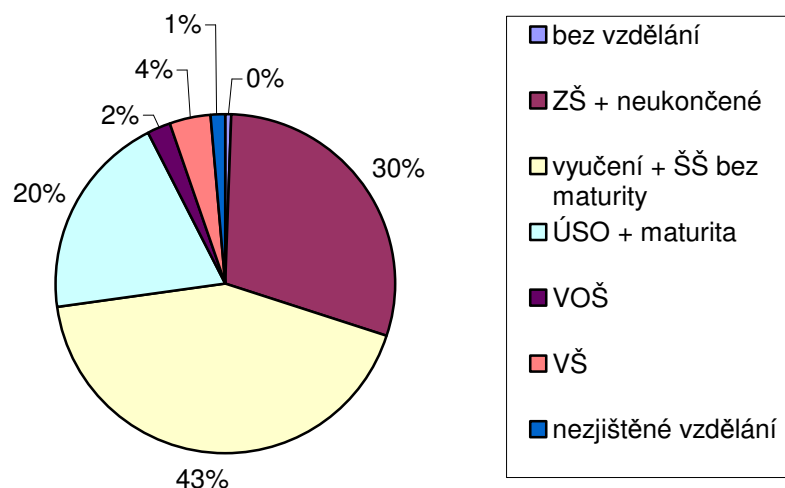
Na Jižním Jilemnicku žije v 9 obcích 4348 obyvatel starších 15 let. Většina z nich je opět vzdělaná na středoškolské úrovni, ale bez maturity, tyto lidé tvoří 43% - stejně jako u JZ Českolipska. Oproti předchozím již uvedeným HSO se změnila struktura ostatních úrovní vzdělání. Počet obyvatel 15+ se základním (ukončeným či neukončeným) vzděláním je nižší, tvoří 27% skupiny. Ve srovnání s Frýdlantskem a JZ Českolipskem je také patrný vyšší podíl úplně středoškolsky vzdělaných obyvatel, a to o 4%. Vyšší o 1% je podíl lidí s vyšším odborným vzděláním a vysokoškolsky vzdělaní obyvatelé tvoří stejně jako v předchozím případě 4%. Také je zde malý počet lidí bez vzdělání, tvoří téměř nulový podíl. Grafické zobrazení lze vidět v grafu „Struktura vzdělanosti obyvatel obcí HSO Jižní Jilemnicko“ v příloze 4.

4. skupina – Mimoňsko

Ve 21 obcích HSO Mimoňsko žije celkem 14368 obyvatel starších 15 let. Struktura jejich úrovně vzdělání je podobná jako u prvních dvou porovnávaných HSO, jen s menšími rozdíly, které jsou patrné ze srovnání již zmiňovaných údajů s údaji zobrazenými v grafu 29. Stejný podíl (43%) zaujímá skupina lidí s neúplným středoškolským vzděláním a poměrově stejně má Mimoňsko také lidí se základním vzděláním (30%). Pozitivní rozdíl je patrný v okruhu obyvatel úplně středoškolsky vzdělaných, oproti prvním dvěma zkoumaným HSO je jejich podíl vyšší o 2%.

Obyvatelé s vyšším odborným vzděláním tvoří 2% obyvatel 15+, což je stejné jako u Frýdlantska a JZ Českolipska, vysokoškolsky vzdělaní obyvatelé mají čtyřprocentní podíl, stejně jako u JZ Českolipska a J Jilemnicka a stejně jako u J Jilemnicka je zde velmi zanedbatelné procento nevzdělaných lidí.

Graf 29 - Struktura vzdělanosti obyvatel obcí HSO Mimoňsko

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

5. skupina – Podještědí

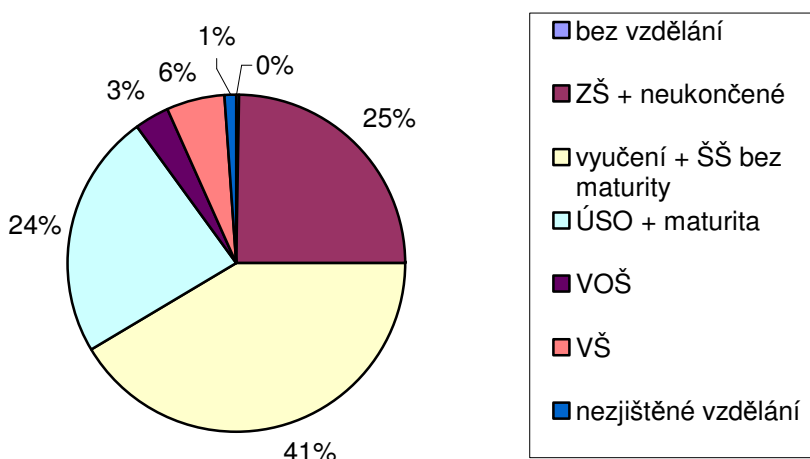
Do HSO Podještědí spadá 20 obcí s 9086 obyvateli staršími 15 let. Graf „Struktura vzdělanosti obyvatel obcí HSO Podještědí“ v příloze 4 znázorňuje situaci ve struktuře vzdělanosti této oblasti. Opět 43% obyvatel je vzdělaných na středoškolské úrovni bez maturity (stejný podíl jako u většiny předchozích skupin). Stejně jako u J Jilemnicka má 27% obyvatel 15+ základní vzdělání, což je o 3% méně než u ostatních třech porovnávaných HSO. Jako J Jilemnicko má také Podještědí 22% úplně středoškolsky vzdělaných obyvatel. Nejvíce ze všech doposud srovnávaných skupin v této kategorii má Podještědí vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, a to 5%. Podíl lidí s VOŠ a bez vzdělání je stejný jako u Mimoňska.

6. skupina – Semilsko

Ve 36 obcích HSO Semilsko žije 28459 obyvatel ve věku nad 15 let. V tomto regionu je zřejmý vliv většího přístupu ke středním odborným školám, které nabízejí maturitní obory, protože tato HSO má největší podíl úplně středoškolsky vzdělaných ze všech porovnávaných skupin, a to 24%, což je téměř čtvrtina všech obyvatel 15+. Největší podíl

v porovnání s ostatními skupinami má také u vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, kteří zde tvoří 6%, jak je vidět v grafu 30. Lidé s VOŠ zde mají tříprocentní podíl, stejně jako u Jižního Jilemnicka. Vyšší podíl úplně středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných lidí se projevil v poklesu poměru obyvatel s vyučením nebo se SŠ bez maturity, a to na nejnižší hodnotu ze všech HSO – 41%. Stejně tak nejnižší podíl mají na Semilsku lidé se základní školou, tvoří 25%.

Graf 30 - Struktura vzdělanosti obyvatel obcí HSO Semilsko

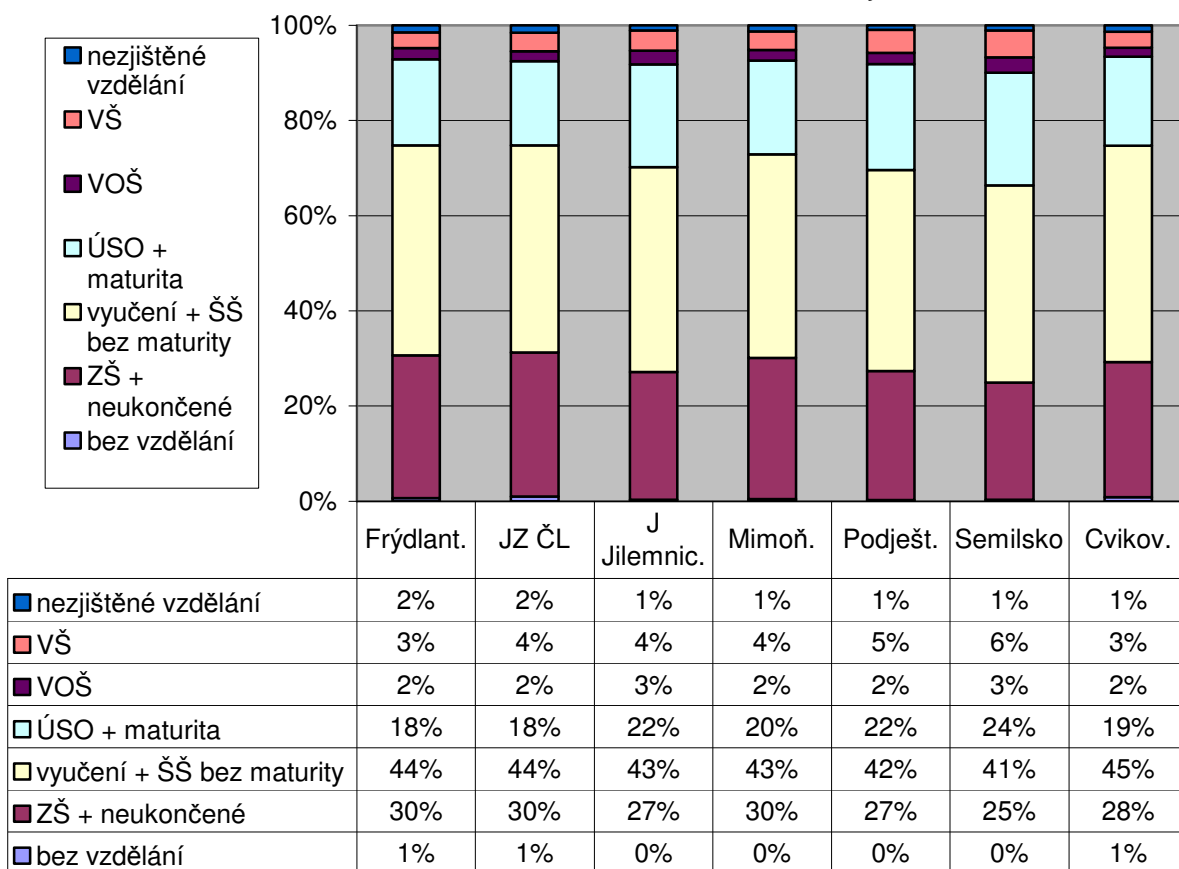
Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

7. skupina – Cvikovsko

HSO Cvikovsko má 11 obcí, v nichž žije 12981 obyvatel starších 15 let. V této oblasti vidíme nejvyšší podíl obyvatel bez maturity ze všech HSO, tvoří 46%, což je téměř polovina zkoumaného okruhu obyvatel. Lidé se základním vzděláním mají podíl 28%, což je přibližně průměrná hodnota podílu předešlých porovnávaných HSO. Devatenáct procent obyvatel nad 15 let má na Cvikovsku úplné středoškolské vzdělání, což je pod průměrnou hodnotou předchozích skupin (ta je asi 21%). Vzdělané na úrovni VOŠ a VŠ má Cvikovsko ve stejném poměru jako Frýdlantsko (2 a 3%). Stejně jako Frýdlantsko a JZ Českolipsko má Cvikovsko jednaprocentní podíl obyvatel bez vzdělání. Vzdělanostní struktura obyvatel Cvikovska je zobrazena v grafu „Struktura vzdělanosti obyvatel obcí HSO Cvikovsko“ v příloze 4.

6. 4. 1 Porovnání struktury vzdělanosti mezi HSO

Graf 31 – Porovnání struktura vzdělanosti mezi HSO Libereckého kraje

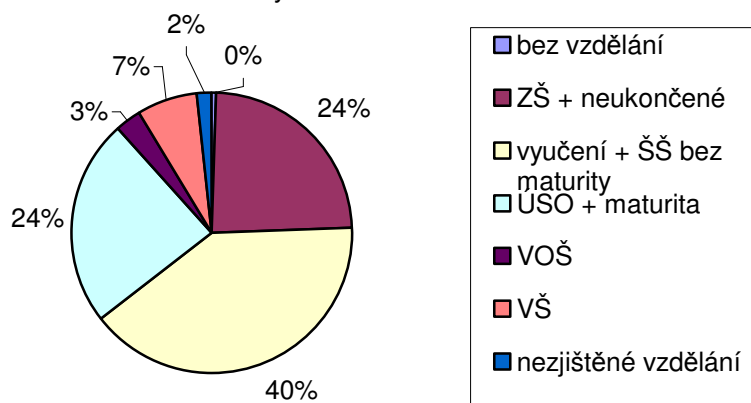
Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Výše umístěný graf 31 ukazuje že mezi jednotlivými HSO nejsou výrazné rozdíly ve vzdělanostní struktuře. Nejvyšší podíly zaujímají obyvatelé se SŠ bez maturity a s vyučením. Nejvyšší rozdíly vykazoval region Semilsko, kde bylo více vysokoškolsky a úplně středoškolsky vzdělaných obyvatel.

6. 4. 2 Porovnání struktury vzdělanosti HSO se strukturou vzdělanosti celého LK a se strukturou skupiny bezproblémových obcí

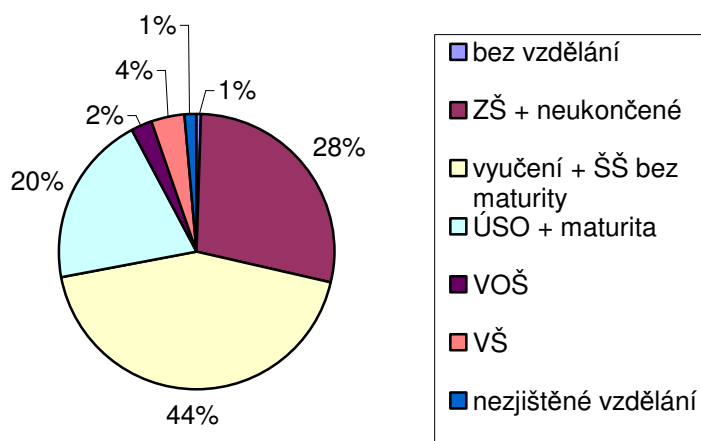
Graf 32 stejně jako graf 15 zobrazuje strukturu vzdělanosti všech obyvatel starších 15 let v celém Libereckém kraji.

Graf 32 - Struktura vzdělanosti obyvatel starších 15 let v obcích celého LK

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

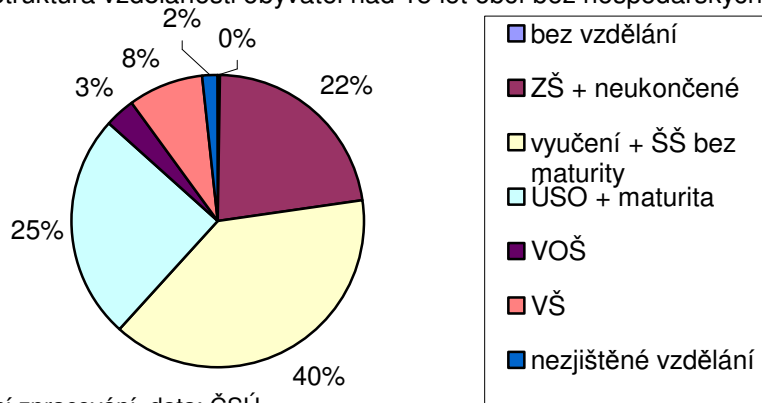
Graf 33 - Struktura vzdělanosti průměrné HSO

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Z výsledků vzdělanosti v jednotlivých skupinách obcí rozdělených dle HSO byla stanovena průměrná HSO – ta má podíly na vzdělanosti vypočtené zprůměrováním hodnot jednotlivých HSO. Strukturu vzdělanosti průměrné HSO graficky vyjadřuje graf 33.

Graf 34 - Struktura vzdělanosti obyvatel nad 15 let obcí bez hospodářských problémů

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

V grafu 34 je stejně jako v grafu 17 vyjádřena struktura vzdělanosti obcí Libereckého kraje, které nebyly vymezeny jako hospodářsky slabé. Jsou v nich tedy zahrnuty i obce hospodářsky průměrné, které mohou výsledky mírně zkreslovat.

V porovnání se vzdělanostní strukturou obcí LK je jasné patrné, že obyvatelé HSO jsou méně vzdělaní. Mají větší poměr obyvatel se základním vzděláním o 4%, s neúplným středoškolským vzděláním a vyučením také o 4% a naopak nižší poměr vzdělaných na úplné střední úrovni, opět o 4%. Rozdíl 3% je zde také u lidí s vysokou školou a to v neprospěch HSO. Skupina lidí s vyšším odborným vzděláním u průměrné HSO má také nižší podíl, a to o 1%.

Poslední charakteristika je stejná i ve vztahu k ostatním obcím (neklasifikovaným jako HS). Stejný rozdíl vůči oběma skupinám spočívá také v poměru obyvatel bez vzdělání. U HSO je 1% lidí bez vzdělání. Oproti ostatním obcím mají obce průměrné HSO vyšší podíl obyvatel s odborným středoškolským vzděláním a s vyučením, o 4%, stejně jako vůči celému kraji. Vyšší rozdíl je u lidí se základním či nedokončeným základním vzděláním, a to dokonce o 6%. Rozdíl 5% je patrný u skupiny obyvatel s úplným středoškolským vzděláním. Podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel je u ostatních obcí o 4% větší než u obcí průměrné HSO.

6. 5. Závěr analýzy

Z porovnávání obcí ze všech čtyř úhlů pohledu vyplynulo, že hledisko vzdělanosti hraje velkou roli při určování hospodářské slabosti obce. Téměř všechny obce z HSO (především ty s menším počtem obyvatel) mají nízký přístup ke vzdělávacím zařízením vyššího stupně. V ani jedné HS obci není vzdělávací zařízení poskytující vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání. Co je však překvapivé, že se v těchto obcích nenachází žádná škola vyučující cizí jazyky. V dnešní době, kdy je svět velmi propojený a bez znalosti cizího jazyka se člověk neobejde, je to jistě velký nedostatek.

Ze vzdělanostní struktury je patrné, že nejvíce obyvatel má středoškolské vzdělání. Vysoký podíl zauímají obyvatelé se základním vzděláním. V porovnání se strukturou vzdělanosti ČR (Graf 4) má LK srovnatelné podíly na vzdělání. Pouze má méně vysokoškolsky vzdělaných obyvatel. V porovnání průměru HSO s průměrem ČR tedy zhruba platí to, co bylo uvedeno v porovnání s LK.

7. Využití finančních prostředků na rozvoj lidských zdrojů v Libereckém kraji

Jak bylo zmíněno v kapitole 4, existuje mnoho zdrojů pro financování rozvoje kraje. V následujících podkapitolách bude zhodnocena podpora rozvoje lidských zdrojů uvedením konkrétních projektů.

7.1 Finanční zdroje EU

Liberecký kraj využívá dostupných prostředků z fondů EU. Vzhledem ke vzdělávání podporuje projekty, které budou financovány z OP Lidské zdroje a zaměstnanost a OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

LK uskuteční v rámci OP VK tři granty:

- a) Zvyšování kvality ve vzdělávání v LK (Oblast podpory 1.1)
- b) Rovné příležitosti ve vzdělávání v LK (Oblast podpory 1.2)
- c) Další vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení v LK (Oblast podpory 1.3)

Hlavními cílovými skupinami jsou: děti se speciálními vzdělávacími potřebami z mateřských škol a přípravných tříd základních škol, žáci základních a středních škol, rodiče sociálně znevýhodněných dětí a žáků, pracovníci škol a školských zařízení, vedoucí pracovníci škol a školských zařízení, pracovníci organizací působících v oblasti vzdělávání nebo asistenčních služeb a v oblasti volného času dětí a mládeže.²

Společně s Královohradeckým a Pardubickým krajem využívá Liberecký kraj Regionální OP NUTS II Severovýchod.

V oblasti vzdělávání regionu NUTS II Severovýchod je nutné podpořit realizaci sítí středních škol, optimalizovat je z hlediska oborů a kapacit, je potřeba zorganizovat systém celoživotního vzdělávání v krajích, rozvinout systém certifikace a zvýšit propojenost škol a firem nejen v oblasti praktických dovedností žáků, ale i v oblasti dalšího vzdělávání pracovníků.³

² Liberecký kraj [online]. [cit. 20. 4. 2008]. Dostupné z: <<http://www.kraj-lbc.cz/index.php?page=3593>>

³ REGIONÁLNÍ RADA REGIONU SOUDRŽNOSTI. *Regionální operační program NUTS II Severovýchod pro období 2007 – 2013*. Hradec Králové, 2007. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/public/orlk/regionalni_operacni_program_nuts_ii_severovychod_listopad_2007_upr_299ad7ed9f.pdf>

LK využívá prostředky ze všech komunitárních programů týkajících se vzdělávání (Program celoživotního učení, Mládež v akci, 7. rámcový program pro vývoj a výzkum).

Přestože zatím není možné realizovat projekty v rámci OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, už se některé projekty týkající se vzdělání v LK uskutečnily, a to převážně díky operačním programům z období 2004 – 2006. Většina programů byla realizována díky OP Rozvoj lidských zdrojů nebo díky Společnému regionálnímu operačnímu programu (SROP), jenž je souhrnným dokumentem zahrnujícím rozvojové priority sedmi regionů soudržnosti pro období 2004 – 2006 (pro nynější období jsou ROP rozděleny pro každý region soudržnosti, LK spadá do ROP NUTS II Severovýchod) a díky programu meziregionální spolupráce INTERREG IIIA.

Vybrané projekty realizované na území LK:

1) SEMISEX

Jedná se o vzdělávací program určený učitelům a vychovatelům, kteří se zabývají sexuální problematikou dospívajících. Je spolufinancován z Evropského sociálního fondu (OP RZL) a státním rozpočtem ČR.

Koordinátorem projektu je Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická Liberec, ale kurz je určen i pro pracovníky vzdělávacích institucí – těm, kteří učí rodinnou výchovu, třídním učitelům „náctiletých“, výchovným poradcům nebo pracovníkům domovů mládeže a také ostatním, kteří nějak jinak s touto věkovou skupinou pracují.

Program si klade za cíl zkvalitnění výuky sexuální výchovy, získání aktuálních informací v dané oblasti nebo povzbuzení učitelů k větší komunikaci s dospívajícími na toto téma.

Program je akreditován na MŠMT a každý úspěšný účastník získá certifikát. [39]

2) VSTUP

Projekt se zaměřuje na prohloubení praktických dovedností žáků posledních ročníků základních škol a podporu poradenství ve výběru střední školy.

Mezi hlavní cíle projektu patří poskytování profesní diagnostiky žákům závěrečných ročníků ZŠ, která jim pomůže při volbě studijního zaměření na SŠ, prezentace učebních i studijních oborů SŠ v závislosti na vývoji trhu práce, podpora využívání informačních systémů pro volbu studijního zaměření při běžné výuce a práci s žáky.

Projekt VSTUP byl finančně podpořen z OP Rozvoj lidských zdrojů prostředky Evropského sociálního fondu a České republiky.

Jednou z aktivit tohoto projektu je prezentace struktury středoškolských oborů ve vazbě na trh práce, jejíž výstupem má být katalog učebních a studijních oborů. [40]

3) Příprava vzdělávacích programů pro vyšší odborné školy Libereckého kraje

Cílem projektu je připravit vzdělávací programy vyššího odborného studia, které by byly poskytovány vyššími odbornými školami.

Vzdělávací programy budou profilovány ve spolupráci s potenciálními budoucími zaměstnavateli a s použitím materiálů MŠMT budou odvozeny požadavky na profil absolventa, dle kterého bude studijní program odvozen.

Projekt byl finančně podpořen v rámci z OP RLZ Ostředky ESF a SR ČR. [41]

4) Studijní program pro školní metodiky prevence

Program je realizován ve spolupráci Centra vzdělanosti LK a Libereckého kraje, resortu ŠMTS. Cílem projektu je zajistit studium prevence sociálně-patologických jevů. Týká se vzdělávání pedagogických pracovníků, týká se jak prevence před nežádoucími jevy – její metodika, specifika, ale i rozpoznání rizikového chování a komunikace učitelů s rodinami.

Studium bude probíhat v České Lípě, Jablonci nad Nisou, Liberci a Semilech.

Program byl financován z OP RZL. [42]

5) RISA

Cílem projektu je vytvoření komplexního informačního systému v LK, který bude poskytovat informace o uplatnění absolventů škol na trhu práce.

Bude užitečný jak státní správě či samosprávě, tak hlavně školám a studentům, absolventům škol, zaměstnavatelům i nezaměstnaným. [43]

Projekt je financován z prostředků EU, ze SR a rozpočtu LK, jejich rozdělení ukazuje tabulka 22.

Tab. 22 – Financování projektu RISA

Finanční zdroj	Podíl na celkových nákladech	Celková částka v Kč
Strukturální fond EU	80%	7 679 884,10
Státní rozpočet	8%	767 988,40
Krajský rozpočet	12%	1 151 982,60
Celkem		9 599 855,10

Zdroj: vlastní zpracování, data: Rozpočet projektu RISA [online]. [cit. 16. 4. 2008]. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/index.php?page=2637>

6) Rozvoj kapacit dalšího profesního vzdělávání

Cílem projektu je rozvoj systému dalšího profesního vzdělávání např. prostřednictvím vývoje nových programů, podpory spolupráce podniků a vzdělávacích institucí, rozvoje kombinovaných a distančních forem profesního vzdělávání a podpory rozvoje e-learningové formy vzdělávání.

Cílovou skupinou jsou lektori, konzultanti, učitelé a další pracovníci činní v oblasti dalšího profesního vzdělávání.

Realizace projektu probíhá v rámci OP RLZ. [44]

7) TEACHING ENGLISH, ENGLISH TEACHING

Projekt je zaměřen na učitele a lektory anglického jazyka. Klade si za cíl identifikovat specifické problémy při výuce cizího jazyka a zlepšit jazykovou i metodologickou vybavenost vyučujících, zorganizovat semináře na konkrétní témata pro zlepšení umění vyučovat anglický jazyk.

Uživatelem projektu je Swallow School of English, projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky. [45]

8) Vzdělávání manažerů v oblasti přípravy a řízení projektů v Libereckém kraji

Cílem projektu je rozvoj manažerských dovedností, zvýšení kvalifikace a dovedností zaměstnanců, zvýšení konkurenceschopnosti firem prostřednictvím dalšího vzdělávání v oblasti lidských zdrojů a zvyšování zaměstnanosti v regionu prostřednictvím udržování stávajících pracovních míst a vytváření dalších.

Realizaci provádí Asistenční centrum a. s. Tento projekt byl podpořen v rámci OP RLZ spolufinancovaného ze státního rozpočtu ČR a ESF. [46]

9) Pomozme slabším

Projekt je zaměřen na vzdělávací kurzy pro tělesně postižené občany, jejich rodiče a matky v tísní. Má za cíl zvýšit kvalifikaci těchto občanů, kteří se jinak velmi těžko začleňují do společnosti. Nabídne výuku základů práce s PC, kurz internetu, kurz základů účetnictví a kurz ovládání počítače pro zrakově postižené občany pomocí digitální lupy.

Žadatelem je Obchodní akademie v Liberec. Projekt je spolufinancován ze SROP prostředky ve výši 501 322 Kč, které tvoří téměř 80% všech nákladů na projekt. Zbýlých 20% je zafinancováno z národních zdrojů. [47]

10) Multimediální centrum pro další vzdělávání

Gymnázium a Střední pedagogická škola v Liberci předložila projekt, jehož cílem je podpora celoživotního vzdělávání. Projekt zajistí vybavení multimediálního vzdělávacího střediska pro výuku z oblasti informační, ekonomické a jazykové. Vybavení učebny umožní jak prezenční, tak e-learningové vzdělávání a zpřístupní výuku pro občany ohrožené sociálním vyloučením.

Projekt je financován ze SROP a z prostředků státu, přičemž téměř 52% z celkové částky 3 193 560 Kč zajistí zdroje EU. [48]

11) Informační a komunikační technologie a jazykové vzdělávání

Cílem projektu je podpora využívání moderní techniky při výuce jazyků. Projekt připravila ZŠ Lidická v Hrádku nad Nisou ve spolupráci s partnerskou školou z polské Bogatyni.

S využitím interaktivní tabule chtějí realizovat vlastní programy zaměřené na výuku jazyků založené na výměně informací s partnerskou školou nebo uspořádat soutěže žáků v tvorbě jazykových prezentací a podpořit společnou tvorbu jazykových programů.

Projekt byl spolufinancován z programu INTERREG IIIA Česká republika – Polsko v rámci podprogramu Fond mikroprojektů v Euroregionu Nisa. Prostředky EU tvoří asi 75% nákladů na projekt, které jsou rozpočítány na 203 975 Kč. [49]

12) A. DVOŘÁK PRO MLADÉ INTERPRETY

Projekt financovaný ze 64% prostředky EU si klade za cíl rozvíjet hudební vzdělání mladých lidí. V rámci 4 dnů, kdy se koná „Interpretační hudební dílna“ mají děti možnost získat informace z oblasti hudby, naučit se hrát na hudební nástroje, procvičit jazykové znalosti s dětmi se sousedních zemí a připravit se na koncertní vystoupení.

Celkový rozpočet činí 226 500 Kč, finance od EU pochází z programu INTERREG IIIA Česká republika - Svobodný stát Sasko, podprogramu Prostředky Fondu malých projektů v euroregionu Nisa. [50]

13) Centrum denních služeb pro duševně nemocné

Projekt má za cíl vytvořit pro duševně nemocné občany nové centrum, ve kterém by se konaly vzdělávací či sociálně terapeutické programy, které mají pomoci duševně nemocným v uplatnění na trhu práce.

Žadatelem je občanské sdružení Fokus Liberec, na projekt bylo přispěno 800 000 Kč z fondu EU z SROP a 200 000 Kč z národních veřejných prostředků. [51]

14) Výchova ke zdravé výživě a zdravému životnímu stylu dětí a mládeže v Euroregionu Nisa

Cílem projektu, jehož žadatelem je obecně prospěšná společnost Venkovský prostor, je podpora přeshraniční (česko-německé) spolupráce v oblasti školního i mimoškolního vzdělávání mládeže o zdravé výživě. Podporuje zvyšování kvalifikace a jazykových znalostí, vytvoření přeshraniční sítě partnerů z oblasti školství. Výsledkem projektu budou příručky pro děti vhodné pro osvětu v oblasti zdravé výživy.

Celkové náklady byly vyčísleny na 13 979 202 Kč, z čehož 10 484 402 Kč tvoří příspěvek z fondu EU, z programu INTERREG IIIA Česká republika - Svobodný stát Sasko. [52]

15) Přeshraniční doplňkové vzdělávání manageru pro turismus v Euroregionu Nisa

Projekt Střední školy služeb a cestovního ruchu ve Varnsdorfu má za cíl podpořit přeshraniční spolupráci (mezi ČR, Německem a Polskem) ve vzdělávání pracovníků cestovního ruchu. Pracovníci budou proškoleni v oblasti jazykové gramotnosti, psychologii, zeměpisu nebo historii regionu.

Projekt je spolufinancován EU prostřednictvím programu INTERREG IIIA Česká republika - Svobodný stát Sasko, z něhož jsou čerpány prostředky ve výši 163 125 Kč, což tvoří přesně 75% celkových nákladů. [53]

Výše uvedených 15 programů již bylo realizováno nebo schváleno, z fondů EU pro období 2007 – 2013 např. byla 1. dubna vyhlášeno v rámci ROP NUTS II SV 5. kolo výzvy k předkládání žádostí o poskytnutí dotací na projekty, které se týkají podpory rozvoje spolupráce firem s institucemi poskytujícími středoškolské vzdělání či spolupráce firem s úřady práce a které zlepší podmínky uplatnění absolventů SŠ na trhu práce. [54]

V souvislosti s programovacím obdobím 2007 – 2013 byla prostřednictvím projektu Partnerství pro Liberecký kraj sestavena databáze záměrů, které by měly být financovány z fondů EU. Do databáze přispívaly svými projektovými záměry subjekty jak z veřejného, tak komerčního, ale i neziskového sektoru. Výsledkem je soupis plánovaných projektů, který je přístupný na internetových stránkách LK. [55]

Projekty jsou seřazeny podle rozvojových oblastí Strategie rozvoje Libereckého kraje pro období 2006 - 2020. Databáze obsahuje v současnosti asi 1900 projektových záměrů, z nichž jen asi 125 spadá do oblasti „Podpora celoživotního učení s důrazem na kvalitu života“ v rámci okruhu „Lidské zdroje“.

Ve většině případů se jedná o žádosti na podporu technického zázemí škol, jejich rekonstrukci či vybavení učeben. Jedním z žadatelů je i Technická univerzita Liberci. Velkou část nositelů tvoří obce - z nich některé patří do HS obcí tak, jak je vymezil LK (jedná se např. o obce Česká Lípa, Český Dub, Doksy, Dolní Řasnice, Dubá, Frýdlant, Hejnice, Jablonné v Podještědí, Jenišovice, Jindřichovice pod Smrkem, Kamenický Šenov, Krásný Les, Lomnice nad Popelkou, Martinice v Krkonoších, Mimoň, Osečná, Plavy, Poniklá, Roztoky u Jilemnice, Semily, Slaná, Stráž pod Dalekem, Světlá pod Ještědem, Višňová).

7. 2 Jiné evropské finanční zdroje

Ze tří zdrojů uvedených v kapitole 4. 2 využil zatím LK peněžní dotaci z Finančního mechanismu EHP/Norska a následující projekty.

1) Program e-learningu pro státní zaměstnance v resortu spravedlnosti

Projekt je prováděn celorepublikově, čili se dotkne i LK. Týká se podpory celoživotního vzdělávání zaměstnanců pomocí tvorby studijních programů a učebních materiálů, jež budou pracovníkům k dispozici. Realizátorem projektu je Ministerstvo spravedlnosti ČR, byl dotován prostředky ve výši 498 304 Euro.

2) Revitalizace školních hřišť a jejich vybavení na území Libereckého kraje

Projekt se týká oživení hřišť pěti dětských domovů a třinácti MŠ. Klade si za cíl zajistit vhodnou nabídku volného času a času stráveného ve škole.

Příjemcem projektu je LK, dotace z Finančního rámce EHP/Norska činí 307 525 Euro, což činí v přepočtu asi 7,7 mil. Kč.⁴ V rozpočtu LK za rok 2007 je uvedena částka za tento projekt 10 872 000 Kč.⁵

7. 3. Finanční zdroje rozpočtu ČR

1) Financování školství v krajích ze SR

Co se týká financování školství přímo ze SR ČR, stát přispívá finančními prostředky obcím na provozování školských zařízení. V roce 2006 činil příspěvek na školství pro LK celkem 67 222 000 Kč, v roce 2007 o něco méně – 66 941 000 Kč. Pro rok 2008 jsou účelové dotace naplánovány o 0,84% vyšší oproti roku 2007, na 67 504 000 Kč.

V tabulkách 23 a 24 vidíme rozpis dotací dle okresů. Oproti r. 2006 (tabulka 23) dostaly v r. 2007 (tabulka 24) okresy Liberecko a Semilsko o něco vyšší dotace, ale protože celkový objem finančních prostředků byl menší, musel se rozdíl projevit ve snížení částek u Jablonecka a Českolipska.

⁴ Ministerstvo financí ČR: Schválené projekty [online]. [cit. 19. 4. 2008]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/fm_norska_schvprojekty.html>

⁵ LIBERECKÝ KRAJ. *Rozpočet 2007*. Liberec, 2008. Dostupné z: <<http://www.kraj-lbc.cz/index.php?page=445>>

Tab. 23 – Výše účelových dotací ze SR v LK za rok 2006

Liberecký kraj	Příspěvek na školství
Liberecko celkem	24 462 000
města celkem	21 603 300
obce celkem	2 858 700
Jablonecko celkem	12 992 500
města celkem	10 731 800
obce celkem	2 260 700
Ceskolipsko celkem	17 657 900
města celkem	15 655 900
obce celkem	2 002 000
Semilsko celkem	12 109 600
města celkem	8 920 700
obce celkem	3 188 900
Liberecký kraj celkem	67 222 000

Zdroj: vlastní zpracování, data: LIBERECKÝ KRAJ. *Rozpočet 2006*. Liberec, 2007. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/index.php?page=445>

Tab. 24 – Výše účelových dotací ze SR pro LK za rok 2007

Liberecký kraj	Příspěvek na školství
Liberecko celkem	25 005 512,00
města celkem	22 129 352,00
obce celkem	2 876 160,00
Jablonecko celkem	12 871 488,00
města celkem	10 850 112,00
obce celkem	2 021 376,00
Českolipskoko celkem	16 918 272,00
města celkem	14 848 512,00
obce celkem	2 069 760,00
Semilsko celkem	12 145 728,00
města celkem	8 949 696,00
obce celkem	3 196 032,00
Liberecký kraj celkem	66 941 000,00

Zdroj: vlastní zpracování, data: LIBERECKÝ KRAJ. *Rozpočet 2007*. Liberec, 2008. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/index.php?page=445>

2) Financování školství ze SR prostřednictvím MŠMT

Dle rozhodnutí a pokynů MŠMT odbor školství Krajského úřadu LK přiděluje dotace školám, předškolním a školským zařízením na zákonem vymezené okruhy výdajů, jak vyplývá ze zákona č. 561/ 2004 sb. (Školský zákon).

V tab. 25 jsou uvedeny částky dotací na školská zařízení provozovaná krajem dle jednotlivých pověřených obcí. Celková výše činila asi 1,96 mld. Kč. V tom je ovšem započítána výše dotací na programy Program sociální prevence a prevence kriminality a Protidrogová prevence, na které získaly školy finanční prostředky prostřednictvím rozpočtu obcí. V celkové výši dotace jsou také zahrnuty finanční prostředky vynaložené na projekty financované v rámci OP RLZ (OP ze Strukturálních fondů v období 2004 – 2006), které činily 1 148 232 Kč – ovšem i tato položka v sobě obsahuje krytí ze SR, a to z 25%.

Tab. 25 – Přehled dotací přidělených MŠMT na školská zařízení provozovaná Libereckým krajem k 31. 12. 2007

Pověřené obce	celkem investiční dotace (Kč)	celkem neinvestiční dotace (Kč)	celkem (Kč)
PO III - Liberec	0,00	583144676,50	583144676,50
PO III - Frýdlant v Č.	0,00	132756427,00	132756427,00
PO III - Jablonec n.N.	94396,00	203093382,00	203187778,00
PO III - Tanvald	0,00	92612888,00	92612888,00
PO III - Železný Brod	0,00	48508744,00	48508744,00
PO III - Česká Lípa	0,00	376543578,00	376543578,00
PO III - Nový Bor	0,00	116990765,00	116990765,00
PO III - Semily	0,00	137476312,50	137476312,50
PO III - Jilemnice	0,00	118929702,00	118929702,00
PO III - Turnov	0,00	150073094,00	150073094,00
CELKEM	94396,00	1960129569,00	1960223965,00

Zdroj: vlastní zpracování, data: LIBERECKÝ KRAJ. *Informace o poukázaných finančních prostředcích podle účelovosti v roce 2007 - účetní stav k 31. 12. 2007*. Liberec, 2008. Dostupné z: <<http://www.kraj-lbc.cz/index.php?page=3291>>

Dotace přidělené MŠMT na školská zařízení provozovaná obcemi dosáhly k 12. 12. 2007 výše 1 143 802 671 Kč, z čehož 5 455 913 Kč činily prostředky vynaložené v rámci OP RLZ.⁶

MŠMT vyhlašuje v rámci Školského zákona, § 171, odst. 2 „rozvojové programy ve vzdělávání a programy zjišťování výsledků vzdělávání, včetně podmínek a kritérií pro jejich financování ze státního rozpočtu.“⁷

⁶ LIBERECKÝ KRAJ. *Informace o poukázaných finančních prostředcích podle účelovosti v roce 2007 - účetní stav k 12. 12. 2007*. Liberec, 2008. Dostupné z: <<http://www.kraj-lbc.cz/index.php?page=3291>>

⁷ školský zákon § 171 [online]. [cit. 19. 4. 2008]. Dostupné z: <<http://zakony-online.cz/?q122=171&s122=Hledat+%C2%A7+%281-192%29>>

Příklady rozvojových programů:

a) Rozvojový program Hustota

Program se snaží řešit dopady meziročního snižování žáků ve školských zařízeních a s ním spojené nucené snižování počtu zaměstnanců. Cílem je vyrovnat rozdíly mezi výší přidělených finančních prostředků školským zařízením, která odpovídá normám daným počtem žáků, jež pak určují zdroje určené na platy a výdaje na zákonné odvody krajského a obecného školství. Na tento projekt bylo v roce 2007 vynaloženo pro LK 16,4 mil. Kč.⁸ Pro rok 2008 bylo ze státního rozpočtu určeno pro tento program v LK o 400 000 Kč méně, tedy 16 mil. Kč.

b) Rozvojový program Specifika

Program se zaměřuje na podporu řešení problémů specifických pro regionální školství jednotlivých krajích. Jedná se zejména o nerovnováhu v koncentraci některých druhů škol, jež vyžadují vyšší přímé vzdělávací výdaje nebo na specifika speciálního školství. Opět je zde snaha vyrovnat nedostatky, které jsou dány normami, jež nepočítají s abnormalitami v jednotlivých regionech.

Na tento projekt bylo ze státního rozpočtu v roce 2007 vynaloženo 6 478 000 Kč, pro rok 2008 jsou určeny finanční prostředky ve výši 5 410 000 Kč. [56]

Výše uvedené vybrané projekty posloužily jako příklady toho, že LK a subjekty v něm využívají prostředky z dostupných zdrojů pro financování rozvoje lidských zdrojů. Některé z těchto projektů podpoří vzdělanost v hospodářsky slabých oblastech, např. projekt spolupráce české a německé školy v hrádku nad Nisou. Jiné napomáhají občanům, kterým hrozí sociální vyloučení, čímž působí preventivně proti hospodářské slabosti některých skupin, jež by mohly tlumit rozvoj regionu.

V době psaní diplomové práce ještě nebyl otevřen OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, proto nemohly být uskutečněny projekty v rámci tohoto programu. Subjekty v LK by se měly snažit využít z tohoto programu co nejvíce finančních prostředků, aby byl v LK v co největší možné míře podporován rozvoj lidských zdrojů v oblasti vzdělanosti.

⁸ Vyhodnocení podrobných rozpočtů neinvestičních výdajů státního rozpočtu pro krajské a obecní školství za rok 2006 [online]. [cit. 19. 4. 2008]. Dostupné z: <<http://www.msmt.cz/ekonomika-skolstvi/vyhodnoceni-podrobnych-rozpocetu-neinvesticnich-vydaju-statniho-rozpocetu-pro-krajske-a-obecni-skolstvi-za-rok-2006-zpracovanych-krajskymi-urady>>

8. Závěrečné zhodnocení

Mým prvním úkolem v praktické části byla analýza vymezení hospodářsky slabých oblastí. Liberecký kraj své hospodářsky slabé oblasti vymezuje na základě mnoha kritérií, které obsahují i hledisko vzdělanosti. Hospodářsky slabé regiony vymezují všechny kraje kromě Prahy, jejich přístup je však značně odlišný. Z porovnání, ve kterém jsem se zaměřila na faktor vzdělání, vyplynulo, že ohled na vzdělanost či přístup ke vzdělání berou pouze tři kraje včetně Libereckého. Vzdělanost obyvatel má však nepřímý vztah k ukazatelům, které jednotlivé kraje hojně používaly, a to např. míra nezaměstnanosti nebo daňová výtěžnost. Protože kvalita lidských zdrojů vzhledem ke vzdělání je velmi důležitým ukazatelem charakterizujícím hospodářskou slabost obce, doporučila bych regionům, které neberou kritérium vzdělání jako stěžejní, přehodnotit a upravit metodiku vymezování. Bylo by vhodné, kdyby do svých kritérií zařadily faktory občanské vybavenosti ve smyslu přístupu ke vzdělávacím zařízením nebo hodnocení vzdělanosti obyvatel. Tyto dva faktory spolu úzce souvisí, protože čím více školských zařízení (zvláště vyššího stupně) v obcích jsou, tím příznivější bude vzdělanostní struktura obyvatel.

Nosnou částí mé práce byla statistická analýza kvality lidských zdrojů z hlediska vzdělanosti v hospodářsky slabých oblastech Libereckého kraje. K dispozici jsem měla údaje od Českého statistického úřadu pro Liberecký kraj. Hodnotila jsem dvě hlediska, a to přístup ke vzdělávacím zařízením, jaký jednotlivé obce a jejich obyvatelé mají, a jakou mají obyvatelé hospodářsky slabých obcí strukturu vzdělanosti. Abych mohla jednotlivé obce mezi sebou porovnávat, hledala jsem společný ukazatel, podle kterého bych obce zařadila do přibližně stejných skupin a ty mezi sebou porovnála. Prvním ukazatelem je počet obyvatel – u hlediska přístupu ke vzdělání počet všech obyvatel v obci, u hlediska vzdělanostní struktury je tím ukazatelem počet obyvatel nad 15 let.

Při prvním porovnání jsem obce setřídila do devíti skupin dle počtu obyvatel v obci. Z rozboru vyplynulo, že téměř všechny obce mají přístup k základnímu vzdělání. Pro vzdělávací zařízení vyššího stupně platí, že čím větší počet obyvatel obec má, tím lepší má přístup ke vzdělávacím zařízením. Ke gymnáziím měla přístup pouze jedna skupina. Výsledky porovnání však mohly být zkresleny subjektivním rozdělením skupin dle počtu obyvatel – při jiném rozdělení by hodnoty mohly být rovnoměrnější.

Při druhém porovnání jsem setřídila obce do 8 skupin dle obyvatel starších 15 let. Metodiku rozdělení do skupin jsem oproti prvnímu porovnání pozměnila, vysvětlení bylo popsáno na začátku příslušné kapitoly. Z tohoto srovnávání vyplynulo, že příliš nezáleží na počtu obyvatel v obci. Struktura vzdělanosti se v zásadě výrazně neměnila, nejvíce obyvatel dosáhlo pouze středoškolského vzdělání bez maturity.

Ukazatelem společným pro další dílčí analýzu bylo geografické uspořádání obcí dle dělení HSO, jak je vymezil kraj. V části zkoumající přístup ke vzdělávacím institucím se prokázaly

být rozdíly mezi jednotlivými hospodářsky slabými oblastmi. Nejlépe, co se týká vzdělávacích zařízení v absolutním počtu, na tom bylo Semilsko. Ve dvou oblastech (Jižní Jilemnicko a Mimoňsko) nemají obyvatelé přístup k žádnému zařízení poskytujícím střední odborné vzdělání – proto bych doporučila do těchto oblastí alokovat finanční prostředky k podpoře založení středních škol poskytujících alespoň vyučení či vzdělání bez maturity. Na Mimoňsku je alespoň gymnázium, které ovšem chybí v Jižním Jilemnicku. Do této oblasti by měly směřovat prostředky k založení středoškolského zařízení.

V poslední části analýzy jsem věnovala pozornost porovnání vzdělanostní struktury jednotlivých hospodářsky slabých obcí. Oblasti na tom byly velmi podobně - opět se prokázalo, že největší podíl zaujímají obyvatelé se středoškolským vzděláním bez maturity. V porovnání s hodnotami Libereckého kraje a hodnotami obcí nevymezených jako hospodářsky slabé měly hospodářsky slabé obce horší vzdělanostní strukturu, což se projevilo ve vyšším počtu obyvatel se základním a neúplným středoškolským vzděláním a naopak nižším počtu úplně středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných. Z toho jasně vyplývá potřeba věnovat vzdělanosti obyvatel velkou pozornost - nejen jako faktoru k určení hospodářské slabosti obce, ale také je na místě nutnost podporovat vzdělanost jako klíčový faktor k hospodářskému rozvoji kraje.

Provedla jsem tedy statistickou analýzu z celkem čtyř pohledů, každý jsem doplnila tabulkami a grafy. Z rozboru vyplynula jasná potřeba podpory vzdělávání v hospodářsky slabých oblastech – hospodářsky slabé obce mají přístup většinou jen ke vzdělávacím zařízením poskytujícím základní vzdělání. Z rozboru struktury vzdělanosti vyplývá, že je nutné podporovat vyšší vzdělávání obyvatel a podporovat zakládání vzdělávací institucí poskytujících alespoň středoškolské vzdělávání a učení jazyků. Hledisko vzdělání je potřeba brát v úvahu při hodnocení obce. Pro rozvoj regionu je nutná podpora vzdělanosti jako faktoru zvyšujícímu zaměstnatelnost, podnikání a přitažlivost obce pro potenciální nové obyvatele.

V závěrečné části práce jsou uvedeny projekty, které byly nebo jsou realizovány, popř. schváleny v oblasti rozvoje lidských zdrojů v Libereckém kraji. Většinou se týkají mimoškolního vzdělávání a volnočasového vzdělávání. Realizace těchto projektů byla uskutečněna např. díky prostředkům z programů EU ze strukturálních fondů programovacího období 2004 – 2006. Realizované projekty zvýší vzdělanost obyvatel například v oblasti environmentální výchovy, životního stylu, sexuální výchovy, uměleckého cítění, ale také v oblasti jazykové gramotnosti. Liberecký kraj využívá svých možností, které má díky členství ČR v EU a dle informací, které umísťuje na svoje internetové stránky, se snaží, aby prostředky z fondů EU čerpal v co nejvyšší možné výši a povzbuzuje k tomu i ostatní subjekty. Tento trend by měl pokračovat i v dalších letech, aby bylo dosaženo zvýšení kvality lidských zdrojů v kraji a tím bylo splněno cíle, který si klade regionální politika, a to snižovat rozdíly v rozvoji regionů.

9. Závěr

Diplomová práce se zabývá tématem „Podpora rozvoje vybraného regionu se zaměřením na lidské zdroje“. Vybraným regionem je pro mou práci Liberecký kraj. Analýzu regionálních problémů v oblasti lidských zdrojů jsem zaměřila především na srovnání obcí kraje z pohledu vzdělanostní struktury a nabízených možností vzdělávání v obcích.

Teoretická část nejprve seznamuje s informacemi o regionální politice EU a ČR. První kapitola rozebírá cíle a principy regionální politiky Evropské unie. Regionální politice je v Evropské unii věnována velká pozornost a její struktura je dobře propracovaná. Nástroji pro její uplatnění jsou především strukturální fondy, které poskytují finanční prostředky v rámci definovaných operačních programů. Oblasti vzdělávání se přímo týkají dva operační programy - OP Lidské zdroje a zaměstnanost podporuje zaměstnatelnost a OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost se soustředí na celoživotní vzdělávání. Do vzdělání mohou plynout finanční prostředky i z regionálních OP nebo OP Přeshraniční spolupráce a dalších.

Další kapitola je věnována regionální politice České republiky, analyzovala její principy a faktory ve vztahu k problematice rozvoje lidských zdrojů. V závěru kapitoly jsou zmíněny i regiony vyžadující státní podporu, protože tato problematika souvisí s hospodářsky slabými oblastmi, jejichž tematika tvoří podstatný díl praktické části.

Poslední kapitola teoretické části se zabývá některými možnostmi financování rozvoje regionu, a to jak ze zdrojů zahraničních, tak domácích. Ze zahraničí je nejvýznamnějším zdrojem peněžních prostředků Evropská unie, a to nejen prostřednictvím strukturálních fondů. Dalšími možnými zdroji financování z EU jsou tzv. komunitární programy. Vzhledem k zaměření diplomové práce jsou zmíněny pouze ty komunitární programy, jež nabízejí podporu v oblasti vzdělávání. Kromě finančních zdrojů EU jsou k dispozici zdroje vyplývající ze spolupráce s jednotlivými státy. Do oblasti podpory vzdělání putují i prostředky ze státního rozpočtu, s těmi seznamuje poslední kapitola práce.

Praktická část řeší problematiku hospodářsky slabých oblastí Libereckého kraje ve vztahu s charakteristikou HSO ostatních krajů, podrobněji s krajem Jihočeským. Z porovnání zaměřeného na faktor vzdělanosti, vyplývá, že většina krajů nebere v úvahu faktor přístupu ke vzdělávání nebo faktor vzdělanosti. Protože kvalita lidských zdrojů vzhledem ke vzdělání je velmi důležitým ukazatelem, bylo by vhodné, kdyby kraje mohly svou metodiku vymezování přehodnotit a upravit.

Praktická část práce analyzuje především vzdělanostní úroveň lidských zdrojů v hospodářsky slabých oblastech Libereckého kraje. Výsledky analýzy prokázaly důležitost podpory kvality lidských zdrojů jako klíčového faktoru k rozvoji regionu. Z porovnání výsledků analýzy struktury

vzdělanosti s hodnotami celého kraje, které jsou podobné celorepublikovým hodnotám vyplývá, že vzdělanost obyvatelstva je důležitým faktorem, který by měl být podporován na úrovni celého regionu, potažmo na úrovni celého státu s přihlédnutím k regionálním specifikům.

Poslední kapitola praktické části analyzuje absorpci finančních prostředků na projekty týkající se rozvoje lidských zdrojů z hlediska vzdělání, kterých bylo v Libereckém kraji dosaženo nebo které jsou realizovány. Tyto projekty budou nyní ještě rozšířeny o další financované z operačních programů současného období.

Z analýzy úrovně lidských zdrojů v Libereckém kraji je zřejmé, že tento faktor je problémovým v hospodářsky slabých oblastech. Z porovnání metodiky řešení regionálních disparit v celé ČR však vyplynulo, že řada krajů tento faktor nepovažuje za významný z hlediska regionálních rozdílů. Zároveň z analýzy vyplynul i fakt, že absentuje kvalitní koncepce k řešení problematiky regionálních disparit, která by skutečně postihovala problémy vybraných regionů. Přitom právě kvalita lidských zdrojů vliv i na další faktory ovlivňující rozvoj regionu, jako je nezaměstnanost či daňová výtěžnost, jak bylo zdůvodněno v praktické části.

Seznam literatury

König, P., Lacina, L., a kol.. *Rozpočet a politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004. ISBN 80-7179-846-0

Svoboda, P. *Úvod do evropského práva*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-857-6

Hakenberg, W. *Základy evropského práva*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-924-6

Hučka, M. *Strukturální politika a její regionalizace: V kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. 1. vyd. Ostrava: Repronis, 2001. ISBN 80-86122-90-5

Pelkmans, J. *European Integration*. 2nd Edition. Harlow: Paerson Education Ltd., 2001. ISBN 058240486X

[¹] Regionální politika EU [online]. [cit. 11. 12. 2007]. Dostupné z <<http://www.strukturalni-fondy.cz/regionalni-politika>>

[²] Regionální politika EU [online]. [cit. 18. 12. 2007]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/analyza/regionalni-politika-eu>>

[³] Fondy Evropské unie [online]. [cit. 12. 12. 2007]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/>>

[⁴] Programy 2007 – 2013 – fondy Evropské unie [online]. [cit. 18. 12. 2008]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/operacni-programy-2007-2013>>

[⁵] OPPI – BusinessInfo [online]. [cit. 10. 1. 2008]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/oppi/1001605/>>

[⁶] OP Podnikání a inovace – Fondy Evropské unie [online]. [cit. 10. 1. 2008]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/oppi>>

[⁷] OP Životní prostředí – Fondy Evropské unie [online]. [cit. 10. 1. 2008]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/opzp>>

[⁸] OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost – BusinessInfo [online]. [cit. 10. 1. 2008]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/zdroje-financovani-z-eu-2007-2013/op-vzdelavani-pro-konkurenceschopnost/1001573/42436/>>

^[9] OP Výzkum a vývoj pro inovace – Fondy Evropské unie [online]. [cit. 10. 1. 2008]. Dostupné z: [<http://www.strukturalni-fondy.cz/vavpi>](http://www.strukturalni-fondy.cz/vavpi)

^[10] OP Doprava – Fondy Evropské unie [online]. [cit. 10. 1. 2008]. Dostupné z: [<http://www.strukturalni-fondy.cz/op-doprava>](http://www.strukturalni-fondy.cz/op-doprava)

^[11] OP Lidské zdroje a zaměstnanost – Fondy Evropské unie [online]. [cit. 12. 1. 2008]. Dostupné z: [<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/op-lzz/1001610/>](http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/op-lzz/1001610/>)

^[12] OP Technická pomoc – Fondy Evropské unie [online]. [cit. 12. 1. 2008]. Dostupné z: [<http://www.strukturalni-fondy.cz/op-tp>](http://www.strukturalni-fondy.cz/op-tp)

^[13] IOP – BusinessInfo [online]. [cit. 12. 1. 2008]. Dostupné z: [<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/iop/1001607/>](http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/iop/1001607/>)

^[14] Regionální operační programy – BusinessInfo [online]. [cit. 12. 1. 2008]. Dostupné z: [<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/rop/1001614/>](http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/rop/1001614/>)

^[15] OP Praha Konkurenceschopnost – Fondy Evropské unie [online]. [cit. 12. 1. 2008]. Dostupné z: [<http://www.strukturalni-fondy.cz/opkonkurenceschopnost>](http://www.strukturalni-fondy.cz/opkonkurenceschopnost)

^[16] OP Praha Adaptabilita – Fondy Evropské unie [online]. [cit. 12. 1. 2008]. Dostupné z: [<http://www.strukturalni-fondy.cz/opadaptabilita>](http://www.strukturalni-fondy.cz/opadaptabilita)

^[17] Přeshraniční spolupráce – BusinessInfo [online]. [cit. 13. 1. 2008]. Dostupné z: [<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/preshranicni-spoluprace/1001636/>](http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/preshranicni-spoluprace/1001636/>)

^[18] OP Mezuregionální spolupráce – Fondy Evropské unie [online]. [cit. 13. 1. 2008]. Dostupné z: [<http://www.strukturalni-fondy.cz/spoluprace-meziregionalni>](http://www.strukturalni-fondy.cz/spoluprace-meziregionalni)

^[19] OP Nadnárodní spolupráce – Fondy Evropské unie [online]. [cit. 13. 1. 2008]. Dostupné z: [<http://www.strukturalni-fondy.cz/spoluprace-meziregionalni>](http://www.strukturalni-fondy.cz/spoluprace-meziregionalni)

^[20] ESPON 2013 – Fondy Evropské unie [online]. [cit. 13. 1. 2008]. Dostupné z: [<http://www.strukturalni-fondy.cz/espon-ii>](http://www.strukturalni-fondy.cz/espon-ii)

^[21] INTERACT II – Fondy Evropské unie [online]. [cit. 13. 1. 2008]. Dostupné z: [<http://www.strukturalni-fondy.cz/interact-ii>](http://www.strukturalni-fondy.cz/interact-ii)

[22] Regionální politika, Ministerstvo pro místní rozvoj [online]. [cit. 10. 11. 2007]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/regionalni-politika>

[23] Zásady regionální politiky ČR – BusinessInfo [online]. [cit. 11. 11. 2007]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/rozvoj-regionu/zasady-regionalni-politiky-cr/1001179/46053/>

[24] český statistický úřad – Liberec [online]. [cit. 29. 1. 2008]. Dostupné z: <http://www.liberec.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/030701>

[25] Ministerstvo financí ČR – Přehled komunitárních programů v období 2007 – 2013 [online]. [cit. 15. 4. 2008]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_komunitarni_programy_28682.html

[26] Evropské programy – Programovací období 2007 – 2013 – Komunitární programy [online]. [cit. 15. 4. 2008]. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/index.php?page=3719>

[27] Národní agentura pro evropské vzdělávací programy NAEP [online]. [cit. 15. 4. 2008]. Dostupné z: <http://www.naep.cz/>

[28] Program mládež v akci [online]. [cit. 15. 4. 2008]. Dostupné z: <http://www.mladezvakci.cz/>

[29] 7RP [online]. [cit. 15. 4. 2008]. Dostupné z: <http://www.fp7.cz/>

[30] Ministerstvo financí ČR: Aktuální bilaterální programy [online]. [cit. 15. 4. 2008]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/bilater_pom_akt.html

[31] Norwegian Financial Mechanism [online]. [cit. 15. 4. 2008]. Dostupné z: <http://www.eeagrants.org>

[32] Ministerstvo financí ČR: Finanční pomoc Švýcarska [online]. [cit. 15. 4. 2008]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_fin_pomoc_svycatska_zakl_info.html

[33] International Visegrad Fund [online]. [cit. 15. 4. 2008]. Dostupné z: http://www.visegradfund.org/about_us.html

[34] Mezinárodní visegrádský program – MŠMT ČR [online]. [cit. 15. 4. 2008]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/mezinarodni-visegradsky-fond-mvf>

[35] Podpora regionálního rozvoje v roce 2008, Ministerstvo pro místní rozvoj [online]. [cit. 16. 4. 2008]. Dostupné z: <<http://www.mmr.cz/podpora-regionalniho-rozvoje-v-roce-2008>>

[36] Ekonomika školství – MŠMT ČR [online]. [cit. 16. 4. 2008]. Dostupné z: <<http://www.msmt.cz/ekonomika-skolstvi>>

[37] KRAJSKÝ ÚŘAD LIBERECKÉHO KRAJE, ODBOR HOSPODÁŘSKÉHO A REGIONÁLNÍHO ROZVOJE, ODDĚLENÍ ROZVOJOVÝCH KONCEPCÍ. *Metodika vymezení hospodářsky slabých oblastí Libereckého kraje*. Liberec, 2007. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/public/orlk/metodika_vymezeni_hso_22c8dd2e54.pdf>

[38] JIHOČESKÝ KRAJ. *Hospodářsky slabé regiony – vymezení*. Dostupné z: <<http://www.kraj-jihocesky.eu>>

[39] Sexuální výchova [online]. [cit. 16. 4. 2008]. Dostupné z: <www.semisex.cz>

[40] VSTUP [online]. [cit. 16. 4. 2008]. Dostupné z: <<http://www.kraj-lbc.cz/index.php?page=2644>>

[41] Příprava vzdělávacích programů pro vyšší odborné školy Libereckého kraje [online]. [cit. 16. 4. 2008]. Dostupné z: <<http://www.kraj-lbc.cz/index.php?page=2652>>

[42] Studijní program pro školní metodiky prevence [online]. [cit. 16. 4. 2008]. Dostupné z: <<http://www.kraj-lbc.cz/index.php?page=3097>>

[43] RISA [online]. [cit. 16. 4. 2008]. Dostupné z: <<http://www.kraj-lbc.cz/index.php?page=2634>>

[44] Rozvoj kapacit dalšího profesního vzdělávání [online]. [cit. 16. 4. 2008]. Dostupné z: <<http://www.kraj-lbc.cz/index.php?page=2291>>

[45] SWALLOW school – Výuka angličtiny [online]. [cit. 17. 4. 2008]. Dostupné z: <<http://www.swallow.cz/teet.php?s=teet-info>>

[46] Asistenční centrum a. s. [online]. [cit. 17. 4. 2008]. Dostupné z: <<http://www.asistencnicentrum.cz/kontakty/liberec/>>

[47] RISY – Pomozme slabším [online]. [cit. 17. 4. 2008]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/index.php?pid=510&id_p=14699&kraj=-1&language=cz>

[48] RISKY - Multimediální centrum pro další vzdělávání [online]. [cit. 17. 4. 2008]. Dostupné z: http://www.risky.cz/index.php?pid=510&id_p=14526&kraj=-1&language=cz

[49] RISKY - Informační a komunikační technologie a jazykové vzdělávání [online]. [cit. 17. 4. 2008]. Dostupné z: http://www.risky.cz/index.php?pid=510&id_p=24974&kraj=-1&language=cz

[50] RISKY - A. DVOŘÁK PRO MLADÉ INTERPRETY [online]. [cit. 17. 4. 2008]. Dostupné z: http://www.risky.cz/index.php?pid=510&id_p=24760&kraj=-1&language=cz

[51] RISKY - Centrum denních služeb pro duševně nemocné [online]. [cit. 17. 4. 2008]. Dostupné z: http://www.risky.cz/index.php?pid=510&id_p=24822&kraj=-1&language=cz

[52] RISKY - Výchova ke zdravé výživě a zdravému životnímu stylu dětí a mládeže [online]. [cit. 17. 4. 2008]. Dostupné z: http://www.risky.cz/index.php?pid=510&id_p=9479&kraj=-1&language=cz

[53] RISKY - Přeshraniční doplňkové vzdělávání manageru pro turismus [online]. [cit. 17. 4. 2008]. Dostupné z: http://www.risky.cz/index.php?pid=510&id_p=22484&kraj=-1&language=cz

[54] RISKY - ROP NUTS II SEVEROVÝCHOD [online]. [cit. 17. 4. 2008]. Dostupné z: http://www.risky.cz/index.php?pid=504&id_p=617&kraj=&language=CZ

[55] Databáze projektů z území Libereckého kraje [online]. [cit. 16. 4. 2008]. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/index.php?page=3142>

[56] *Vyhlášení pokračování rozvojových programů MŠMT na rok 2008*. Dostupné z: http://www.trutnov.cz/article.asp?article_id=4663

Český statistický úřad [online], dostupné z www.czso.cz

Data ČSÚ poskytnuté KPE pro analýzu HSO

Regional policy [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.htm

Seznam příloh

Příloha 1 – Grafické zobrazení porovnání přístupu obcí ke školským zařízením

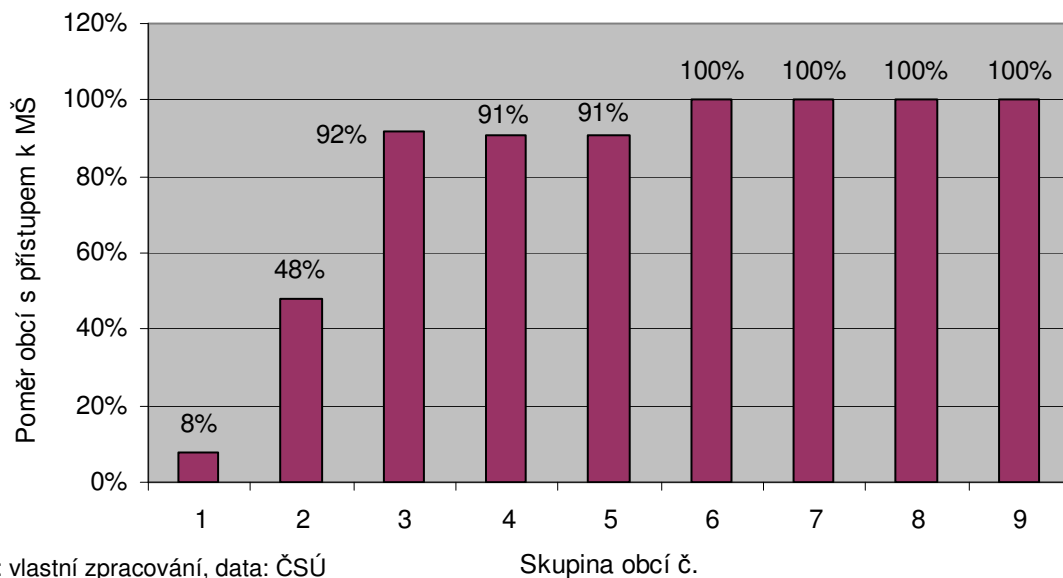
Příloha 2 – Grafické zobrazení struktury vzdělanosti skupin obcí rozdělených dle obyvatel 15+

Příloha 3 – Grafické zobrazení porovnání hospodářsky slabých oblastí v přístupu ke školským zařízením

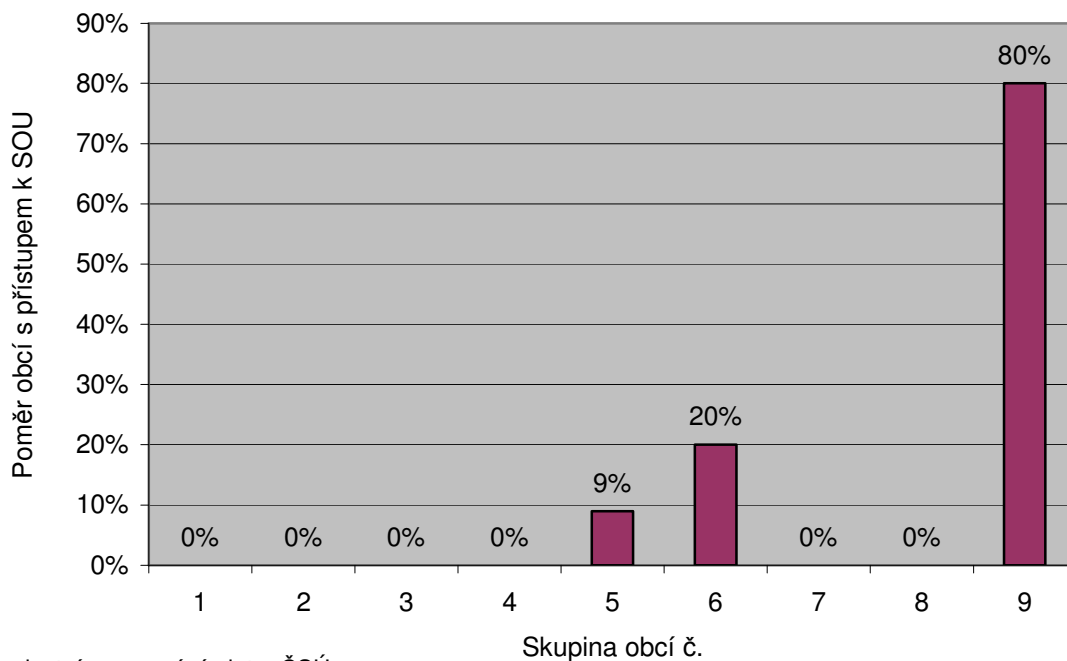
Příloha 4 – Grafické zobrazení skupin obcí dělených dle HSO

Příloha 1 – Grafické zobrazení porovnání přístupu obcí ke školským zařízením obcí rozdělených do skupin dle počtu obyvatel

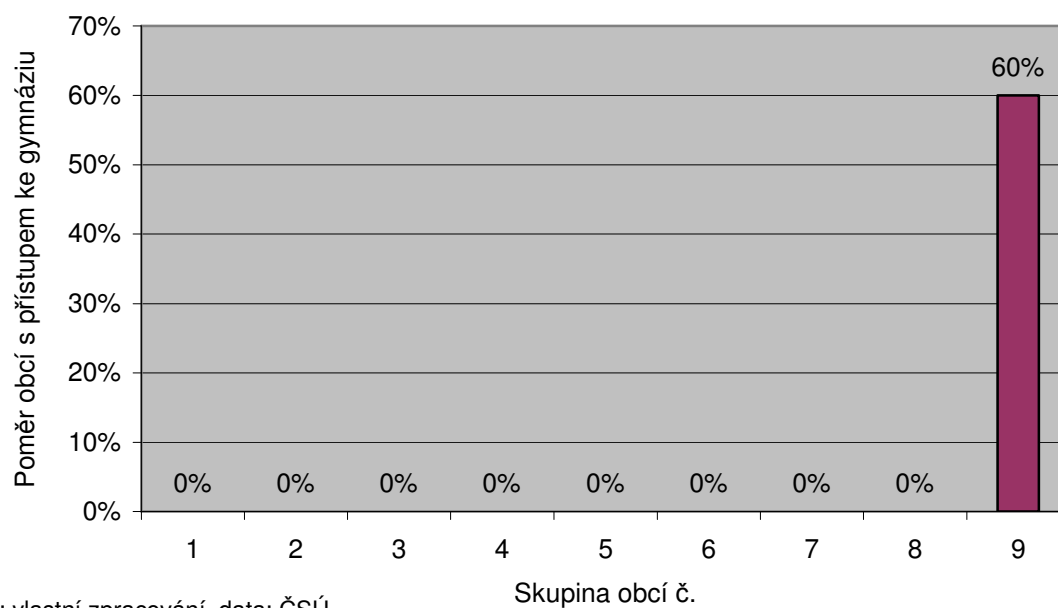
Přístup skupin obcí k mateřským školám

Přístup skupin obcí ke středním odborným učilištím

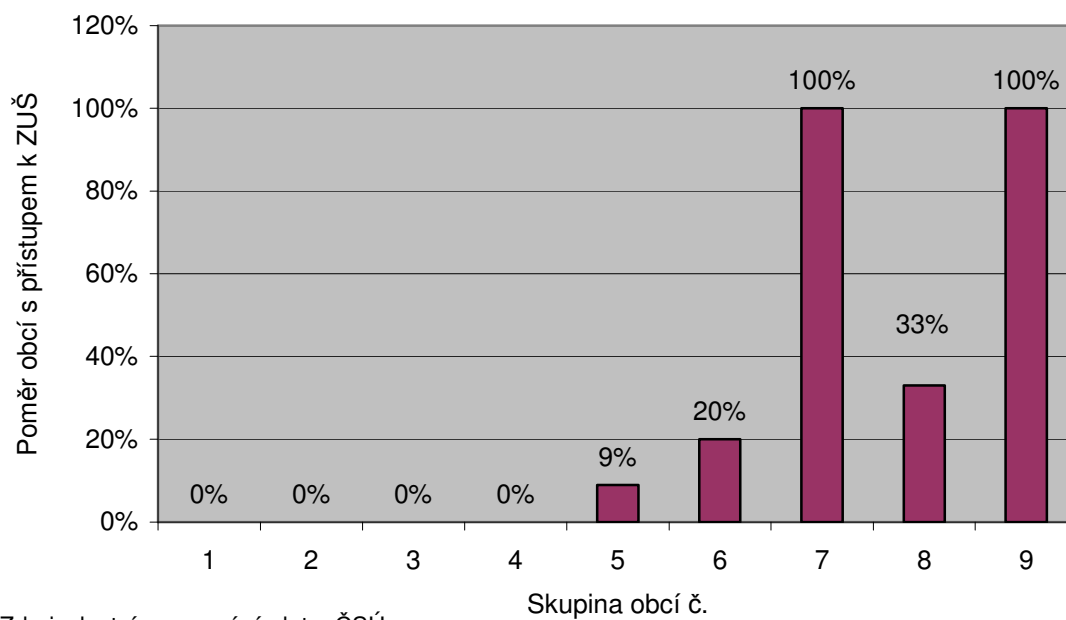

Přístup skupin obcí ke gymnáziím

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

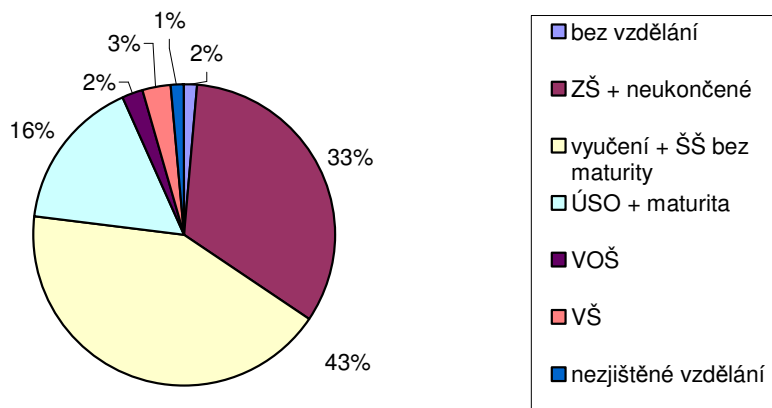
Přístup skupin obcí k uměleckým školám

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

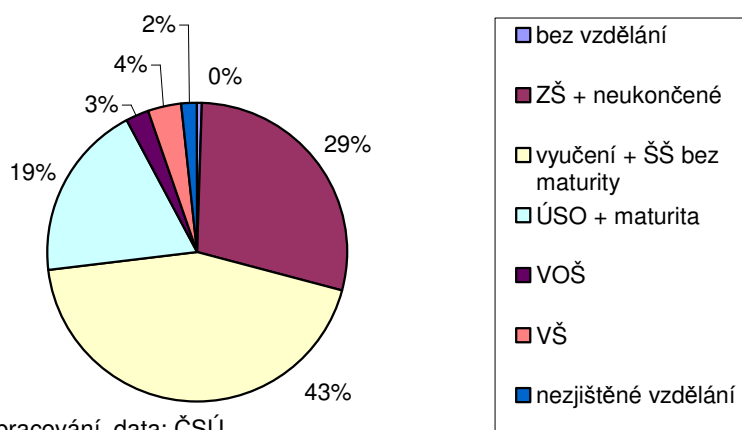
Příloha 2 – Grafické zobrazení struktury vzdělanosti skupin obcí rozdělených dle obyvatel 15+

Struktura vzdělanosti obyvatelstva nad 15 let obcí od 200 do 400 obyvatel

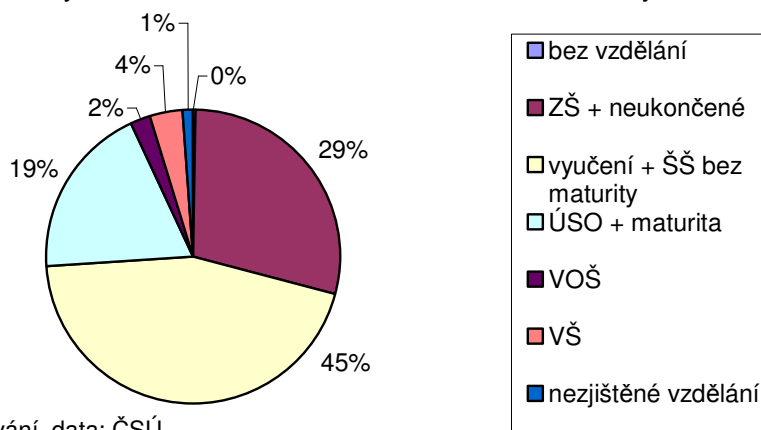
Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Struktura vzdělanosti obyvatel nad 15 let obcí s 800 až 1400 obyvateli

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

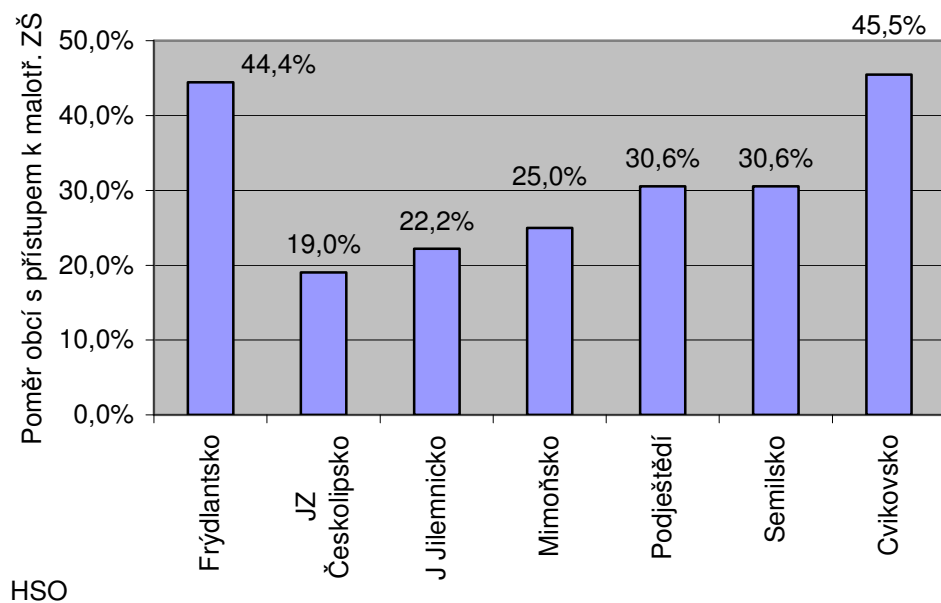
Struktura vzdělanosti obyvatelstva staršího 15 let obcí s 2200 až 3999 obyvateli

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

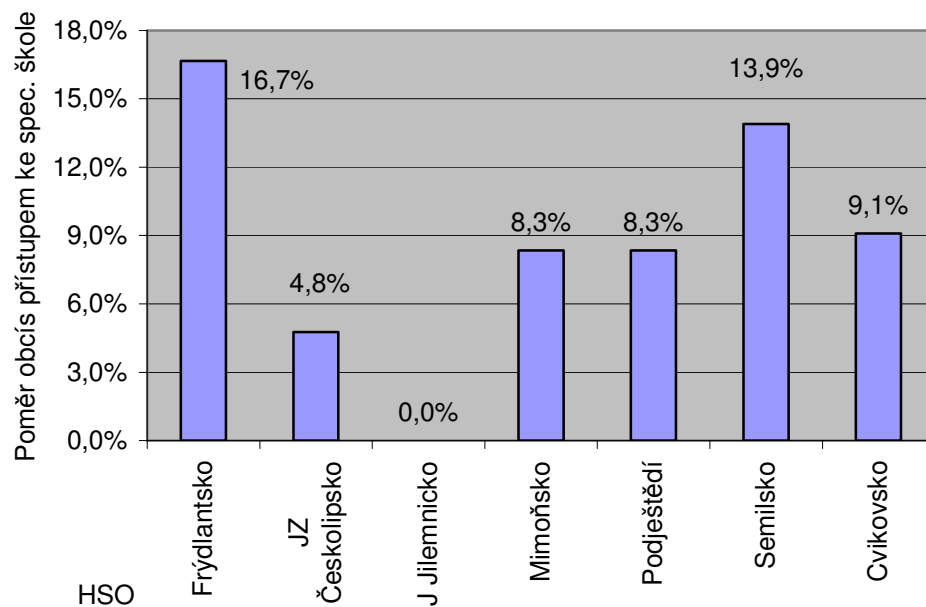
Příloha 3 – Grafické zobrazení porovnání hospodářsky slabých oblastí v přístupu ke školským zařízením

Porovnání přístupu obcí HSO k malotřídním ZŠ

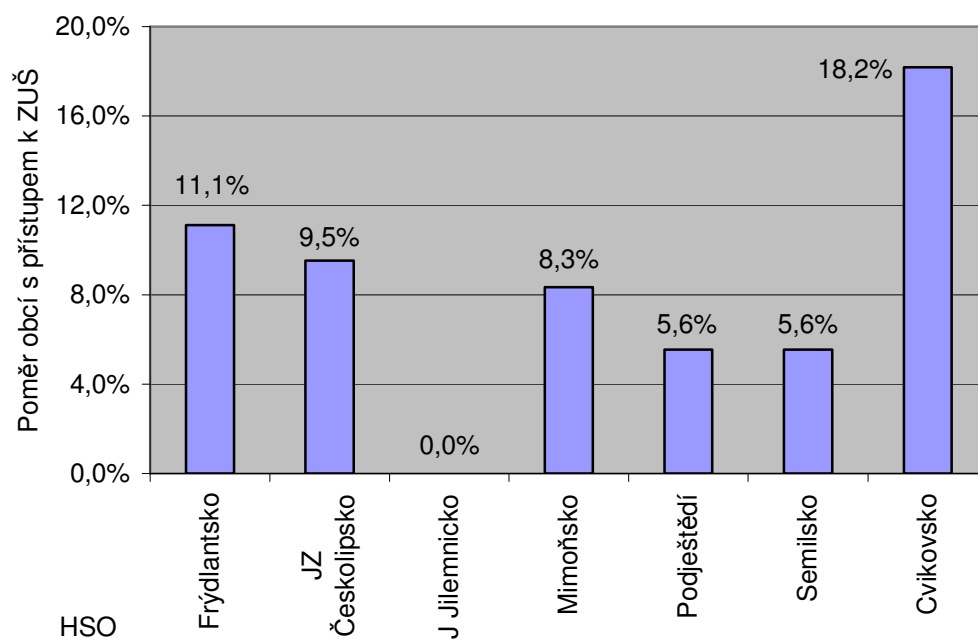
Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Porovnání přístupu obcí HSO ke speciálním školám

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

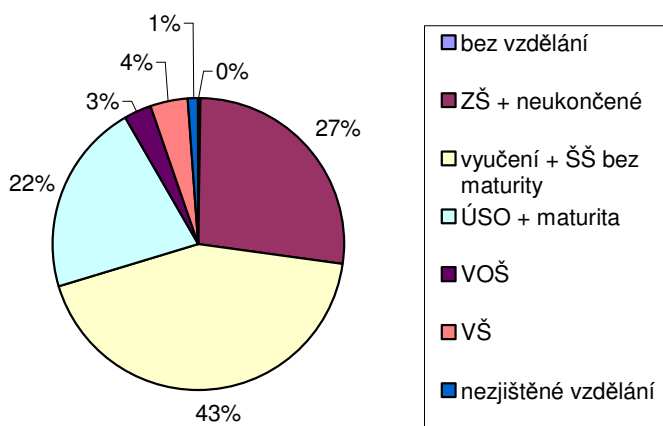
Porovnání přístupu obcí HSO k ZUŠ

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

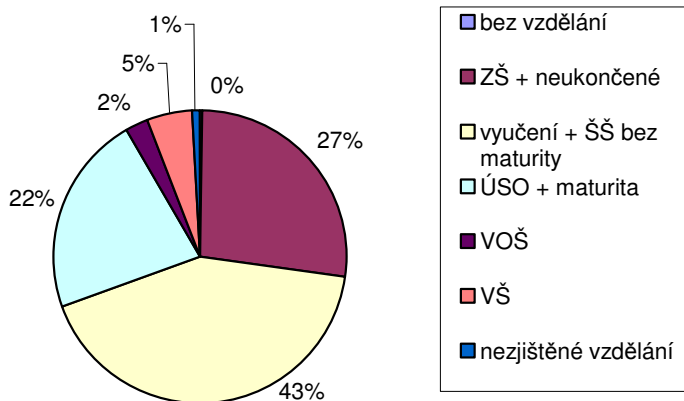
Příloha 4 – Grafické zobrazení skupin obcí dělených dle HSO

Struktura vzdělanosti obyvatel obcí HSO Jižní Jilemnicko

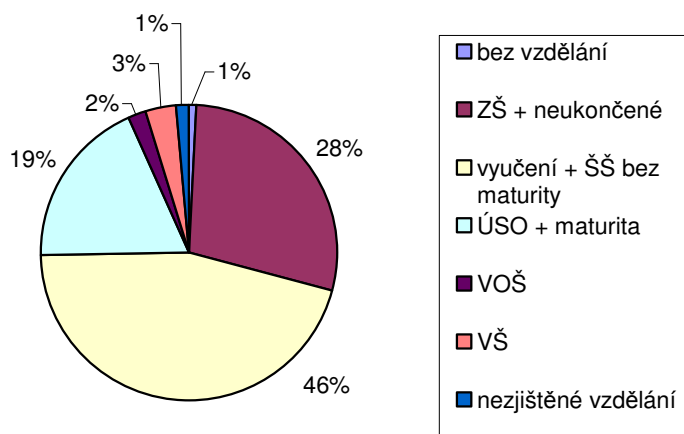
Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Struktura vzdělanosti obyvatel obcí HSO Podještědí

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ

Struktura vzdělanosti obyvatel obcí HSO Cvikovsko

Zdroj: vlastní zpracování, data: ČSÚ